

ปัญหาสังคมและสาธารณสุข ของคนงานก่อสร้าง ในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑๗ วิชาสังคมศาสตร์

ปี ๑๕

๐๐๙๑๙๑

ศูนย์หอศิลปวัฒนธรรม

วิทยาลัยบูรพคดีศึกษา

เดือนใจ อินทสุมา

วิพรรณ ประจวบเหมาะ: รูปโฟล

อัจฉรา เอ็นซี

เอกสารสถาบัน หมายเลข ๒๔๑/๓๙

มีนาคม ๒๕๓๙

สถาบันประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

Social and Health Problems of Construction Workers in the Area of Laem Chabang Municipality, Chonburi Province: A Qualitative Approach

**Kua Wongboonsin
Tuanchai Inthusoma
Paungphen Choonhapran
Vipan Prachuabmoh Ruffolo
Venus Udomprasertgul
Achara Entz**

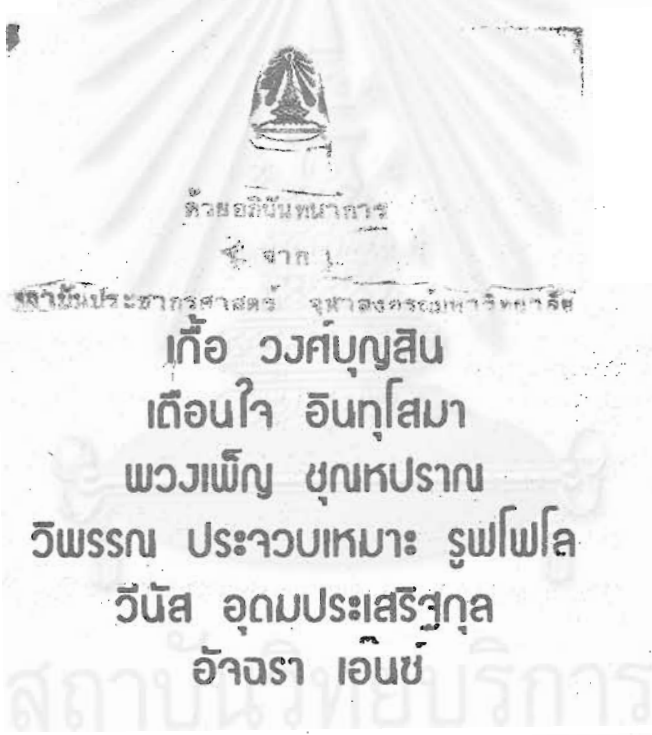
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ผลิตสำเนา : สกิตต์ อัมชสมบุรณ์
ผู้ออกแบบปก : สมศักดิ์ ตุ่มทอง
เข้ารูปเล่มที่ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาสังคมและสาธารณสุข ของคณงานก่อสร้าง ในเขตเทศบาลแหลมฉบัง

จังหวัดชลบุรี

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้วยอธิบั้นพนาถา

จาก ๑

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกื้อ วงศ์บุญสิน
เดือนใจ อินทุโสมา
พวงเพ็ญ ชุณหปราณ
วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฬไฟโล
วินัส อุดมประเสริฐกุล
อัจฉรา เอ็นซี

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม ๒๕๓๙

โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

ลิขสิทธิ์ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 200 เล่ม มีนาคม 2539

การผลิตและลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่าแบบใดทั้งสิ้น
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก
สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารสถาบัน หมายเลข 241/39

ISBN 974-635-172-9

จัดพิมพ์โดย : สถาบันประชากรศาสตร์
อาคารวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330
โทร. 218-7340, 218-7413
โทรสาร (662) 255-1469
e-mail : ipchula@netserv.chula.ac.th
URL = <http://www.chula.ac.th/INSTITUTE/IPS/INDEX.HTML>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำขอบคุณ

โครงการศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในประเทศไทย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะสหสาขาวิชา และเป็นการวิจัยที่ร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้โดยการประสานงานและการสนับสนุนของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

รายงานฉบับนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการโดยคณะผู้วิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ สถาบันประชากรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ ส่วนการวิจัยในเชิงปริมาณนั้น ทางกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข ได้เป็นผู้ดำเนินการวิจัย และได้เสนอผลการศึกษาไว้ในรายงานอีกฉบับหนึ่ง

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจและการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ผู้วิจัยขอขอบคุณกองระบาดวิทยา คณะแพทย์และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลอ่าวอุดม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประสานงานกับแหล่งก่อสร้างในพื้นที่ ขอขอบคุณ คุณเนตรดาว สว่างแจ้ง ผู้ช่วยนักวิจัยของ โครงการที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งขันและอดทน ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านของสถาบันประชากรศาสตร์ที่มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัยภาคสนาม การออกแบบรูปเล่ม และการพิมพ์รายงานการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ

คณะผู้วิจัย

มีนาคม 2539

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการคือ 1) เพื่อใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล อธิบายและให้ความหมายแก่ข้อมูลเกี่ยวกับคณงานก่อสร้าง และ 2) เพื่อบรรยายและวิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของวิถีชีวิต สภาพการทำงานและปัญหาสาธารณสุขของคณงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง วิธีวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ส่วนสถานที่ก่อสร้างที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งหมด 6 แห่ง สามารถสัมภาษณ์คณงานก่อสร้างได้ 21 ราย และจัดการสนทนากลุ่ม 4 กลุ่ม ผลการศึกษาสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ผลักดันให้ชาวชนบทโดยเฉพาะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนล่างหันเหชีวิตเข้าสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง คณงานยอมรับว่างานก่อสร้างเป็นงานหนักและไม่มีอิสระ แต่สามารถให้รายได้นำมาใช้จ่ายในครอบครัวและชำระหนี้สิน รวมทั้งเก็บออมได้บ้าง คณงานก่อสร้างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนก่อสร้างเป็นครอบครัว หากมีบุตรที่ยังเล็กบุตรจะอาศัยอยู่ด้วย ส่วนบุตรวัยเรียนจะอาศัยอยู่ที่บ้านเดิมกับญาติพี่น้อง

คณงานก่อสร้างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานก่อสร้างจึงมักเริ่มต้นจากงานกรรมกรและเรียนรู้งานจากการสังเกต รวมทั้งการสอนงานของเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน การขาดความรู้และทักษะนี้นำไปสู่การขาดอำนาจต่อรองในเรื่องค่าจ้าง การขาดโอกาสหรือมีโอกาสดำกัในการเลื่อนระดับการทำงาน นอกจากนี้คณงานยังไม่ได้รับความคุ้มครองในด้านสวัสดิภาพและขาดความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ

ปัญหาสังคมที่คณงานก่อสร้างประสบได้แก่ ปัญหาความยากจนเรื้อรัง การขาดภาวะสมดุลในครอบครัว ปัญหาการเลี้ยงดูบุตรในที่ทำงานและที่พัก ปัญหาการปรับตัวทางสังคมและปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน ในส่วนของปัญหาสาธารณสุขนั้นพบว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาสังคม เนื่องจากคณงานมีการศึกษาน้อยอีกทั้งมีอำนาจในการต่อรองน้อย ความสามารถในการดูแลตนเองและความรู้ด้านสุขภาพมีจำกัด ปัญหาสุขภาพของคณงานก่อสร้างส่วนหนึ่งยังมีสาเหตุมาจากการอยู่อาศัยในที่ที่หักซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ และการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง คณงานโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับเครื่องมือป้องกันภัยอย่างเพียงพอจากนายจ้างและยังขาดความรู้อย่างมากในเรื่องมาตรการรักษาความปลอดภัยในการทำงาน และเจ้าของกิจการหรือผู้รับเหมาก็ขาดการเอาใจใส่หรือสนใจในสวัสดิภาพของคณงาน

สำหรับประเด็นของการเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเจ็บป่วย หากเป็นการเจ็บป่วย เนื่องมาจากการทำงานส่วนใหญ่เจ้าของกิจการเป็นผู้ออกค่ารักษาพยาบาล หากการเจ็บป่วยนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน คนงานก่อสร้างต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง อย่างไรก็ตาม คนงาน ก่อสร้างบางคนก็ได้รับสิทธิประโยชน์จากการประกันสังคมแต่สิทธิประโยชน์ไม่ได้ครอบคลุมถึง สมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว

คนงานชายเป็นจำนวนมากมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การนิยมนิยมนดื่มสุราเป็นประจำ ซึ่งบ่อยครั้ง นำไปสู่ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมและปัญหาสุขภาพในระยะยาว นอกจากนี้ยังพบว่าคนงาน ก่อสร้างชาย โสดและคนงานก่อสร้างที่สมรสแล้วแต่ภรรยาไม่ได้ไปด้วยนิยมนำไปเที่ยวหญิงบริการ ซึ่งอาจนำไปสู่โอกาสของการเป็นโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์

ผลการวิจัยดังกล่าวได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของคนงานก่อสร้างดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาคนงานให้มีทักษะและฝีมือในการทำงานก่อสร้างให้มากยิ่งขึ้น โดยการฝึกอบรมให้กับแรงงานใหม่สักระยะหนึ่งก่อนเริ่มทำงาน หรือการฝึกอบรมในที่อื่นให้ กับชาวชนบทระหว่างว่างจากงานเกษตร ซึ่งอาจดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมแรงงาน สถาบันการศึกษาต่างๆ พร้อมทั้งมีการออกประกาศนียบัตรรับรองหรือส่งเสริมให้บริษัทก่อสร้างจัด การฝึกอบรมให้กับคนงานก่อสร้างในสังกัด

2. เจ้าของกิจการก่อสร้างและหน่วยงานของรัฐควรมีการจัดสวัสดิการด้านผู้ดูแล เด็กให้กับคนงาน และควรขยายการศึกษาาระบบนอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มเด็กซึ่งเป็นบุตร คนงานก่อสร้าง

3. ควรมีการปรับปรุงสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักคนงานในด้านต่างๆ โดยการสร้างจิตสำนึก ให้คนงานก่อสร้างรักษาความสะอาดบริเวณที่พักและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระตุ้นให้เจ้าของกิจการ ให้มีจิตสำนึกในการคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนงานด้วย นอกจากนี้ทางรัฐอาจจะจัดตั้งคณะ ทำงานเพื่อรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานของที่พักอาศัยและตรวจสอบว่าเป็นไปตามนั้นหรือไม่อย่างจริงจัง

4. ควรมีการให้ความรู้กับคนงานในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริม ให้เจ้าของกิจการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้ครบถ้วน โดยมีหน่วยงานของรัฐดูแลตรวจตราอย่าง เข้มงวด

5. จัดให้มีการให้ความรู้ทางสาธารณสุขกับคนงาน รวมทั้งจัดรูปแบบการให้บริการ สาธารณสุขสำหรับประชากรกลุ่มนี้เป็นพิเศษ

6. รัฐควรมีส่วนในการช่วยเหลือดูแลคนงานให้มากยิ่งขึ้นในเรื่องต่างๆ เช่น การว่างงาน การใช้แรงงานหญิง และสวัสดิการต่างๆ

Abstract

The study "Social and Health Problems of Construction Workers in the Area of Laem Chabang Municipality, Chonburi Province: A Qualitative Approach" has two objectives: To utilize qualitative-research methods in data collection and interpretation; and to describe, as well as analyze the social context, culture, working conditions and health problems of construction workers. The data-collection methods used are observation, in-depth interviews and focus-group discussions. There are six construction sites visited: 21 workers are interviewed; and four focus-group discussions are held. The main findings can be summarized as follows:

Failure in agricultural work pushes people from rural areas, especially from the northeastern and lower-northern regions, to work in the construction industry. Although it is hard and restrictive work, they admit that they can earn income to pay their daily expenses and their debts, and in some cases, can even save money. It is also found that most of the construction workers live with their spouses; in the case of children, small children stay with parents, and older children stay with relatives back home. This pattern is prevalent because older children must enroll in school, while small children need closer attention from their mothers.

With respect to their occupational background, a majority of construction workers do not have a knowledge of and experience in construction; they start working as unskilled laborers consequently. As they reveal, they learned how to work by observing, and being taught by, their coworkers, as well as by their supervisors. Their lack of knowledge and skills limits their bargaining power for higher wages and limits their career opportunities. Additionally, they are not properly protected by a system of welfare, and they have no knowledge of their rights.

Social problems which they are facing include: Chronic poverty, family separation, lack of childcare in the workplace, unsafe housing (especially in regard to children), improper social adjustment, and deviant behaviors. In terms of health problems, results show that they are related to social problems. Due to their low educational level and bargaining power, their ability to take care of their health are minimized.

Construction workers' health problems partly are also effects of many factors: Unsanitary living places and a high risk of accidents while working. It is clear that most of them do not receive adequate safety equipment from their employers

and they do not have sufficient knowledge concerning work-safety measures. The employers are not concerned with providing such measures.

Regarding medical expenses, in the case of work-related sickness, mostly employers pay; otherwise, workers must be responsible for expenses. Some workers, however, gain social security benefits but they do not include paying for other family members.

A majority of workers practice risky behaviors; for example, alcohol abuse. This often leads to family problems, as well as long-term social and health problems. In addition, unmarried workers, as well as workers who are married, but not living with their wives, frequent commercial sex workers. This type of activity can lead to contracting sexually transmitted diseases.

Some recommendations can be made from these findings in order to enhance a higher quality of life among construction workers.

1. Construction workers' work skills should be developed before they start working, preferably as soon as their agricultural work has ended. The government can implement this program by providing certificates or encourage construction companies to arrange training for their employees.

2. Employers and the government should provide childcare services to construction workers. Their children should also be provided with proper non-formal educational systems.

3. Their housing quality should be improved through a variety of strategies: Creating workers' consciousness toward cleaning their living place and surroundings; promoting employers' consciousness to pay attention to employees' well-being; and setting up committees to be responsible for establishing housing standards, as well as to make a determined effort to monitor compliance to these standards.

4. Workers should be provided knowledge related to work safety. The government should encourage preparation of adequate safety equipment, as well as conduct follow-up inspections on such equipment.

5. Knowledge of healthcare should be provided to workers, including special health services for this particular population.

6. The government must better support workers in various ways; for example, by controlling employment systems, regulate female labor and other measures.

สารบัญ

คำขอบุณ

บทคัดย่อ

บทที่ 1

บทนำ

1

บทที่ 2

โครงสร้างและการจัดองค์กรทางสังคมของชุมชนก่อสร้าง

9

บทที่ 3

สถานการณ์แรงงานสัมพันธ์

27

บทที่ 4

ความคาดหวังในชีวิต

43

บทที่ 5

ปัญหาสังคมของคนงานก่อสร้าง

51

บทที่ 6

ปัญหาสาธารณสุขของคนงานก่อสร้าง

61

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

75

บรรณานุกรม

81

ภาคผนวก

83

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ ค 15
เลขทะเบียน 009191
วัน,เดือน,ปี 8 ต.ค. 40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

นโยบายส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนเกษตรกรรมซึ่งแต่เดิมเคยมีบทบาทหลักในเชิงเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยรวม แม้ว่าประเทศไทยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้ในอัตราที่สูงจนเป็นที่กล่าวขานกัน แต่คงไม่สามารถปฏิเสธกันได้ว่าความไม่เท่าเทียมของรายได้ระหว่างเมืองและชนบท หรือระหว่างคนรวยและคนจนนั้นมีระยะห่างกันมากขึ้น นอกจากนี้เมืองใหญ่ๆ ไม่ว่าจะเป็นกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมา สงขลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางของความเจริญด้านต่างๆ เช่น อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า การศึกษา การสาธารณสุข ยังได้กลายเป็นแหล่งรองรับแรงงานอพยพจำนวนมากจากเขตชนบท อันก่อให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวของประชากรไม่เหมาะสม อีกทั้งยังส่งผลให้มีปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา

การขยายงานภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีปัจจัยพื้นฐานหลักคือ สถานที่ประกอบการ จึงปรากฏว่าอุตสาหกรรมก่อสร้างได้เติบโตขึ้นในเชิงปริมาณอย่างมากควบคู่กัน ทั้งการก่อสร้างโรงงาน สำนักงาน ที่พักอาศัย และสาธารณูปโภค ในปี พ.ศ.2534 บริษัทก่อสร้างที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 2,875 บริษัท และมีแรงงานทั้งสิ้น 86,704 คน (กระทรวงมหาดไทย กรมแรงงาน: 163-173) ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 1.1 อย่างไรก็ตาม ด้วยแรงงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นแรงงานด้อยฝีมือและเป็นแรงงานตามฤดูกาล รวมทั้งลักษณะของงานที่มีระยะสั้น เคลื่อนย้ายสถานที่ค่อนข้างรวดเร็ว จึงน่าจะเชื่อได้ว่าสถิติที่มีอยู่ต่ำกว่าจำนวนแรงงานก่อสร้างที่เป็นจริง

ตารางที่ 1.1 จำนวนบริษัทก่อสร้างและจำนวนคนงานที่จดทะเบียนไว้กับกรมแรงงาน ในปี พ.ศ.2534

เขตจังหวัด	จำนวนบริษัท	จำนวนคนงาน
กรุงเทพมหานคร	1,569	51,135
เขตปริมณฑล 5 จังหวัด	108	5,379
ภาคกลาง	355	12,009
ภาคเหนือ	323	6,803
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	333	5,946
ภาคใต้	187	5,432
รวมทั้งประเทศ	2,875	86,704

ที่มา : รายงานประจำปีกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ.2534. บทที่ 13 หน้า 163-173.

อุบัติเหตุการตบ โดยของอุตสาหกรรมก่อสร้างกล่าวได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อแรงงานชนบทที่จำเป็นต้องหาหนทางหรือโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีกว่า และมีความมั่นคงมากกว่า การยังคงอาศัยอยู่ที่ท้องถิ่นบ้านเกิดรวมทั้งประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว ข้อมูลจากงานวิจัยและการรวบรวมสถิติของหน่วยงานต่างๆ เท่าที่ผ่านมามีความสอดคล้องกันว่า คนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นมาจากชนบทเพื่อหนีสภาวะเดือดร้อนลำบาก และมุ่งมาทำงานใช้แรงกายในเขตเมือง แต่ปรากฏว่าการทำงานในอุตสาหกรรมก่อสร้างไม่สามารถเป็นหลักประกันว่าแรงงานเหล่านี้จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังสถิติที่พบว่าคนงานก่อสร้างมีอัตราการตายและป่วยสูงกว่าผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมประเภทอื่นอย่างชัดเจน ในปี พ.ศ.2534 ซึ่งมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นจากการทำงาน 15,628 ครั้ง (กระทรวงมหาดไทย กรมแรงงาน, 2535) รายละเอียดในตารางที่ 1.2 แสดงถึงสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานในปี พ.ศ.2534 จำแนกตามชนิดของอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1.2 สถิติอุบัติเหตุจากการทำงานในปี พ.ศ.2534

ชนิดของอุตสาหกรรม	จำนวน		ประชากร	อัตราต่อ 1,000	
	ตาย	พิการ		ตาย	พิการ
เหมืองแร่	21	9	19,524	1.07	0.46
โรงงานทุกชนิด	200	1,894	1,767,828	0.11	1.07
อาหารและเครื่องดื่ม	70	240			
สิ่งทอ	20	130			
ไม้	25	277			
กระดาษและสิ่งพิมพ์	7	49			
สารเคมี	19	208			
ผลิตภัณฑ์จากแร่ธาตุ	23	82			
ผลิตภัณฑ์โลหะ	11	129			
เครื่องจักรและเครื่องกล	25	258			
โรงงานอื่นๆ	0	21			
ไฟฟ้า แก๊ส น้ำประปา	22	26	116,710	0.19	0.22
การก่อสร้าง	192	317	86,704	1.52	3.66
ร้านค้าและภัตตาคาร	83	75	1,257,281	0.07	0.22
การขนส่ง	94	47	215,286	0.44	0.22
บริการอื่นๆ	113	58	331,259	0.34	0.18

ที่มา : เรียบเรียงและคำนวณจากรายงานประจำปี กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2534
บทที่ 6 หน้า 113-129.

นอกจากปัญหาภาวะสุขภาพของคณงานก่อสร้างซึ่งสะท้อนจากอัตราการตายและพิการตามทีกล่าวมาแล้ว คณงานก่อสร้างยังประสบปัญหาด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน ดังทีมักมีข่าวตามสื่อมวลชนปรากฏอยู่อย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงไว้ซึ่งสวัสดิภาพของคณงานก่อสร้างเข้ามาช่วยเหลือบ้างแล้ว แต่ปัญหาหลักๆ ทางสังคมและสาธารณสุขก็ยังมีอยู่ ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยทีมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาชีวิตของคณงานก่อสร้าง และหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของแรงงานกลุ่มนี้มักเป็นงานวิจัยขนาดเล็กมุ่งศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาสังคมและ

สาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในระดับประเทศนั้น ยังไม่เคยมีหน่วยงานวิจัยใดลงมือดำเนินการ ด้วยเหตุนี้ทางสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขจึงได้สนับสนุนให้หน่วยงานวิจัยหลายๆแห่งร่วมมือ ดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในระดับประเทศซึ่ง ครอบคลุมพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และ กรุงเทพมหานคร ด้วยระเบียบวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้การดำเนินการวิจัยด้วย ระเบียบวิธีทั้งสองแบบจะนำประโยชน์มาสู่ความเข้าใจถึงวิถีชีวิต การทำงาน กระบวนการจ้างงาน ความเป็นอยู่ ตลอดจนพฤติกรรมสังคม และพฤติกรรมอนามัยต่างๆ ของคณงานก่อสร้างได้ชัดเจน และลึกซึ้งมากขึ้น

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ วิจัยศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออก ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะคณงานก่อสร้างที่ทำงานในเขตเทศบาล แหวมลบาง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นเขตที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงแห่งหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตะวันออก

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล อธิบาย และให้ความหมายแก่ ข้อมูลเกี่ยวกับคณงานก่อสร้าง
2. เพื่อบรรยายและวิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของวิถีชีวิต สภาพการ ทำงานและปัญหาสาธารณสุขของคณงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาถึงปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้าง ในเขตเทศบาลแหวมลบาง จังหวัดชลบุรี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีด้วยกันคือ

1. การสังเกต โดยเน้นในเรื่องของสุขาภิบาลและความปลอดภัยในสถานที่ก่อสร้าง และที่พักของคณงาน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นการสัมภาษณ์คณงานก่อสร้าง โดย ผู้สัมภาษณ์ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) (ดูภาคผนวก ก.) เป็นแนวทางใน การพูดคุยกับคณงานก่อสร้าง ซึ่งคณงานแต่ละคนนั้นถือว่าเป็นผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาสังคมและสาธารณสุข การสัมภาษณ์เชิงลึกมี ประโยชน์ในการเปิดโอกาสให้คณงานก่อสร้างสามารถให้ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นได้ อย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ ขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ก็สามารถซักถามเพิ่มเติมในประเด็นที่ยัง

ไม่ชัดเจน และเพื่อให้การเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างครบถ้วน จึงใช้วิธีการจดบันทึกควบ
 กับการบันทึกเสียง

3. การสนทนากลุ่ม (Focus-Group Discussions) เป็นวิธีการศึกษาที่ผู้ร่วมสนทนา
 จำนวนประมาณ 6-8 คน มาสนทนากันในประเด็นต่างๆ ตามแนวคำถามการสนทนากลุ่ม (คูภาค
 หมวด ข.) ผู้ดำเนินการสนทนาหรือพิธีกร (Moderator) เป็นผู้นำการสนทนาและพยายามชักจูงให้
 ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งที่สุด ในการสนทนา
 กลุ่ม นอกจากผู้ดำเนินการสนทนาและผู้เข้าร่วมการสนทนาแล้ว ยังมีบุคคลอื่นอยู่ในการสนทนา
 ด้วยกล่าวคือ ผู้จดบันทึกคำสนทนา ทำหน้าที่จดบันทึกคำพูดและอาทิปกริยาท่าทางของผู้เข้าร่วม
 การสนทนา เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป เป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มสนทนา โดยมีหน้าที่
 บันทึกเทป บริการของว่าง และคอยกันมิให้บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องมาขัดจังหวะการสนทนา ใน
 ระหว่างดำเนินการสนทนากลุ่มมีการบันทึกเสียงเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล

1.4 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

กรกฎาคม 2537	- วางแผนการดำเนินงาน
สิงหาคม - กันยายน 2537	- ทบทวนวรรณกรรม
- สร้างและทดสอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม
ตุลาคม - พฤศจิกายน 2537	- เตรียมงานสนาม
ธันวาคม 2537	- ออกงานสนาม
ธันวาคม 2537 - กุมภาพันธ์ 2538	- ดอคเทปการสัมภาษณ์เชิงลึก
และการสนทนากลุ่ม
- จัดพิมพ์บทคำสนทนา (Transcription)
มีนาคม - เมษายน 2538	- ประชุมวิเคราะห์ข้อมูล
พฤษภาคม - กันยายน 2538	- เขียนและพิมพ์รายงานการวิจัย

1.5 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การออกงานสนามของคณะผู้วิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537
 ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากที่คณะผู้วิจัยเชิงปริมาณจากกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข ได้
 เสร็จสิ้นการทำงานสนามแล้ว มีสถานที่ก่อสร้างที่ได้เก็บข้อมูลทั้งหมด 6 แห่ง แบ่งเป็นสถานที่
 ก่อสร้างขนาดใหญ่ 5 แห่ง สถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก 1 แห่ง สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างของ

คนงานในการศึกษาเชิงคุณภาพนั้นไม่ได้เน้นถึงความเป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณ

1.6 ข้อมูลประชากร

ตารางที่ 1.8 จำนวนคนงานก่อสร้างเข้าร่วมในการวิจัย

สถานที่ก่อสร้าง	การสัมภาษณ์เชิงลึก			การสนทนากลุ่ม 4 กลุ่ม		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ขนาดใหญ่	9	7	16	12	13	25
ขนาดเล็ก	1	4	5	-	-	-
รวม	10	11	21	12	13	25

1.7 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงการสนทนาไว้ ข้อมูลที่อยู่ในแถบบันทึกเสียงได้ถูกถอดออกมาเป็นบทคำสนทนา (Transcription) โดยละเอียดทุกคำพูด บทคำสนทนาเหล่านี้ถูกพิมพ์และถ่ายสำเนาให้ผู้วิจัยทุกคนนำไปอ่านและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เขียนรายงานการวิจัยในประเด็นต่างๆ หลังจากนั้นมีการประชุมเป็นระยะๆ เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตรวจสอบความหมายของข้อมูล สรุปและจัดทำรายงานการวิจัย

1.8 การเขียนรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยโครงการศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคนงานก่อสร้าง ในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยรายงานการวิจัย 7 บทด้วยกันคือ

1. บทนำ
2. โครงสร้างและการจัดองค์กรทางสังคมของชุมชนก่อสร้าง
3. สถานการณ์แรงงานสัมพันธ์
4. ความคาดหวังในชีวิต
5. ปัญหาสังคมของคนงานก่อสร้าง
6. ปัญหาสาธารณสุขของคนงานก่อสร้าง

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ในแต่ละบทผู้วิจัยจะชี้ประเด็นข้อค้นพบพร้อมทั้งอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งแสดงตัวอย่างคำพูดและบทสนทนาของกลุ่มคนงานก่อสร้างเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Data)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

โครงสร้างและการจัดองค์กรทางสังคม ของชุมชนก่อสร้าง

ชายฝั่งภาคตะวันออก เป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยการตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในบริเวณดังกล่าว อุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากแหล่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ข้อแตกต่างอันเห็นได้ชัดของแหล่งก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบังจากแหล่งก่อสร้างในเขตเมืองใหญ่อื่นๆ เช่น กรุงเทพมหานคร คือการก่อสร้างในเทศบาลแหลมฉบังมักเป็นงานขนาดใหญ่ มีการใช้คนงานหลายร้อยคน เช่น การก่อสร้างถังบรรจุน้ำมันขนาดใหญ่ การก่อสร้างโรงงานรถยนต์ การก่อสร้างอาคารสูง ส่วนงานก่อสร้างขนาดเล็กนั้นมีอยู่บ้างเล็กน้อย โดยส่วนมากจะเป็นงานก่อสร้างบ้านพักอาศัย หรืออาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

การที่คนงานจากภูมิภาคต่างๆ อพยพมาทำมาหากิน และทำนักร่วมกันในห้องถิ่นใหม่นั้น ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงโครงสร้างและการจัดองค์กรทางสังคมของกลุ่มคนงานก่อสร้างว่ามีสภาพเป็นอย่างไร และแตกต่างไปจากสภาพชีวิตดั้งเดิมที่เคยอยู่ในชนบทอย่างไรบ้าง จึงแบ่งการวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นต่างๆ ตามลำดับต่อไปนี้คือ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของคนงานก่อสร้าง กระบวนการเข้าสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง ชีวิตการทำงาน การย้ายถิ่น และระบบสังคมของคนงานก่อสร้าง

2.1 ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของคนงานก่อสร้าง

คนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา โดยมีจำนวนปีที่เรียนแตกต่างกันตามรุ่นปีเกิด และระบบการศึกษาภาคบังคับ กล่าวคือ คนงานในรุ่นปีเกิดที่มีอายุตั้งแต่ 27 ปีขึ้นไป จะได้รับการศึกษาภาคบังคับ 4 ปี และคนงานในรุ่นปีเกิดรุ่นหลังที่มีอายุน้อยกว่า 27 ปี จะสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 6 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาภาคบังคับจากประถมศึกษา 4 ปี เป็น 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 เป็นต้นมา

หลังจากสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่เข้าสู่แรงงานในภาคเกษตรกรรมก่อนมาทำงานก่อสร้าง โดยเริ่มจากการช่วยครอบครัวทำไร่นา อย่างไรก็ตาม มีคนงานก่อสร้างส่วนหนึ่งหลังจากสำเร็จการศึกษาภาคบังคับก็ย้ายออกจากบ้านเดิมทันที และเข้าเป็นแรงงานในภาคบริการ เช่น ลูกจ้างปั๊มน้ำมัน (เด็กปั๊ม) ลูกจ้างร้านอาหาร และต่อมาได้ย้ายเข้ามาเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมก่อสร้าง

สำหรับภูมิหลังด้านสถานภาพสมรสนั้น พบว่าสัดส่วนของคนงานสมรสมีสูงกว่าคนงานโสด คนงานและคู่สมรสโดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดียวกัน เช่น มาจากหมู่บ้านเดียวกัน หรือมาจากภาคเดียวกัน และคนงานได้รู้จักชอบพอกับคู่สมรสตั้งแต่ทำไร่นาด้วยกัน มีคนงานส่วนน้อยที่รู้จักและชอบพอกับคู่ของตนในขณะที่ทำงานก่อสร้าง การเริ่มเข้ามาสู่อุตสาหกรรมก่อสร้างนั้น คนงานชายบางส่วนเข้าสู่แรงงานก่อสร้างก่อน แล้วจึงกลับไปนำภรรยาและครอบครัวตามมาสมทบภายหลัง ในขณะที่คนงานอีกส่วนหนึ่งย้ายเข้ามาพร้อมกันทันทีทั้งสามีและภรรยา อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้ามาสู่แรงงานก่อสร้างได้ระยะหนึ่งแล้ว ภาพที่ปรากฏอยู่ทั่วไปคือคู่สมรสมีอยู่ด้วยกัน และทำงานก่อสร้างร่วมกัน

2.2 กระบวนการเข้าสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง

โดยทั่วไปแล้วบุคคลมักมีความผูกพันกับเครือญาติ สังคม และท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้นหากบุคคลพอใจหรือสามารถคงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไว้ได้ในระดับหนึ่ง ก็ย่อมไม่ต้องการจากถิ่นกำเนิดหรือท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ในทางตรงกันข้ามหากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นไม่สามารถให้โอกาสแก่บุคคลในการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้ตามที่ปรารถนา บุคคลย่อมต้องการย้ายถิ่นไปยังถิ่นอื่นที่คาดว่าสถานภาพของตนจะดีขึ้นกว่าเดิม (เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์, 2527 : 93) คนงานก่อสร้างได้ให้เหตุผลที่น่าสนใจซึ่งทำให้พวกเขาต้องย้ายจากภูมิลำเนาเดิมมาทำงานก่อสร้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ :-

นายอนันต์ : ถ้าอยู่บ้านนอกเรานะ ถ้าเรามีเงินอยู่ 100 นี่นะจะซื้ออะไรคิดแล้วคิดอีก รายได้เราไม่มีนะ จะหากินลำบาก รายได้ไม่มี เราทำไม่มีทำ แต่เราอยู่อย่างนี้ เราอยากกินอะไรก็ได้กิน สมมุติว่าเราอยากกินอันนั้นอันนี้เราก็ได้ เพราะเงินเราหามาได้ใหม่ จะซื้อเสื้อผ้าสวยๆ ก็ซื้อได้ ซื้อทองให้เมียก็ซื้อได้ แต่ถ้าเราอยู่บ้านนอกเราไม่มีปัญญาได้เลย แม้กระทั่งสิบบาทก็ยังหาลำบากเลย เพราะว่าไม่มีใครเขาจ้างใหม่ แล้วก็ทำงานไม่ได้ ก็ไม่ได้เงินมา

นายสุนทร : ผมทำไรทำนาไม่ไหว ถึงทำไปก็เป็นหนี้เขาเรื่อย ทำอย่างนี้มันสบาย แบบว่าเรา
ไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินใคร ทำแล้วก็มีใช้กินใช้ได้ทุกวัน ทีนี้เงินก็ดี ก็ซั้วดีครับ
สบายใจ ทำอยู่ที่ไหนเงินซั้วก็สบายใจ เพราะผู้รับเหมาดี เพราะบริษัทที่เงินออก
ให้ตรงเวลา ทุกวัน

นายบรรเลง : ทำไรไม่ได้กำไร ไม่พอกิน

นายขาว : ทำไรทำนามันเจออุปสรรคนะ แบบข้าวมันก็ลงทุนอะไรต่ออะไร

นายกี : ไม่มีความรู้อะไร ก็จบแค่ ป.7 ไม่รู้จะไปสมัครอะไร

นายสายัณห์ : ทำไรน้ำมันท่วม ก็เลขมาทำงานก่อสร้าง

นางโสภี : ทำนาทำไรนะเงินเราปีหนึ่งได้ครั้งเดียว อย่างนี้แบบว่าเราทำทุกวันก็ได้ทุกวัน

นางลัดดารัตน์ : วันหนึ่งไม่มีรายได้อะไรเลยนอกจากจะขายพืชไรพืชสวนอะไร ไปอย่างนี้ถึงจะ
ได้ขึ้นมา แต่อย่างนี้เราได้ทุกวัน...แต่อย่างที่เราไปอยู่แถวบ้านนอกอะไร เรามี
บ้านของเราเองโอเคดี อยู่ก็ได้อยู่กับครอบครัว ได้อยู่กับพ่อแม่ปู่ย่าตายาย
โอเคมีความสุขอยู่กับครอบครัวมันมีอยู่ แต่ว่าเงินเราไม่มี คือว่าเงินเราไม่มี
ปัจจัยเราไม่มีแค่นั้นเอง เพราะเราต้องคั้นรนออกมาอย่างนี้จะร้อนเรื่ก็ดี ร้อนเรื่
ไปหน่อย มันลำบากซึกนิดซึกหน่อย แต่ว่าเราก็คงพอมิเงินส่งไปทางบ้านมั่ง
อะไรมั่ง ตัวเราเองมั่งอยากได้อะไรเราก็มีซื้อได้

นายจรูญ : ดีที่เราไม่ต้องลงทุนซื้อปุ๋ย ซื้อผัก ซื้อขามา เราแค่ลงแรงอย่างเดียว

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า การย้ายของคนงานจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาค
อุตสาหกรรมก่อสร้างนั้น เป็นเรื่องที่คนงานต้องประเมินถึงผล ได้ผลเสียและต้องตัดสินใจก่อนที่จะ
ย้ายจากชนบทมาทำงานก่อสร้าง ซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในการประกอบการตัดสินใจนั้นมีส่วนสำคัญยิ่ง
จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า แหล่งข้อมูลสำคัญที่ทำให้คนเหล่านี้
ทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานก่อสร้างคือ เครือญาติหรือเพื่อนบ้านในละแวกหมู่บ้านที่เขามีประสบการณ์
ทำงานก่อสร้างมาก่อน นอกจากเป็นผู้ให้ข้อมูลแล้ว เครือญาติและเพื่อนบ้านนี้ยังชักนำแรงงานอื่นๆ
ให้เข้าสู่อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการช่วยลดปัจจัยด้านการย้ายถิ่นออกจากภูมิสำเนาเดิม และเพิ่มปัจจัย
ดึงดูดให้ย้ายถิ่นเข้าสู่งานก่อสร้าง นอกจากนี้ยังพบว่าคนงานบางส่วนมาโดยการชักนำของผู้รับเหมา
ก่อสร้างโดยตรง ผู้รับเหมาได้เข้าไปหรือส่งนายหน้าไปในหมู่บ้าน และนำรถไปรับคนงานมาจาก
หมู่บ้านเลข จึงทำให้คนงานตัดสินใจย้ายกันมาเป็นกลุ่มจากหมู่บ้านเดียวกัน ทั้งนี้เพราะปัจจัยผลักดัน
ต่างๆ ทางเศรษฐกิจ ประกอบกับผู้รับเหมานำรถไปรับถึงหมู่บ้าน ทำให้คนงานไม่เสียค่าใช้จ่ายใน
การเดินทาง ทั้งยังมั่นใจได้ว่าจะมีงานให้ทำและมีที่พักให้เมื่อย้ายมาที่บ้านเดิม

นายสมจริง : มีคนมาทำอยู่แล้วก็ตามเขา มากันเป็นคันรถ คันรถหนึ่งก็ 30 กว่าครอบครัว

นางเพิ่ม : ก็แฟนพามาทั้งมา

นายสายลม : มากันพ่อ

- นางเอี่ยม : เพื่อนๆ กันชวนไป พี่ๆ เขาไปก่อน
 นายคำรง : ก็เพื่อนเขาพามาถึงมากับเขา
 นางแดง : เข้าแก่เขาไปรับมา มากันที่ 30-40 คน

2.3 ชีวิตการทำงาน

คนงานส่วนใหญ่เข้ามาสู่แรงงานก่อสร้างทันทีโดยย้ายมาจากแรงงานภาคเกษตร จึงทำให้ขาดการฝึกฝนทักษะการทำงานก่อสร้าง ประกอบกับพื้นฐานทางการศึกษาไม่สูงนัก คนกลุ่มนี้จึงมักเริ่มต้นชีวิตการทำงานก่อสร้างโดยทำหน้าที่กรรมกร หรือแรงงานไร้ฝีมือ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีคนงานชายส่วนหนึ่งที่เริ่มทำงานเป็นช่างไม้ตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะงานช่างไม้เป็นงานฝีมือที่สืบทอดกันมาในชนบทและถือเป็นงานของผู้ชาย ดังนั้นผู้ชายบางคนจึงได้รับการฝึกฝนงานไม้มาตั้งแต่อยู่ในชนบท และเมื่อเข้าสู่แรงงานก่อสร้างก็สามารถเป็นช่างไม้ได้ทันที

แม้จะเป็นที่ทราบกันว่าคนงานโดยส่วนใหญ่เคยเป็นเกษตรกร ไม่มีพื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับงานก่อสร้าง แต่มีข้อน่าสังเกตว่าเมื่อเริ่มทำงานก่อสร้าง บริษัทหรือผู้รับเหมาหรือหัวหน้างานไม่ได้จัดการฝึกฝนอบรมทักษะการทำงานให้แก่คนงานแต่อย่างใด สภาพการณ์ที่ปรากฏคือคนงานเรียนรู้งานด้วยตนเอง หรือจดจำวิธีการทำงานจากการสังเกต โดยไม่มีผู้ที่มีความชำนาญฝึกฝนให้ จะมีบ้างก็แต่คำชี้แนะจากหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน หรือญาติพี่น้อง

- นายสุชาติ : ก็คล้ายๆ ว่าเราดูเขาครับ ประสบการณ์ดูเขา เราก็ทำตามไปด้วย
 นางอมรรัตน์ : เป็นกันเอง จะดูอย่างเขาทำเราก็ทำตามไป
 นางเพิ่ม : ก็สอนเอง ทำเองค่ะผสมเอง แล้วก็เอาให้ช่างเขาดู
 นายจรูญ : ดูเขาทำไม่มีใครสอน ทำไปก็ดูเขาไป

งานก่อสร้างเป็นงานที่ต่างจากงานด้านการเกษตร แม้จะต้องใช้แรงงานเหมือนกัน แต่งานก่อสร้างมีลักษณะเสี่ยงอันตรายสูงกว่า การที่คนงานไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมก่อนปฏิบัติงานจึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพเนื่องจากอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งอาจนำไปสู่ความพิการหรือการสูญเสียชีวิตของคนงาน และการทำงานโดยขาดความรู้ความชำนาญยังมีผลต่อคุณภาพของผลผลิตด้วย ดังนั้นปัญหาเรื่องการขาดการฝึกฝนอบรมของคนงานก่อสร้างนี้จึงเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ควรได้รับการแก้ไข

ในด้านชีวิตการทำงานแต่ละวันนั้นพบว่า คนงานโดยส่วนใหญ่ทำงานอย่างน้อยวันละประมาณ 9 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 7.30 น. จนถึงประมาณ 17.30 น. โดยมีช่วงเวลากักกลางวัน 1 ชั่วโมง ถ้างานเร่งหรือหากคนงานต้องการรายได้เพิ่มเติมก็จะทำงานล่วงเวลาหรือ "โอที" ในช่วงเย็นถึงดึก ในเขตเทศบาลแหลมฉบัง คนงานโดยส่วนใหญ่มีที่พักคนงานอยู่ในบริเวณที่ทำ

การก่อสร้างหรือใกล้เคียงที่ทำการก่อสร้าง การเดินทางไปทำงานจึงค่อนข้างสะดวก นอกจากนี้งานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบังไม่ค่อยรีบเร่งนัก ดังนั้นการทำงานล่วงเวลาหรือไม่นั้นจึงขึ้นอยู่กับตัวคนงาน

เงินรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่โน้มน้าวใจให้แรงงานเหล่านี้ออกแรงทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมทุกวันนี้ ดังนั้นเรื่องความพอเพียงของรายได้จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจศึกษา ซึ่งพบว่าคนงานก่อสร้างบางส่วนก็ยังมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับชีวิตประจำวัน ในขณะที่คนงานบางส่วนมีรายได้พอใช้จ่าย แต่ไม่มีเงินเก็บ นอกจากนี้คนงานยังเสริมด้วยว่า คนงานก่อสร้างสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นก็เพราะการทำงานล่วงเวลาช่วยทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และคนงานเองก็ต้องเรียนรู้วิธีการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับค่าแรงที่ได้รับด้วย

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของข้อเท็จจริงที่คนงานก่อสร้างได้ให้ไว้เกี่ยวกับความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับอยู่จริง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก :-

นายคณิง : มันก็ต้องพอ เพราะว่าเราทำได้น้อย เราก็ต้องใช้น้อยอาศัยไอทีช่วยไปทำไอที 4 หุ่
5 หุ่ ก็รวมแล้ววันหนึ่งก็ตก 130 กว่าบาท

นายสุชาติ : ก็คิดว่าพอใช้

นางอมรรัตน์ : ถ้าอยู่ที่นางรองของมันถูก ที่อยู่ที่นี่ของมันแพง ก็แพงกว่าที่บ้านเรา เราก็ต้องใ
มาก เพราะว่าวันหนึ่ง 50-60 บาทยังไม่พอ ค่าขนมลูกด้วย ส่วนมากค่ากับข้าว
ที่บ้านมันก็เก็บได้เยอะ

นายจรรยา : อยากให้มันขึ้น (ค่าแรง)

นางอ้อย : พอได้ประหยัด ที่เหลือจะไปยกบ้าน

นางปลาย : ไม่พอหรอก หนี้สินทางบ้าน อยู่กับลูกกับหลาน หลาน 2 คน ลูกคนหัวปีกับคนที่สอง

นางกัลยาณี : พอเหลือเลย (สมรสแล้ว แต่ยังไม่มีการ)

ข้อมูลที่ได้รับเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคนงานก่อสร้างที่ทำงานทั้งสามมีและภรรยา และยังไม่มีการสามารถมีรายได้พอเพียง และมีโอกาสเก็บหอมรอมริบได้ ในขณะที่คนงานก่อสร้างชายหญิงที่มีบุตรและมีภาระอื่นๆ ด้วย เช่น มีหนี้สินเดิม จะมีรายได้ไม่เพียงพอ หรือถึงจะพอก็ต้องใช้สอยอย่างประหยัด เพื่อที่จะได้ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรหรือส่งเสียให้บุตรเรียนหนังสือ คุณภาพชีวิตของคนงานก่อสร้างจึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกเพราะสภาวะการณที่คนงานก่อสร้างแต่ละครอบครัวประสบอยู่คือ รายได้ที่จะนำไปใช้สอยเพื่อซื้อหาปัจจัยสี่นั้นไม่เพียงพอ

2.4 การย้ายถิ่น

ในด้านการย้ายถิ่นนั้นพบว่าคนงานส่วนใหญ่ย้ายถิ่นมาจากภูมิภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือตอนล่าง โดยปัจจัยที่ดึงดูดให้คนเข้ามาทำงานก่อสร้างนั้นคือ รายได้ที่ค่อนข้างสม่ำเสมอกว่าการทำงานในภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม การย้ายถิ่นของคนงานโดยมากจะเป็นการย้ายถิ่นชั่วคราวมากกว่าจะตั้งถิ่นฐานถาวรในที่ที่ตนมาทำงานอยู่

นายศิลา : ไม่คิดตั้งหลักแหล่ง ได้เงินใช้หนี้เขาก็กลับบ้านแล้ว

นางสุนทร : ที่โน่นสบายกว่าที่นี่ อยู่ที่บ้านหากินง่ายกว่าที่นี่ (หมายถึงด้านอาหารการกิน)

นางสำรอง : ไม่อยากตั้งหลักแหล่งที่นี่เลย ถึงที่บ้านจะแล้งก็อยากอยู่ที่บ้าน

เนื่องจากคนงานส่วนใหญ่ยังคงมีบ้านอยู่ในภูมิภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการย้ายเข้ามาส่วนหนึ่งก็เพราะเป็นฤดูแล้ง หรือเป็นช่วงที่ว่างจากงานเกษตร การย้ายถิ่นของคนงานจำนวนหนึ่งจึงเป็นการย้ายถิ่นตามฤดูกาล คือจะมาหางานก่อสร้างทำในช่วงฤดูแล้ง และกลับไปเก็บเกี่ยว หว่าน ไร่ ในช่วงฤดูฝนหรือในช่วงที่ทำการเกษตรได้

นางอุทัยวรรณ : ก็ถึงเวลาทำนาอย่างนี้ก็กลับบ้าน

นางแพง : เขากลับบ้านกันหมด ไปเกี่ยวข้าว

นางเอี่ยม : จะกลับแล้ววันที่ 16 ก็จะกลับไปเกี่ยวข้าว จะกลับมาหลังปีใหม่

ในขณะที่คนงานอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนงานชายที่ยังเป็นโสด ไม่มีภาระรับผิดชอบเกี่ยวกับครอบครัวจะทำงานก่อสร้างไปเรื่อยๆ และไม่ได้กลับไปทำการเกษตร แต่จะกลับไปเยี่ยมบ้านบ่อยครั้ง โดยสรุปคนงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นบ่อยครั้ง และมีการย้ายเข้าออกระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้ :-

นายสุชาติ อายุ 27 ปี - นครสวรรค์ (จบ ป.4)

- เพชรบูรณ์ (จบ น.3 ทำงานเป็นเด็กปืม 2 ปี)

- นนทบุรี (กรรมกรก่อสร้าง 1 ปี)

- คอนเมือง กทม. (ช่างไม้ 1 ปี)

- บางนา กทม. (ช่างไม้ 4 ปี)

- ศรีราชา ชลบุรี (ช่างไม้)

นายสายลม อายุ 16 ปี - บุรีรัมย์ (จบ ป.6 ทำสวน)

- ระยอง (กรรมกรก่อสร้าง 5 เดือน)
- นครราชสีมา (กรรมกรก่อสร้าง 6 เดือน)
- บุรีรัมย์ (ช่วง 1 ปี ไม่ได้ทำงาน)
- กรุงเทพฯ (ขายโทรศัพท์ 2 เดือน)
- บุรีรัมย์ (3 เดือน)
- กรุงเทพฯ (กรรมกรก่อสร้าง ครึ่งเดือน)
- บุรีรัมย์
- กาญจนบุรี (กรรมกร ทำเหมือง 1 เดือน)
- บุรีรัมย์ (6 เดือน)
- ปทุมธานี (กรรมกรก่อสร้าง ครึ่งเดือน)
- บุรีรัมย์
- ศรีราชา (ก่อสร้าง กรรมกรต่อท่อประปา)

นางกิมสวย อายุ 25 ปี - พิษณุโลก

- อุทัยธานี (ทำไร่ แต่งงาน)
- ระยอง (ก่อสร้าง)
- อุทัยธานี (ทำไร่)
- ฉะเชิงเทรา (ก่อสร้าง)
- ชลบุรี (ก่อสร้าง)

เด็กหญิงวรรณภรณ์ อายุ 13 ปี - อุตรดิตถ์

- หนองคาย (จบ ป.4)
- กรุงเทพฯ (กรรมกรก่อสร้าง 2 เดือน)
- หนองคาย (ทำไร่ทำนา 4-5 เดือน)
- นนทบุรี (ก่อสร้าง 1 เดือน)
- กรุงเทพฯ (ก่อสร้าง)
- หนองคาย (ทำไร่ทำนา 2 เดือน)
- ชลบุรี (กรรมกรก่อสร้าง)

นางกงสี อายุ 34 ปี - พิษณุโลก (แต่งงาน ทำไร่ข้าวโพดไร่มัน)

- หนองคาย (ทำไร่มัน 3 ปี)
- กรุงเทพฯ (คว้านลำไยในโรงงานเครื่องกระป๋อง)
- สมุทรสาคร (ก่อสร้าง 6 เดือน)
- กรุงเทพฯ (กรรมกรก่อสร้าง)
- ศรีราชา ชลบุรี (กรรมกรก่อสร้าง)

สำหรับสาเหตุที่คนงานย้ายงานบ่อยๆ นั้นพบว่า สาเหตุแรกเนื่องมาจากการย้ายไปทำงานในสถานที่อื่น คือเมื่องานก่อสร้างเดิมเสร็จสิ้นก็ย้ายไปที่ก่อสร้างอื่นๆ ต่อไป ซึ่งการย้ายไปสู่งานใหม่นี้มี 2 ลักษณะ คือ ย้ายไปกับบริษัทหรือผู้รับเหมาก่อสร้างเดิม หรือย้ายพร้อมกับเปลี่ยนบริษัทใหม่ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเรื่องของรายได้ คนงานมักย้ายไปหาแหล่งที่ให้รายได้ดีกว่า นอกจากนี้ถ้ามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับนายจ้างหรือหัวหน้างานก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนงานก่อสร้างย้ายที่ทำงาน

นายจรูญ : งานมันหมดแล้วก็ถูกเรียกไป อยู่บริษัทเดียวตลอด

นางกงสี : ไม่ได้ย้ายจากหัวหน้า หัวหน้าเขาส่งมาทำใหม่ แบบว่างงานทางโน้นเขาหมด ก็ย้ายมาที่นี่

นายสุชาติ : คือว่างงานมันเสร็จนะ ย้ายบริษัทเรื่อย

นายสายลม : เงินไม่ดังนยาจ เงินเขาโกงอะไรบ้างครับ เขาโกงเขรับเงินจากบริษัทแล้วหนีไปเลย

นางสุมาลี : แบบเขาคดๆ แบบคนแรงไม่ตี ไม่ทอกิน เขาก็ย้าย

นายอนันต์ : ก็เหมือนกับปลานเนื้อดีในมันสมบูรณ์ดี มันก็อยู่ได้นาน ถ้าไม่ตีมันก็ไม่ค่อยๆ เหมือนนกขมิ้น อยู่ที่นายจ้าง ทุกคนไม่ยอมย้าย

นายถิ : งานก่อสร้างมันไม่แน่นอน แบบว่าราสภาพใจที่ไหนก็ไปที่นั่น งานก่อสร้างมันจางมาก บางทีโดนหัวหน้าคุมมกๆ ก็เบื่อ

การย้ายถิ่นบ่อยครั้งนี้ คนงานก่อสร้างบางส่วนรู้สึกว่าจะไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากย้ายตามบริษัทเดิมไป ซึ่งบริษัทมักจะจัดหารถขนย้ายให้ และให้ย้ายได้ทั้งครอบครัว

นางทวี : ไม่มีปัญหาอะไร แบบเขามีรถมาส่งเรา เขาหนารถมาให้ ด้านก็จะเปลี่ยนไซด์เขาก็มีรถ

นางลัดดาวัลย์ : ด้านเสร็จไซด์งานนี้ เขาก็จะจัดเราย้ายไปที่อื่น

ส่วนกลุ่มคนงานที่เปลี่ยนบริษัทบ่อยกลับรู้สึกว่าการย้ายแต่ละครั้งมีปัญหา บางคนรู้สึกลำบากแต่จำยอมรับสภาพ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเหล่านี้ :-

นางสุมาลี : ก็มีส่วนมากเรื่องเงิน ย้ายบ่อยไม่มีเงินเลย

นางสุนทร : มันเปลืองเงินบ่อย

นายบุญศรี : ลำบากก็คืองานเอาครับ

2.5 ระบบสังคมของคนงานก่อสร้าง

เพื่อที่จะให้เห็นถึงภาพรวมของระบบสังคมของคนงานก่อสร้าง การศึกษาครั้งนี้จึงได้พิจารณาให้ครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว เครือญาติ จนถึงระดับกลุ่มเพื่อนคนงานที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

2.5.1 ครอบครัว

ในสังคมชนบทนั้นครัวเรือนส่วนใหญ่มักมีลักษณะเป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว และมีบางส่วนที่เป็นครอบครัวขยาย สำหรับครัวเรือนของคนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว คือประกอบด้วยสามีภรรยา หรือสามี ภรรยาและบุตร รองลงมาคือมีลักษณะของครัวเรือนที่ไม่ใช่ครอบครัว ซึ่งหมายถึงการอยู่รวมกันของคนโสด โดยไม่ได้มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตแต่อยู่อาศัยในห้องพักเดียวกัน บางครั้งมีการรับประทานอาหารร่วมกัน หรือแยกกันตามแต่สะดวก

โดยส่วนใหญ่คนงานมักอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสของตน มีบางครอบครัวที่สามีภรรยาต้องแยกกันอยู่ โดยฝ่ายภรรยาดูแลบุตรที่ยังเล็กอยู่ในชนบท และมีบางครอบครัวที่สมาชิกของครอบครัว โดยเฉพาะบุตรที่ยังอยู่ในวัยเรียนต้องเรียนอยู่ในชนบท ในขณะที่บิดามารดาเข้ามาทำงานก่อสร้าง การเข้ามาสู่อุตสาหกรรมก่อสร้างที่ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมย่อมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรณานั้นพบว่าคนงานก่อสร้างส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการสัมพันธ์ของตนกับคู่สมรสเลวลงกว่าเดิม ส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่างานก่อสร้างเป็นงานหนักและบ่อยครั้งต้องมีการทำงานล่วงเวลา ทำให้สามีภรรยาไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน อีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากคนงานชายส่วนหนึ่งนิยมดื่มสุรา ทำให้เกิดปัญหาการติดสุราและนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกับภรรยา

การสนทนากลุ่มคนงานหญิง :-

พิธีกร : มองทั่วไปนะคะ คิดว่าคนงานมีปัญหาเกี่ยวกับแฟนไหม มีปัญหาทะเลาะวิวาทกันไหม

สุมาลี : ก็มีบ้าง

พิธีกร : ส่วนมากเป็นเรื่องอะไรคะ

สุมาลี : ก็เรื่องงาน

พิธีกร : แล้วมีถึงขั้นทุบตีทำร้ายร่างกายกันไหมคะ

สุมาลี : มีเหมือนกัน

การสนทนากลุ่มคนงานหญิง :-

ทวี : ที่บ้านดีกว่า

ควร : ที่บ้านดีกว่า

สำเนา : ได้อยู่พร้อมพ่อพร้อมแม่พร้อมลูก

ควร : มีพี่มีน้องล่ะนะ

พิริกร : แล้วที่นี้กับแฟนมีปัญหาอะไร

ทวี : กินเหล้า

สำเนา : ส่วนมากก็เรื่องเหล้านั่นแหละ

การสนทนากลุ่มคนงานชาย :-

ไพโรจน์ : มีปัญหานิดหน่อย...ฉันรำไม่เที่ยว เขาไม่คำพรอก

พิริกร : ไปเที่ยวไหนคะ

ไพโรจน์ : กินเหล้า

การสัมภาษณ์เจาะลึก :-

ตาม : เคยทะเลาะกับแฟนไหม

ตอน : มีบ้าง

ตาม : เรื่องอะไร

ตอน : ไปทำงานบางครั้งก็กลับดึก ทำงานโอที

ในทางตรงกันข้าม คนงานก่อสร้างอีกส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการสัมพันธ์ระหว่างตนและคู่สมรสยังคงเหมือนเดิม และบางส่วนกลับรู้สึกว่าการสัมพันธ์ดีขึ้น เนื่องจากลักษณะงานที่ต้องตรากตรำ ทำให้เข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น ดังตัวอย่างหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก :-

นายสมพงษ์ : ผมว่าที่นี้มันจะดีกว่านะ คือว่าต่างคนต่างเหมือนกัน เห็นใจกันอะไรกัน เรามาทำงานมันเหนื่อย แล้วต่างคนต่างช่วยกัน ถ้าอยู่บ้านเราคิดว่าฉันรำไม่เหนื่อยเราก็ปล่อยให้แม่บ้านทำคนเดียว มันนี่เราต้องช่วยกัน เห็นอกเห็นใจกันมากเลยครับ

เด็กเป็นผู้ชี้ถึงอนาคตของสังคม การส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพคือ มีสุขภาพดี กินอยู่ดี ได้รับการศึกษาอบรมดี และมีคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ด้วยเหตุนี้โครงการศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคนงานก่อสร้าง จึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของคนงานก่อสร้าง และปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร

คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าจะพบเด็กจำนวนไม่น้อยในที่ก่อสร้าง แต่ในความเป็นจริงกลับพบเด็กจำนวนน้อยมาก อาจเนื่องมาจากกฎข้อห้ามนำเด็กเข้ามาพักอาศัยที่ตั้งไว้โดยบริษัทหรือภาวะของครอบครัวหรือวัยของเด็ก

ผลการศึกษายังพบอีกว่าคนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีนั้น หากมีบุตรอายุช่วงก่อนวัยเรียนมักนำบุตรมาอยู่ด้วยกันในที่พักคนงาน โดยบางครอบครัวจะให้ผู้ที่เป็นการค้าเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ในขณะที่บางครอบครัวซึ่งมารดากับบิดาต่างก็ทำงานก่อสร้างและไม่มีผู้ดูแลบุตรแทนตน จะปล่อยให้เด็กให้ดูแลตัวเอง หรืออยู่ตามลำพังในบริเวณที่พักคนงาน และบางครั้งก็นำเด็กเข้ามาดูแลในบริเวณที่ก่อสร้าง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ :-

นางกัลยาณี : มีลูกก็หุดูงานเลี้ยง แล้วให้แทนทำงานคนเดียว

นางอ้อย ทำงานในสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก มีบุตรอายุ 4 ปี ได้ให้สัมภาษณ์ดังนี้ :-

ถาม : ใครเลี้ยงลูก

ตอบ : เลี้ยงเอง

ถาม : เลี้ยงด้วยตัวเองอยู่ตรงไหน

ตอบ : เขาอยู่คนเดียว พอมาทำงานก็เอามาด้วย มาเดินอยู่ด้วย เวลาขึ้นไป (บนตึกที่กำลังก่อสร้าง) ก็เอาไปด้วย

ถาม : แล้วเจ้านายเขาไม่ว่าอะไรหรือ

ตอบ : เขาไม่หวง

ถาม : ตอนนี (ลูก) อยู่กับใคร อยู่กับพ่อหรือ

ตอบ : นั่นไง เดินอยู่ตรงนั้น

ถาม : แล้วข้าวปลาทำอะไรให้เขา

ตอบ : เวลาพิวก็คดให้เขากิน เขาก็กินเองของเขา

ถาม : มาทำงานอย่างนี้มีเวลาให้ลูกเหรอ

ตอบ : มีแต่ตอนค่ำ

ถาม : ตอนนีปล่อยให้เลย

ตอบ : จ๊ะ

นางอมรรัตน์ ทำงานในสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก มีบุตรอายุ 2 ปี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า "เลี้ยงลูกด้วยทำงานด้วย ตอนมาทำงานเขาก็เล่นอยู่ในบริเวณในบ้านกะ เล่นแล้วมีญาติช่วยกันดู ญาติช่วยกันดูอยู่ห่างๆ"

การนำบุตรมาเลี้ยงในบริเวณที่พักคนงานนี้สร้างปัญหาหลายๆ ด้านด้วยกัน ดังเช่น :-

นายสุนทร กล่าวว่า "ผมว่าสมควรนะ น่าจะเป็นกฎระเบียบ คือธรรมดาบริษัทที่ผมเคยผ่านมานะ บริษัทใหญ่ๆ อย่างนี้ต้องมีโรงเรียนรับเลี้ยงเด็ก คือไม่ให้เด็กเข้ามาจู้จี้จ้านในเขตก่อสร้าง คือถ้ามันเป็นอะไรขึ้นมาใครจะรับผิดชอบ"

นางกัลยาณี ให้ข้อคิดเห็นว่า "ที่บ้านได้เลี้ยงทั้งพ่อทั้งแม่ อยู่ที่นี่พ่อไม่ค่อยสนใจลูกหรอก มีแต่ทำงาน"

กลุ่มคนงานชาย "อยู่ที่นั่นมันใกล้น้ำมันเหลือเกิน ใกล้แก๊ส บางครั้งมันจะเหม็น แก๊สมันอันตราย อยู่ที่บ้านเด็กแข็งแรงกว่า อากาศดีกว่า สภาพแวดล้อมก็ดีกว่า"

สำหรับคนงานก่อสร้างที่มีบุตรอยู่ในวัยเรียน มักส่งบุตรกลับไปเรียนหนังสือยังภูมิลำเนาเดิมของตน โดยให้ปู่ย่าตายายเป็นผู้ดูแลบุตร และคนงานก่อสร้างเหล่านี้จะส่งเงินเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ สำหรับบุตร และกลับไปเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราว หรือถ้าโรงเรียนปิดภาคเรียนก็นำบุตรมาอยู่ด้วยกันในที่พักคนงาน

นายคณิง : กลับไปเยี่ยมเยียน (ลูก) เดือนละครั้ง แล้วปิดเทอมก็ไปเอาลูกมา เปิดเทอมเอาไปส่ง

การที่บิดามารดากับบุตรต้องแยกกันนี้หลายคนรู้สึกเป็นห่วงและคิดถึงบุตร ดังเช่น :-

นายกี กล่าวว่า "ก็มีปัญหานิดหน่อย บางทีเขาคิดถึงพ่อแม่อย่างนี้ ต่างคนก็ต่างคิดถึงกัน เป็นห่วง"

ในกลุ่มคนงานก่อสร้างที่มีบุตรอยู่ในวัยแรงงาน พบว่าส่วนหนึ่งจะนำบุตรมาอยู่ด้วย และทำงานก่อสร้างด้วยกัน ถ้าหากบุตรสมรสแล้วก็แยกห้องพักอยู่ต่างหาก แต่ถ้าบุตรยังเป็นโสดมักจะอาศัยอยู่ในห้องพักเดียวกับบิดามารดา เป็นที่น่าสังเกตว่า คนงานส่วนใหญ่อยากให้บุตรของตนเรียนจบสูงๆ และไม่อยากให้บุตรมาทำงานก่อสร้าง โดยให้เหตุผลว่าเป็นงานหนักและลำบาก แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า บุตรคนงานก่อสร้างบางคนได้ทำงานก่อสร้างเช่นเดียวกับบิดามารดา

กรณีหนึ่งที่พบซึ่งควรค่าแก่การกล่าวถึงคือ คนงานก่อสร้างหญิง อายุ 46 ปี ต้องหยุดทำงานก่อสร้างเนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี และต้องมาทำหน้าที่เลี้ยงหลาน 2 คน ซึ่งหลานคนหนึ่งเป็นบุตรของบุตรชายและบุตรสะใภ้ของตนซึ่งทำงานก่อสร้าง และหลานอีกคนหนึ่งเป็นบุตรของบุตรสาวซึ่งนำมาฝากไว้ให้เลี้ยงเพื่อตนเองสามารถไปทำงานในโรงงาน ภาพสะท้อนจากอดีตคนงานหญิงคนนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ป่วยเป็นชายบางคนที่ต้องเลี้ยงหลานก็รู้สึกว่หลานเป็นภาระหนักสำหรับตน และไม่ค่อยเต็มใจนักที่จะรับภาระดังกล่าว แต่ก็ไม่มีทางเลือก ดังจะเห็นได้จากบางตอนของการสนทนา :-

ถาม : น้าคิดจะกลับไปทำงานก่อสร้างอีกไหม

ตอบ : อยากทำ ฉันไม่อยากเลี้ยงหลานหรอก ฉันเหนื่อย

ถาม : ห้องนี้อยู่กี่คนคะน้า

ตอบ : อ้อ ห้องฉันนะหรือก็อยู่แต่ตากับยายเลี้ยงหลาน 2 คน แต่ว่าตอนค้าแม่เขาก็เลี้ยงคนหนึ่ง

ถาม : อ้อ แม่เขา (ลูกสะใภ้) เอาไปคนหนึ่ง

ตอบ : ช๊ะ คนหนึ่งอยู่กับฉัน นอนกับฉัน อีกคนเขามาเอาไป ลูกของลูกสาวอยู่

ถาม : ลูกของลูกสาวนอนกับยาย (ผู้ตอบ)

ตอบ : ช๊ะ ลูกสาวมันทำงานโรงงาน เดิมทำงานกรรมกรอยู่ที่แหละ เติ้งจะไปทำงานโรงงาน

ถาม : ปกติมีเรื่องกลุ่มใจไหมคะ

ตอบ : โอ๊ย มี เครียดบ่อยเลยฉัน

ถาม : เครียดบ่อย เครียดเรื่องอะไร อย่างเครียดเป็นโรคหัวใจเขาไม่ให้เครียด

ตอบ : เครียดเรื่องลูกเรื่องหลาน ถ้าไม่มีเรื่องลูกเรื่องหลานก็ไม่เครียด

กล่าวโดยสรุป คนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องผู้ดูแลบุตรก่อนวัยเรียนสตรีส่วนหนึ่งต้องหยุดทำงานเพื่อเลี้ยงบุตร อีกส่วนหนึ่งต้องออกไปทำงานโดยปล่อยให้บุตรดูแลตนเอง หรือในสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็กบางแห่งคนงานบางคนนำบุตรไปเลี้ยงในบริเวณที่ก่อสร้างด้วย ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก แม้ว่าจะมีการพยายามกำหนดให้สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่จัดเตรียมสถานดูแลเด็กให้กับคนงาน แต่สถานที่ก่อสร้างทั้งหมดที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ไม่ได้มีการจัดสวัสดิการในเรื่องดังกล่าวไว้ให้กับคนงานก่อสร้าง สำหรับบุตรที่อยู่วัยเรียนนั้น คนงานต้องส่งบุตรกลับไปเรียนยังภูมิลำเนาเดิมของตน ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ไม่เอื้ออำนวยให้บุตรคนงานก่อสร้างเข้าเรียนในพื้นที่ที่บิดามารดาทำงานก่อสร้างอยู่ เป็นเหตุให้คนงานก่อสร้างต้องแยกจากบุตรของตน ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคนงานก่อสร้างชื่อนายสมจริง :-

ถาม : สมมุติว่าเราอยู่เมืองชลฯ ทะเบียนบ้านของเด็กนี้เขาเรียนได้ไหม

ตอบ : ก็ต้องโอนจากโน้นมา

ถาม : เรียนอยู่ซักรึปีหนึ่ง แล้วก็ย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น ลูกก็ต้องตามไปอีก

ตอบ : ครับ ผมก็ต้องย้ายเขาตามไป

ถาม : คิดว่าเด็กจะมีปัญหาไหม

ตอบ : มีแน่ เพราะว่าเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่มีเพื่อน

ถาม : แล้วจะทำอย่างไรดีล่ะ

ตอบ : ผมก็คิดว่าผมมาทำงานก่อสร้างคนเดียว ให้แฟนกลับไปอยู่บ้าน ให้ลูกไปเรียนที่บ้าน

ถาม : ที่บ้านมีใครไหม ถ้าจะให้แฟนทำงานอยู่ แล้วส่งลูกไปญาติๆ มีไหมคะ

ตอบ : ตอนนั้นผมก็อยู่บ้านแม่ยาย แม่ยายก็ตาย ก็เลยไม่มีใคร

ถาม : แล้วพ่อแม่ของตัวเองล่ะ

ตอบ : มีแต่แม่คนเดียว แม่ก็แก่แล้ว เลี้ยงไม่ไหว

ถาม : ญาติๆ ล่ะ

ตอบ : ไร้ ใครจะมาดู

ถาม : ไม่มีหรือ

ตอบ : เขาทำงานกัน เรื่องของเราไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับใครหรอก

ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าบุตรของคณงานก่อสร้างยังคงค่อนข้างด้อยโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อเทียบกับเด็กกลุ่มอื่นๆ ซึ่งการวางรากฐานต่างๆ ในวัยเด็กนี้ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับอนาคตของเด็กเหล่านี้ ดังนั้นจึงน่าจะมีการดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง

2.5.2 เครือญาติ

ในสังคมไทยนั้นถัดจากครอบครัวแล้วกลุ่มเครือญาตินับว่ามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในสังคมชนบทการนับญาติเป็นเรื่องธรรมดา แม้ว่าไม่ใช่ญาติพี่น้องที่ผูกพันกันทางสายโลหิต โดยตรงก็ยังสามารถนับถือกันเป็นเสมือนญาติได้ การพึ่งพาอาศัยกันในหมู่เครือญาติจึงถือเป็นเรื่องปกติ ผลการศึกษาจากโครงการศึกษาครอบครัวไทยที่ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2537 พบว่าในชนบท ญาติพี่น้องทั้งฝ่ายบิดาและมารดาของผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษามักอาศัยอยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน ทั้งยังพบว่าเมื่อมีปัญหาต่างๆ นอกจากปรึกษารีหรือกับคนในครอบครัวแล้ว ชาวชนบทยังนิยมปรึกษารีหรือปัญหาต่างๆ กับญาติสูงอายุด้วย นอกจากนี้ก็ยังไปมาหาสู่ตลอดจนให้หรือรับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องในเรื่องคำปรึกษารีหรือต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการทำงาน ตลอดจนการช่วยเหลือทางด้านการเงิน (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2538).

ภาวะที่คณงานก่อสร้างย้ายมาจากชนบททำให้คณงานต้องแยกจากเครือญาติที่ยังอยู่ในละแวกบ้านเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เดินทางมาจากภาคอื่นๆ เช่น ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งค่อนข้างห่างไกลจากจังหวัดชลบุรี ดังนั้นการไปมาหาสู่และการพึ่งพาอาศัยเครือญาติในภูมิลำเนาเดิมนั้นจึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม เครือญาติที่ยังพอมีการติดต่อหรือยังพอช่วยเหลือกันได้ในช่วงคับขันก็ได้แก่ เครือญาติที่เป็นคณงานก่อสร้างด้วยกัน ซึ่งมาทำงานในสถานที่ก่อสร้างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

2.5.3 กลุ่มเพื่อนร่วมงาน

หน่วยสังคมที่กว้างกว่าระดับครอบครัวและเครือญาติสำหรับชุมชนชนบท ก็คือสังคมในระดับหมู่บ้าน สำหรับสังคมของคนงานก่อสร้างนั้นก็อาจพอเปรียบเทียบกับบริเวณที่พักคนงานเสมือนหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านหรือที่พักของคนงานก่อสร้างนี้ต่างจากหมู่บ้านสังคมชนบท กล่าวคือสังคมในชนบทนั้นคนในหมู่บ้านมักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน รู้จักกันดี สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ และมีความรู้สึกผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่สังคมของคนงานก่อสร้างจะค่อนข้างแคบ โดยส่วนใหญ่เน้นอยู่แต่ความสัมพันธ์กับคนภายในครอบครัว ซึ่งโดยมากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาและบุตรถ้าหากบุตรอาศัยอยู่ด้วย คนงานส่วนใหญ่ต้องทำงานตั้งแต่เช้าจนเย็น มีเวลาพักบ้างในตอนพักเที่ยง ส่วนตอนเย็นนั้นหลายคนยังต้องทำงานล่วงเวลา เป็นเหตุให้คนงานส่วนใหญ่ต้องการพักผ่อนหรือนอนหลับ มากกว่าที่จะไปสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนคนงาน

สภาพความสัมพันธ์ระหว่างคนงาน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาโดยการสอบถามถึงความสนิทสนม และการช่วยเหลือในยามจำเป็นจากเพื่อนร่วมงาน ผลการศึกษาพบว่า สถานที่ก่อสร้างขนาดเล็กมีคนงานที่มาจากบ้านเดียวกันย้ายมาเป็นกลุ่ม หรือมีผู้รับเหมาไปรับมาเป็นกลุ่ม จึงมักมีความสนิทสนมและพึ่งพาอาศัยกันได้ โดยสามารถหยิบยืมเงินกันได้ยามจำเป็น ในขณะที่สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่บางแห่ง มีขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษ เพราะเป็นการก่อสร้างโรงงาน จึงต้องอาศัยคนงานก่อสร้างเป็นจำนวนมาก ที่พักคนงานมีขนาดใหญ่มากและคนงานก็มาจากที่ต่างๆ กัน ทำให้คนงานมีเครือข่ายทางสังคมจำกัด จะรู้จักแต่เฉพาะคนงานที่มาจากภูมิลำเนาเดียวกัน หรือคนงานที่อยู่ห้องข้างเคียง หรือบางคนก็ไม่สูงส่งกับใคร อยู่ด้วยตัวของตัวเอง คนงานในกลุ่มนี้เมื่อมีปัญหาต่างๆ จึงต้องพึ่งตนเองหรือคนภายในครอบครัวเท่านั้น

นางปลาย กล่าวว่า "อยู่ที่นี้อี๊ดอึด คนมันมาก ่วนวาย คนหลายก็เตียงกันทะเลาะกัน กินเหล้าแล้วตีกันอย่างนั้นแหละพวกก่อสร้าง ไม่ครืออยู่บ้านหรอก อยู่บ้านมันก็เสียบนะ ที่นี้ค่าลงเขาก็นอน ไม่สูงส่งกัน ไม่เหมือนบ้านเดิม"

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนงานกับหัวหน้าหรือนายจ้างนั้น พบว่าคนงานโดยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหัวหน้าคนงานหรือนายจ้าง อย่างไรก็ตาม คนงานส่วนน้อยที่มีประสบการณ์ความขัดแย้งกับนายจ้างหรือหัวหน้างานจนเป็นเหตุให้ต้องย้ายงานบ่อยๆ นั้นให้เหตุผลจำแนกได้สองประการคือ เพราะนายจ้างหรือหัวหน้างานจุกจิกหรือชอบตำหนิ และเพราะนายจ้างไม่จ่ายค่าแรงให้ตรงตามเวลา ตัวอย่างของความไม่พอใจหัวหน้างานอาจจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนายสายลมที่มีใจความตอนหนึ่งว่า :-

ถาม : มีเรื่องกลุ่มใจใหม่ตอนนี้

ตอบ : มีครับ

ถาม : เรื่องอะไรเล่าให้ฟังได้ไหม

ตอบ : สืบสน เรื่องหัวหน้านี้ครับ ทำงานเขียบ่น บ่นทุกวัน

ถาม : บ่นว่าอย่างไร

ตอบ : ทำอะไรก็ให้ตีๆ หน่อยแบบนี้ ว่าจะตีหัวหน้าเอง

ถาม : ก็มัน อย่าไปตีเขา ตีเอาอะไร

ตอบ : ตีเล่น พาเพื่อนตีครับ ตีแล้วกลับบ้าน

เป็นที่น่าสังเกตว่า หัวหน้าคนงานโดยส่วนใหญ่ นั้นจะได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ก่อสร้างมาพอสมควร และหัวหน้างานนี้จะรู้จักคุ้นเคยกับคนงานมากกว่านายจ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นผู้ประสานงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง จากการสังเกตสถานที่ก่อสร้างที่ทำการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า หัวหน้าคนงานมักจะนำภรรยาอยู่ด้วย โดยภรรยามักจะตั้งร้านค้าขายของชำ เช่น อาหาร เครื่องใช้ต่างๆ และเหล้า ในบริเวณที่พักคนงาน ด้วยเหตุนี้นอกจากคนงานจะอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของหัวหน้างานในระหว่างทำงานแล้ว คนงานก็ยังพึ่งพาหัวหน้าคนงานในชีวิตประจำวันโดยการซื้อหรือซื้อเชื่อข้าวของเครื่องใช้จากร้านซึ่งหัวหน้าคนงาน หรือภรรยาของหัวหน้าคนงานเป็นเจ้าของด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า คนงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาว่างในการทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ แบบแผนการทำกิจกรรมโดยทั่วไปก็คือ คนงานต่างคนต่างทำกิจกรรมของตนเอง หรือทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวของตนมากกว่าที่จะร่วมกับเพื่อนคนงาน กิจกรรมที่ทำกันในครอบครัว เช่น การพักผ่อนหรือทำงานบ้านอยู่ในห้องพัก การไปเดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้าหรือตลาดในวันหยุด และเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ติดชายทะเล บางครอบครัวจึงไปเที่ยวพักผ่อนตามชายหาด

สำหรับในกลุ่มคนงานชายนั้นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในหมู่คนงานชายมักจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น การกินเหล้า การเล่นการพนัน และในกลุ่มคนงานชายโสดก็จะมีการออกไปเที่ยวสถานเริงรมย์ที่มีหญิงบริการทางเพศ ดังจะเห็นได้จากการสนทนากลุ่มคนงานหญิงกลุ่มแรก :-

พิธิกร : พอเวลาว่างๆ เน้นะคะ ผู้ชายส่วนมากเขาทำอะไร

สำรอง : ผู้ชายก็การพนันนะ กินเหล้า แต่ก่อนไฟ ไฮโลก็มี แต่ทุกวันนี้มีแต่มวย

สุมาลี : ส่วนมากกินเหล้า

พิธิกร : แล้วกินเหล้ามีประจำไหมคะ ตั้งวงกันบ่อยไหม

ชำนาญ : เงินออกก็

พิธิกร : เงินออกที่กินที่ แล้วกินกันส่วนใหญ่ไหมคะ

ตำรวจ : เป็นบางคน

พิธิกร : แล้วพอจะทราบไหมคะว่าผู้ชายนี้เขามีไปเที่ยวผู้หญิงหาकिनอะไรกันบ้างไหม

ตำรวจ : มี

พิธิกร : คนส่วนใหญ่ที่ไปนี่เป็นคน โสคหรือคนซึ่งแต่งงานแล้ว

ตำรวจ : โสค

ส่วนการสนทนากลุ่มคนงานหญิงอีกกลุ่มหนึ่งนั้นกล่าวถึงกิจกรรมนันทนาการดังนี้ :-

พิธิกร 1 : บ้านใครบ้านมัน แล้วกลางคืนเขามีทำอะไรด้วยกันไหมคนในแคมป์

สำเนา : ต่างคนต่างนอน

ควร : อาบน้ำแล้วก็นอนเลย

ทวิ : ถ้าไม่ได้ทำโอทีก็คุยกัน

พิธิกร 1 : แล้วคนหนุ่มๆ ละทำอะไร

ลัดดารัตน์ : โสคๆ ไม่กินเหล้าก็เที่ยว ออกไปเที่ยวข้างนอก

ทวิ : เที่ยว

พิธิกร 1 : เที่ยวอะไรคะ

ลัดดารัตน์ : ดูหนัง ดูนักร้องอะไรข้างนอก

พิธิกร 1 : แล้วมีไปเที่ยวผู้หญิงไหม

ลัดดารัตน์ : มันก็ต้องมีนะ

ทวิ : ต้องมี

ลัดดารัตน์ : มันต้องมีของอย่างนี้

พิธิกร 2 : แล้วอย่างนี้ทำงานหนักๆ กันทั้งสามมีภรรยาจะคะ ใช้เวลาว่างทำอะไรกันบ้างไหม

ลัดดารัตน์ : มีบางทีของหนูก็พาออกกันไปเที่ยว ไปเที่ยวปิดบ้านปิดช่อง

พิธิกร 1 : เที่ยวไหนคะ

ลัดดารัตน์ : พัทธมั้ง แล้วแต่ที่มัน ไร่ที่เขา นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวกัน

ทวิ : ก็ไปกับเขา

ลัดดารัตน์ : บางทีก็ห้างบ้าง ห้างสรรพสินค้า บางทีก็ออกไปทำอะไรกินกันนั่งตามร้านอะไร
อย่างนี้ ถ้ามันขี้เกียจไปหรือว่าเงินไม่มีกินนอน กับอยู่ที่บ้าน

ทวิ : ไม่มีดังค์ไป

สำเนา : ส่วนมากที่ไม่ไป ไม่มีดังค์

สังคมของคนงานก่อสร้างนั้นไม่แน่นอนเห็นเหมือนสังคมในชนบท ประกอบกับเวลาพักผ่อนมีน้อย กิจกรรมที่คนงานทำจึงมีลักษณะเป็นกิจกรรมส่วนบุคคล การประกอบกิจกรรมกลุ่มที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อกลุ่ม เช่น การเล่นกีฬา การไปวัด จึงแทบจะไม่มี กิจกรรมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะของคนงานชายโสดจึงออกไปในทางอบายมุข เช่น การเสพยา และการใช้บริการทาง

เพศ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อปัญหาทางสุขภาพ เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคที่
 เกี่ยวเนื่องกับเพศสัมพันธ์ และบ่อยครั้งการดื่มสุราก็นำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาทในชุมชนก่อสร้าง

โดยสรุป คนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีภูมิหลังเช่นเดียวกับ
 คนงานก่อสร้างในพื้นที่อื่นๆ ทั่วไป คือส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากเกษตรกร ได้รับการศึกษาเพียง
 แต่ระดับประถมศึกษา เริ่มชีวิตการทำงานก่อสร้างโดยทำหน้าที่เป็นกรรมกรหรือแรงงานไร้ฝีมือ
 แรงงานเหล่านี้จึงมักจะขาดความรู้ วิชาการฝึกฝนทักษะในการทำงาน คนงานโดยส่วนใหญ่ย้าย
 มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือตอนล่าง และมักจะมีการย้ายถิ่นบ่อยครั้งไปตาม
 แหล่งที่มีงานก่อสร้าง มีรายได้ที่ดีกว่า มีหัวหน้างานที่ดีกว่า หรือกลับไปทำงานเกษตรกรรมในบาง
 ฤดูกาล คนงานที่สมรสแล้วโดยมากจะมาเป็นคู่สามีภรรยา บางส่วนนำบุตรก่อนวัยเรียนมาด้วย
 คนงานบางส่วนประสบกับปัญหาผู้ดูแลบุตรในระหว่างการทำงาน และในสถานที่ก่อสร้างขนาด
 เล็กหลายแห่ง คนงานจะปล่อยให้บุตรที่ยังเล็กดูแลตนเอง หรือนำมาเลี้ยงในบริเวณที่ก่อสร้าง ซึ่ง
 เสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ ส่วนบุตรที่อยู่ในวัยเรียนก็มักจะอยู่ในภูมิสำเนาเดิม โดยคนงานจะส่งเงิน
 ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายต่างๆ กลับไปให้แก่บุตร

เนื่องจากคนงานย้ายมาจากภูมิสำเนาที่ต่างๆ กัน มีประสบการณ์ชีวิตหลากหลาย อีกทั้ง
 เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันใช้ไปกับการทำงาน โอกาสที่จะรวมกลุ่มกันจึงมีน้อย ความสัมพันธ์ระหว่าง
 คนงานจึงไม่แน่นแฟ้น เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นจึงต้องพึ่งตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก
 สภาพความสัมพันธ์ของกลุ่มคนงานนี้น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การรวมตัวของ
 คนงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ต่างๆ ของกลุ่มกระทำไม่ได้ลำบาก

ความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นแฟ้นนี้ยังส่งผลให้คนงานขาดการทำกิจกรรมนันทนาการและ
 สังสรรค์ร่วมกัน โดยมากกิจกรรมยามว่างจะเป็นกิจกรรมส่วนบุคคลหรือของครอบครัว จะมีการรวม
 กลุ่มกันบ้างก็เป็นกิจกรรมในทางอบายมุข เช่น การดื่มสุรา การเล่นการพนัน ส่วนคนงานชายโสด
 บางส่วนจะไปเที่ยวสถานบริการที่มีหญิงบริการทางเพศ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ดูเหมือนจะส่งผล
 ในทางลบทั้งด้านสังคมและสุขภาพอนามัยของคนงานก่อสร้าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สถานการณ์แรงงานสัมพันธ์

อุตสาหกรรมการก่อสร้างประกอบด้วยบุคลากรระดับต่างๆ ในหลายๆ ฝ่ายที่ทำงานร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบหลักคือฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายนี้เรียกกันว่า การแรงงานสัมพันธ์ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างนั้น เกี่ยวข้องกับการไม่คำนึงถึงสิทธิที่อีกฝ่ายหนึ่งพึงได้รับตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงว่าจ้าง และการได้รับผลประโยชน์อย่างไม่เต็มที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (รัชนิวรรณ อุทัยศรี, 2529) โดยทั่วไปความไม่เป็นธรรมในวงการอุตสาหกรรมเกิดจากนายจ้างต้องการลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนในรูปของกำไรที่คุ้มค่า จึงทำให้มีการเอาเปรียบลูกจ้างด้วยการลดค่าจ้างแรงงานและให้ลูกจ้างทำงานหนัก บทบาทของรัฐบาลในการคุ้มครองลูกจ้างจึงมีความจำเป็น รัฐบาลได้ดำเนินการคุ้มครองลูกจ้างด้วยการออกกฎหมายข้อบังคับเพื่อสนับสนุนแรงงานสัมพันธ์ให้มีคุณภาพ

องค์ประกอบของกฎหมายแรงงานไทยมีอยู่ด้วยกัน 4 ส่วนคือ (1) สัญญาจ้างแรงงาน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (2) กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งได้แก่ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งประกาศกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องฉบับต่างๆ อีกหลายฉบับ (3) กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ และ (4) กฎหมายวิธีพิจารณาคดีแรงงาน อันได้แก่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2532 (วิจิตร วิเชียรรม, 2537) กฎหมายต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้ได้วางหลักเกณฑ์ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่จะให้บุคคลแต่ละฝ่ายดำเนินการอันเป็นการประสานประโยชน์ให้กับฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง

ในการศึกษาปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในพื้นที่เทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ประเด็นสถานการณ์แรงงานสัมพันธ์เป็นประเด็นหลักประการหนึ่งที่มีความสนใจศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพชีวิตทั้งในแง่สังคมและภาวะสุขภาพของคณงานก่อสร้างมีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับคุณภาพของแรงงานสัมพันธ์ที่ทั้งฝ่ายลูกจ้างและนายจ้างต่างก็ต้องการรักษาสิทธิประโยชน์ของตน ประเด็นของสถานการณ์แรงงานสัมพันธ์ซึ่งศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ได้แก่ ค่าตอบแทน การใช้แรงงานของคณงานก่อสร้างหญิง สวัสดิการต่างๆ โอกาสในการพัฒนาฝีมือ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ

ประโยชน์ทางกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง รวมทั้งการรวมตัวกันเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ดังที่จะกล่าวถึงในส่วนของผลการวิจัยต่อไปนี้

3.1 ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทนจากการทำงานจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ลูกจ้างพึงได้รับอันสืบเนื่องจากการลงแรงงานของตน ในข้อ 2 ของประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการคุ้มครองแรงงาน (วิจิตร วิเชียรชม, 2537) ได้กล่าวถึงความหมายของค่าตอบแทนในการทำงานไว้ว่าสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) ค่าจ้าง หมายถึง เงินหรือเงินและสิ่งของที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานในเวลาทำงานปกติของวันทำงาน หรือจ่ายให้โดยคำนวณตามผลงานที่ลูกจ้างทำงานได้ และรวมถึงเงินหรือเงินและสิ่งของที่จ่ายให้ในวันหยุด ซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานและในวันลาด้วย
- 2) ค่าล่วงเวลา หมายถึง เงินที่นายจ้างให้ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานนอกเวลาทำงานปกติ
- 3) ค่าทำงานในวันหยุด หมายถึง เงินที่นายจ้างจ่ายแก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานในวันหยุด

ดังนั้นในส่วนของค่าตอบแทนจากการทำงานจึงจะได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ได้รับรายงานจากคนงานก่อสร้างโดยเรียงลำดับจากค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุด ดังนี้

3.1.1 ค่าจ้าง

ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดการบังคับใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาตั้งแต่ พ.ศ.2516 ซึ่งมีความแปรผันไปในแต่ละพื้นที่และมีการแก้ไขปรับให้สูงขึ้นอยู่เป็นระยะๆ ให้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และภาวะเงินเฟ้อ ค่าจ้างขั้นต่ำที่ประกาศใช้เป็นครั้งแรกนั้นได้กำหนดไว้ที่ 12 บาท (แล ดิลกวิทยรัตน์, 2529) ในขณะนี้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำมีอยู่ 3 อัตร (วิจิตร วิเชียรชม, 2537) ได้แก่

- (1) วันละ 135 บาท ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ภูเก็ต สมุทรปราการ และสมุทรสาคร
- (2) วันละ 118 บาท ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา พังงา ระนอง และสระบุรี
- (3) วันละ 110 บาท ในพื้นที่จังหวัดที่เหลือทั้งหมด

โดยทั่วไปคนงานที่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมก่อสร้างประกอบด้วยคนงาน 2 กลุ่ม คือ คนงานมีฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างปูน และคนงานไร้ฝีมือ เช่น กรรมกรแบกหาม ทำความสะอาด พื้นที่ เป็นต้น คนงานทั้ง 2 กลุ่มจัดว่าเป็นลูกจ้างรายวัน ซึ่งหมายถึงว่าได้รับค่าจ้างหรือค่าแรงเป็นรายวันหากทำงานได้มากวันก็จะได้ค่าแรงมาก หากทำงานได้น้อยวันจะได้ค่าแรงน้อยกว่า รายได้หลักเพื่อการดำรงชีวิตจึงขึ้นอยู่กับค่าจ้างรายวันที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่สะท้อนจากคนงานก่อสร้างทั้งหญิงและชายปรากฏว่า ค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่จริงนั้นต่ำกว่าอัตราค่าจ้างที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น กลุ่มคนงานหญิงได้รับค่าแรงรายวันอยู่ระหว่าง 70-120 บาท ในขณะที่คนงานชายมีค่าแรงรายวันอยู่ระหว่าง 100-250 บาท

หากจำแนกลักษณะงานก่อสร้างที่คนงานก่อสร้างหญิงและชายมีส่วนร่วม จะพบว่าแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ งานหน้าที่หลักของคนงานหญิง ได้แก่ งานกรรมกร ทำหน้าที่ขนย้ายวัสดุก่อสร้าง และทำความสะอาดบริเวณสถานที่ก่อสร้าง คนงานหญิงบางคนมีส่วนร่วมในงานประเภทที่ต้องใช้ฝีมือมากขึ้น เช่น งานปูน งานเหล็ก แต่มักจะเป็นส่วนน้อย ส่วนงานหน้าที่ของคนงานชายได้รวมถึงงานกรรมกร งานปูน งานเหล็ก และงานไม้ซึ่งมีข้อนำสังเกตคือ เป็นงานที่ผูกขาดเฉพาะคนงานชายเท่านั้น

แม้ว่ากฎหมายจะได้กำหนดอัตราค่าจ้างของคนงานในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติในระบบแรงงานสัมพันธ์ก็ตาม การนำมาปฏิบัติจริงนั้นดูเหมือนจะไม่ได้ได้รับความนิยมนแพร่หลายนัก ดังข้อมูลที่ปรากฏอยู่จากการสนทนากับคนงานก่อสร้าง บุคคลที่มีอำนาจในการกำหนดค่าจ้างหรือตีค่าแรงให้แก่คนงานคือ หัวหน้างาน

“ได้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับหัวหน้า”

“อยู่ที่หัวหน้าคะ”

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าจ้างที่คนงานก่อสร้างจะได้รับจริงได้แก่ เพศของคนงาน ประเภทของงานที่ทำ และคุณภาพของผลงาน หัวหน้างานได้ใช้ปัจจัยเหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ในการตีค่าแรงอย่างอิสระ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยแรกคือ การเป็นคนงานก่อสร้างหญิงหรือคนงานชายนั้น ในทางกฎหมายว่าด้วยหลักความเสมอภาคในสิทธิระหว่างหญิงและชายอันเป็นหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองการจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานได้กำหนดว่านายจ้างต้องจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา และค่าทำงานในวันหยุดเท่ากัน ไม่ว่าลูกจ้างจะเป็นชายหรือหญิง สำหรับงานที่ลูกจ้างทำอันมีลักษณะคุณภาพและปริมาณอย่างเดียวกัน (วิจิตร วิเชียรชม, 2537) คำบอกเล่าของคนงานก่อสร้างบางคนเกี่ยวกับค่าแรงระหว่างคนงานหญิงและชายได้แสดงให้เห็นว่าในความเป็นจริงคนงานก่อสร้างหญิงได้รับค่าแรงต่ำกว่าคนงานก่อสร้างชาย แม้แต่ในงานชนิดเดียวกัน และคนงานก่อสร้างเองก็ยอมรับสภาพเช่นนี้ ด้วยความเชื่อที่ว่าความสามารถในการทำงานระหว่างเพศนั้นไม่เท่าเทียมกัน

“ผู้หญิงเป็นช่างปูนได้ค่าแรงไม่เท่าชาย สูงสุดของผู้หญิงก็ 120 บาท ผู้ชายสูงสุด 175 ก็มี 170”

“ผู้ชายได้มากกว่า”

“ผู้หญิงและชายค่าแรงไม่เท่ากัน”

“ผู้ชายทำงานหนักมากกว่า”

“ผู้ชายผู้หญิงงานแบบเดียวกัน ใครจะได้มากกว่า แล้วแต่ฝีมือ”

“คิดว่ามัน เรื่องการทำงานนี้ จะไม่เหมือนกันนี่ เพราะผู้หญิงนี้ต้องการความอดทนนี่จะผู้ชายไม่ได้ เพราะว่าผู้หญิงนะ อาจจะเป็นคนที่ละเอียดอ่อน ผู้ชายทำงานได้ไวกว่า ได้เนื้องานมากกว่า”

“เขาต้องให้ต่างกันอยู่แล้ว เพราะผู้ชาย ผลงานของผู้ชายกับผู้หญิงมันไม่เหมือนกัน คือว่าผู้ชายนะ เขาทำงานอย่างว่ายากๆ อย่างนี้ เขาไปได้ตามชอกตามมุม ตามเสี้ยตามสูงอะ ไรนี่ ผู้ชายเขา ซ้อเขาดี เขาไปได้เยอะ แต่ผู้หญิงมันได้ช้าได้วมเต็ม แล้วก็ซ้อไม่แข็งเหมือนเขา”

งานก่อสร้างแต่ละงานมีความยากง่ายแตกต่างกันไป จึงทำให้มีผลต่อระดับของค่าแรงที่ได้รับด้วย ประเภทของงานที่ทำจึงเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่หัวหน้างานใช้ในการตีค่าแรงให้กับลูกจ้างคนงาน เช่น คนงานก่อสร้างระดับหัวหน้าช่างจะได้รับค่าแรงมากที่สุด เนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำงานก่อสร้างมานานอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ช่างปูนกับช่างไม้ได้รับค่าแรงไล่เลี่ยกัน ช่างไม้บางแห่งอาจได้ค่าแรงมากกว่าช่างปูน และงานกรรมกรเป็นงานที่ได้รับค่าแรงน้อยที่สุด

นอกเหนือจากเพศของคนงานก่อสร้างและประเภทของงานที่ทำแล้ว คุณภาพของผลงานหรืออีกนัยหนึ่งคือระดับฝีมือก็เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ โดยทั่วไปเมื่อเริ่มต้นทำงานใหม่ในสถานที่ก่อสร้างใดก็ตาม คนงานจะถูกตีค่าแรงต่ำมาก แต่หากทำงานแสดงฝีมือให้หัวหน้าคนงานเห็นได้ในระยะหนึ่ง รวมทั้งมีความขยันขันแข็ง คนงานก่อสร้างนั้นๆ จะได้รับค่าแรงเพิ่มขึ้น นายจ้างในอุตสาหกรรมก่อสร้างก็ไม่ต่างจากนายจ้างในอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ต้องการลูกจ้างที่ทำงานดีมีความหมั่นเพียรใส่ใจทำงาน โอกาสในการได้รับค่าแรงและเลื่อนตำแหน่งจึงมิใช่จะไม่มีอยู่เลย อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการย้ายบริษัท คนงานอาจจะได้รับค่าแรงน้อยกว่าเดิมก็ได้

“ช่างปูนนี้รู้สึกผู้ชายจะได้ 200 กว่าบาทต่อวัน แล้วก็ถ้าเป็นช่างไม้ก็เกือบ 200”

“มีขึ้นไปเรื่อยๆ ช่างสูงสุดก็ 180, 190”

“บป๊อบเขตราคาให้เร็ววันละ 90 ก่อน ถ้าใครทำดีเขาก็ขึ้นให้อีกก็ทำประมาณ 2-3 เดือนเขาก็ขึ้นให้ 100 จนถึงปีเขาก็ขึ้นให้อีก 10 บาท”

“งานเหมือนกันได้เงินไม่เท่ากัน เพราะแล้วแต่คน ถ้าแรงมากก็ได้มาก ถ้าแรงน้อยก็ได้น้อย”

“จ๊ะ แล้วแต่คน คนทำดีบ้างทำไม่ดีบ้าง”

“ได้น้อยลง มันทำงานคนละแห่ง”

“มันแล้วแต่ความรู้ของงานว่าใครเก่ง ไม่เก่ง”

3.1.2 ค่าล่วงเวลา

ระยะเวลาทำงานปกติของพนักงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ตกประมาณ 8-9 ชั่วโมงต่อวัน เวลาเริ่มและเลิกงานมีความแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อย เช่น 7.30 - 17.00 น. หรือ 8.00 - 17.00 น. หรือ 8.00 - 17.30 น. และพนักงานจะมีช่วงพักกลางวันเพื่อรับประทานอาหารเป็นเวลา 1 ชั่วโมง หากพนักงานทำงานทุกวันใน 1 สัปดาห์ก็แสดงว่า พนักงานเหล่านี้ทำงานประมาณ 56-63 ชั่วโมง ซึ่งนับว่ามากเกินไปที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า ระยะเวลาทำงานปกติของลูกจ้างในงานอุตสาหกรรมนั้นไม่ให้เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง (วิจิตร วิเชียรชม, 2537)

นอกจากการทำงานในเวลาปกติแล้ว พนักงานก่อสร้างมักทำงานล่วงเวลาซึ่งพนักงานจะได้รับค่าแรงเพิ่มเติม บริษัทก่อสร้างที่ต้องเร่งงานให้เสร็จทันตามกำหนดเวลาซึ่งตกลงไว้ในสัญญาว่าจ้างจะให้พนักงานทำงานในตอนเย็นถึงค่ำโดยต้องจ่ายค่าแรงในอัตราที่สูงขึ้น รายได้จากการทำงานล่วงเวลาเรียกกันทั่วไปว่าเงินโอทีนี่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของพนักงานก่อสร้าง กฎหมายได้กำหนดไว้ว่าการจ่ายค่าล่วงเวลาในวันทำงานปกตินั้น นายจ้างต้องจ่ายค่าล่วงเวลาให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 1 เท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงหรือต่อหน่วยในเวลาที่ทำงานปกติสำหรับเวลาหรือผลงานที่ทำเกิน (วิจิตร วิเชียรชม, 2537)

ในวันทำงานที่ต้องทำล่วงเวลาดังนั้น พนักงานจะได้พักรับประทานอาหารเย็นก่อนจะเริ่มงานประมาณ 1 ชั่วโมง งานล่วงเวลาจะมีมากขึ้นอยู่กับความจำเป็นซึ่งหัวหน้างานจะเป็นผู้สั่งการว่าพนักงานแผนกใดจะต้องทำงานล่วงเวลาบ้าง พนักงานต้องทำงานไปจนถึง เช่น ถึง 22.00 น. หรือบางคนก็ต้องอยู่ทำงานจนถึงเที่ยงคืนก็มี โดยทั่วไปพนักงานจะได้รับเงินโอทีในอัตราที่สูงกว่าค่าแรงในเวลาปกติ กล่าวคือ ด้วยระยะเวลาทำงานในตอนเย็นที่สั้นกว่า พนักงานจะได้รับค่าแรงเท่ากับ 1 แรงที่ได้รับในเวลาทำงานปกติช่วงกลางวัน ดังตัวอย่างเหล่านี้

- นายสุนทร ทำงานล่วงเวลาดังแต่เวลา 18.30 - 24.00 น. ได้ค่าแรง 200 บาท
- นายสมจริง ทำงานล่วงเวลาดังแต่เวลา 18.30 - 22.00 น. ได้เท่ากับ 1 แรงเช่นกัน
- นายคณิง ทำงานล่วงเวลาดังแต่เวลา 19.00 - 22.00 น. ได้ค่าแรง 150 บาท
- นางเพ็ญ ทำงานล่วงเวลาดังแต่เวลา 18.30 - 22.30 น. ได้เงินโอทีชั่วโมงละ 16 บาท

3.1.3 ค่าทำงานในวันหยุด

บริษัทก่อสร้างส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดวันหยุดให้กับพนักงานก่อสร้าง ยกเว้นแต่ในวันสำคัญทางราชการ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสถานที่ก่อสร้างบางแห่งให้พนักงานหยุดงานได้ในวันอาทิตย์ หรือบางแห่งพนักงานก่อสร้างหยุดงานหลังวันรับเงินค่าแรง แต่เนื่องด้วยพนักงานก่อสร้างทำงานเป็นแรงงานรายวัน หากมีการหยุดงานในวันใดใน

วันนั้นคนงานก็จะไม่ได้รับค่าแรง กรณีจำเป็นที่คนงานมีภารกิจต้องหยุดการทำงาน เช่น ไปเยี่ยมครอบครัวที่ภูมิลำเนาของตนหรือเจ็บไข้ได้ป่วย คนงานจำเป็นต้องขอมูลงบัญชีรายได้ในวันนั้นไป

“ไม่ได้พักเลย ถ้าพักก็ไม่ได้ค่าแรง”

“มี บางทีทำ 4-5 วัน 7-8 เหนื่อยก็หยุด ไม่ได้ค่าแรง”

ดังนั้นจะเห็นว่า โดยทั่วไปในวันหยุดทางราชการ เช่น วันเสาร์ วันอาทิตย์ บริษัทก่อสร้างไม่ได้ถือว่าเป็นวันหยุดสำหรับคนงานก่อสร้างซึ่งคนงานควรจะได้รับค่าแรงมากขึ้นเป็นพิเศษหากคนงานมาทำงาน คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่จึงมักทำงานกันแทบทุกวันเพื่อจะได้มีรายได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สิ่งที่ต้องตระหนักคือเรื่องของค่าทำงานในวันหยุดนี้กฎหมายได้กำหนดให้นายจ้างจ่ายในอัตรา 3 เท่าของค่าจ้างในวันทำงานสำหรับจำนวนชั่วโมงที่ลูกจ้างทำเกินเวลาทำงานปกติ (วิจิตร วิเชียรชม, 2537) หากบริษัทก่อสร้างไม่ได้สนใจจัดวันหยุดให้กับคนงานเป็นประจำแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าแรงเป็นพิเศษให้กับคนงานแต่อย่างใด

โดยสรุปข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคำบอกเล่าของคนงานชี้ให้เห็นว่า ค่าตอบแทนที่คนงานก่อสร้างได้รับจากการลงแรงทำงานนั้นยังต่ำกว่าตามสิทธิที่คนงานพึงได้รับ นายจ้างยังเอาไรเดาเปรียบคนงานซึ่งเป็นแรงงานรายวันและไม่มีทางเลือกเพียงพอ คนงานก่อสร้างต้องยอมรับสภาพเหล่านี้หากไม่พอใจก็สามารถจัดการกับปัญหานี้ได้โดยเพียงการเปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนบริษัทเท่านั้น นอกเหนือจากการไม่ได้รับค่าแรงอย่างเต็มที่แล้ว คนงานก่อสร้างยังประสบปัญหาอีกว่าบริษัทก่อสร้างบางแห่งจ่ายค่าแรงไม่ตรงตามเวลา และยังมีบางครั้งที่มีการหักค่าแรงไปโดยที่คนงานไม่ทราบถึงสาเหตุ

3.2 การใช้แรงงานของคนงานก่อสร้างหญิง

งานก่อสร้างเป็นงานหนัก ต้องใช้กำลังในการขน แยก หาม วัสดุต่างๆ อีกทั้งยังเป็นงานเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ ตั้งแต่การบาดเจ็บเล็กน้อยไปจนถึงอุบัติเหตุร้ายแรง กฎหมายแรงงานจึงได้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองแรงงานหญิงไว้ด้วย กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติว่าห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างหญิงทำงานที่อาจเกิดอันตรายหรือหนักเกินไป ได้แก่ งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป และงานยก แยก หาม ขุด ลาก เข็นของ หนักเกินอัตราน้ำหนัก (วิจิตร วิเชียรชม, 2537) โดยทั่วไปงานหน้าที่หลักที่คนงานก่อสร้างหญิงทำอยู่คือ งานกรรมกร งานปูน งานเหล็ก งานทำความสะอาด ซึ่งจัดเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนงานหญิงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคนงานชายและต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่บ่งชี้ว่าคนงานหญิงบางคนขึ้นไปทำงานบนที่สูง เช่น คนงานก่อสร้างหญิงชื่อ นางแสง

ถาม : ผู้หญิงทำงานหนักหรือเปล่า

ตอบ : หนัก แต่ก็ขึ้น ไปได้

ถาม : อ้อ ผู้หญิงขึ้นข้างบน

ตอบ : เหมือนกัน ขึ้นไปผูกเหล็ก ผูกลาวคะ ไรกัน

ข้อบังคับทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานหญิงมิให้ทำงานหนักหรือเสี่ยงอันตรายเกินไป และลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงเอง อาจจะไม่สามารถทำงานออกแรงได้มากเท่าชาย เป็นปัจจัยสำคัญต่อการใช้แรงงานของคนงานก่อสร้างหญิง โดยเฉพาะต่อความพึงพอใจของนายจ้างในการเลือกคนงานหญิงหรือชายมาทำงานในกิจกรรมของตน ฝ่ายคนงานก่อสร้างมีทรศนะต่างๆ ในเรื่องการใช้แรงงานของคนงานหญิงดังตัวอย่างจากการสนทนากลุ่มคนงานก่อสร้างหญิงกลุ่มนี้ :-

พิธีกร : ผู้หญิงควรจะทำงานก่อสร้างไหม

สำรวจ : มันขึ้นอยู่กับฐานะ ถ้าฐานะดีเขาก็ไม่ทำ

พิธีกร : อุทัยวรรณล่ะคิดยังไง

อุทัยวรรณ : ทำก็ได้ ไม่เป็นไร

พิธีกร : ผู้หญิงผู้ชายทำได้เหมือนกัน

อุทัยวรรณ : ค่ะ

พิธีกร : และคนอื่นล่ะคิดอย่างไร ผู้หญิงผู้ชายทำได้เหมือนกัน

สุมาลี : (พยักหน้า)

พิธีกร : แล้วน้องละ

จำเนียร : ไม่

พิธีกร : ทำไมล่ะคะ

จำเนียร : เพราะงานมันหนัก

ส่วนทรศนะจากการสนทนากลุ่มคนงานก่อสร้างชาย :-

พิธีกร : ผู้หญิงควรทำงานก่อสร้างหรือไม่

สมพงศ์ : ปกติแล้วมันก็ไม่น่าทำเท่าไร

พิธีกร : ทำไมล่ะคะ

สมพงศ์ : คือมันน้อยไปหน่อยนึ่ง

พิธีกร : อะไรนะคะ

สมพงศ์ : ค่าแรงมันน้อยไป

พิธีกร : คนอื่นล่ะคะว่าอย่างไร ผู้หญิงควรทำงานก่อสร้างหรือเปล่า

ไพโรจน์ : ผมว่าไม่น่าครับ

พิธีกร : เพราะอะไรคะ

ไพโรจน์ : ถ้าผมมีเงิน ผมไม่ให้เมียผมทำเน

สมพงษ์ : มันจุกจิกเกินไป

ไพโรจน์ : สงสารครับ กรรมกรรม

บทบาทของหญิงชนบทในการเข้าร่วมแรงงานก่อสร้างนั้นดูเหมือนว่าจะหลีกเลี่ยงได้ลำบาก เนื่องจากงานก่อสร้างเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำไม่ได้ไม่ยากเมื่อเทียบกับงานอาชีพอื่น เพราะฉะนั้นแม้จะตระหนักถึงความลำบากของงานแล้วก็ยังจำเป็นต้องทำ ดีกว่าการขาดรายได้ทำให้ครอบครัวลำบาก แรงงานหญิงจึงมีบทบาทสำคัญในเชิงเศรษฐกิจทั้งต่อระดับครอบครัวและต่อประเทศ สมควรอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความคุ้มครอง

3.3 สวัสดิการต่างๆ

สวัสดิการ หมายถึง สภาพที่เกี่ยวกับความผาสุก ความอยู่ดีกินดี สุขภาพอนามัย ความปลอดภัย ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการดำรงชีวิตของบุคคล (วิจิตร ระวิวงศ์, 2519) สวัสดิการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อฝ่ายลูกจ้างที่ดำรงชีวิตและเลี้ยงครอบครัวอยู่ได้ด้วยค่าจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากค่าจ้างนั้นมีอัตราต่ำทำให้ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขตามสมควร รวมทั้งกรณีที่มีการเจ็บป่วยหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น เช่น ปัญหาการเงิน สวัสดิการต่างๆ ที่นายจ้างจัดให้กับลูกจ้าง จะช่วยเหลือลูกจ้างได้อย่างมาก ในที่นี้จะกล่าวถึงสวัสดิการด้านต่างๆ ที่คนงานก่อสร้างควรได้รับดังต่อไปนี้

3.3.1 ความปลอดภัยในการทำงาน

การทำงานในอุตสาหกรรมก่อสร้างมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ พิการ จนถึงการเสียชีวิต ดังนั้นสวัสดิการเรื่องความปลอดภัยในการทำงานจึงสมควรที่ต้องจัดให้กับคนงาน จากการสอบถามคนงานก่อสร้างหลายคนได้มีการเอ่ยถึงอุบัติเหตุขั้นร้ายแรงที่เกิดขึ้นบ้างในสถานที่ทำงานเท่าที่เขาเหล่านั้นเคยได้เห็น เช่น กรณีที่คนงานถูกโครงหลังคาซึ่งตั้งอยู่ลึบทับเสียชีวิต และกรณีของหล่นทับคนงานเสียชีวิต รวมทั้งมีกรณีคนงานตกจากตึกสูงลงมาเสียชีวิตด้วย ส่วนอุบัติเหตุอื่นๆ ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ได้แก่ เหยียบตะปู หกล้ม เหยียบเหล็ก น้อนตีมือ อุบัติเหตุเหล่านี้สามารถป้องกันมิให้เกิดหรือลดความรุนแรงได้หากบริษัทก่อสร้างจัดอุปกรณ์นิรภัยให้แก่คนงาน รวมทั้งออกกฎข้อบังคับให้คนงานใช้อุปกรณ์นิรภัยต่างๆ อย่างเคร่งครัด อุปกรณ์เหล่านี้ได้แก่ หมวกกันกระแทก ถุงมือ รองเท้าหุ้มส้น แวนตา เข็มขัดนิรภัย เป็นต้น นอกจากนี้ก่อนคนงานก่อสร้างเริ่มทำงาน เขาควรได้รับการอบรมเรื่องการปฏิบัติตนให้มีความปลอดภัยในการทำงาน และมีป้ายประกาศขังเตือนคนงานให้ปฏิบัติตามข้อห้ามข้อบังคับอย่างจริงจัง มาตรการนี้จะ

เป็นสวัสดิการที่นับเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ากว่าการต้องเสียค่าใช้จ่ายหากมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับคนงาน หรือมีผลเสียต่อคุณภาพของงานก่อสร้าง

โดยทั่วไปเท่าที่ได้ข้อมูลจากคำบอกเล่าของคนงานก่อสร้าง การจัดอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งในการทำงานและป้องกันอันตรายสำหรับคนงานก่อสร้าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานและส่งเสริมความปลอดภัยนั้น แต่ละบริษัทมีการจัดหาอุปกรณ์เหล่านี้ให้กับคนงานด้วยระบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งก็แล้วแต่ประเภทของอุปกรณ์ด้วย เช่น อุปกรณ์บางอย่างได้แก่เข็มขัดนิรภัย คนงานต้องเบิกมาใช้เวลาเริ่มงานและคืนในเวลาเลิกงาน อุปกรณ์ที่ใช้ประจำอาจไม่ต้องคืนก็ได้ แต่ทางนายจ้างก็ได้หักค่าแรงไว้จึงเปรียบเสมือนว่าคนงานก่อสร้างซื้ออุปกรณ์นั้น ได้แก่ หมวกกันกระแทก รองเท้าหุ้มส้น บริษัทก่อสร้างบางแห่งมีการตั้งกฎให้คนงานใช้อุปกรณ์นิรภัย แต่ความเคร่งครัดก็แปรผันกันไป โดยที่ในบางกรณีฝ่ายคนงานก็ไม่เห็นความสำคัญของการใช้อุปกรณ์นิรภัย เช่น ถุงมือ เพราะรู้สึกว่าจะทำให้ทำงานไม่ถนัด จับถือวัสดุไม่คล่องแคล่ว เป็นต้น ในขณะที่อุปกรณ์บางชนิด เช่น หมวกกันกระแทก โดยการสังเกตจะพบว่ามีการใช้ค่อนข้างแพร่หลายมากกว่าอุปกรณ์ประเภทอื่น โดยเฉพาะเข็มขัดนิรภัยนั้นหากคนงานต้องทำงานในที่สูงจะนิยมใช้กัน

กฎข้อบังคับที่บริษัทก่อสร้างกำหนดให้คนงานปฏิบัติ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยในการทำงาน โดยสรุปแล้วเท่าที่ปรากฏอยู่ ได้แก่ (1) ให้สวมหมวก รองเท้าหุ้มส้น แวนตา ถุงมือในเวลาทำงาน (2) เมื่อมีการทำงานในที่สูงต้องใส่เข็มขัดนิรภัย (3) ห้ามตอกบัตรแทนกัน (4) ห้ามนำเด็กเข้าไปในสถานที่ก่อสร้าง (5) ห้ามดื่มสุราขณะปฏิบัติงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คนงานก่อสร้างก็ยังคงอาศัยมาตรการสำคัญเพื่อให้มีความปลอดภัยในการทำงานคือการระมัดระวังตนเอง

สวัสดิการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างนั้นยังไม่มีการจัดการและควบคุมดูแลอย่างเต็มที่ อีกทั้งในบางกรณีคนงานก่อสร้างต้องเป็นฝ่ายเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์จำเป็นต่างๆ จึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการในเรื่องนี้โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง และหน่วยงานของรัฐในการดูแลการดำเนินงานของนายจ้าง

3.3.2 การรักษาพยาบาลและประกันสังคม

สวัสดิการอุตสาหกรรมได้รวมถึงการจัดสวัสดิการตามกฎหมายซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเบื้องต้นที่นายจ้างต้องจัดให้แก่ลูกจ้าง โดยส่วนใหญ่ได้แก่การดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัย ค่าทดแทนและการประกันสังคม (วิจิตร ระวิวงศ์, 2519) อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับคนงานก่อสร้างในขณะที่ทำงาน ไม่ว่าจะเป็นเพียงเล็กน้อยหรือขั้นร้ายแรงจึงควรอยู่ในความรับผิดชอบของนายจ้างในการจัดการรักษาพยาบาล เพื่อให้ลูกจ้างสามารถทำงานได้อย่างปกติ ไม่ให้เป็นการสูญเสียแรงงานและไม่ให้ลูกจ้างต้องสูญเสียรายได้

ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีคือ โดยปกติ นายจ้างส่วนใหญ่ตระเตรียมขยาบางชนิดไว้ให้คนงานสามารถเบิกใช้ได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้แก่ ยาแก้ปวด ยาแก้ท้องเสีย ยารักษาบาดแผล แต่ในกรณีที่เป็นการเจ็บป่วยที่ร้ายแรงมากขึ้น นายจ้างจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะการเจ็บป่วยในงานซึ่งหมายถึงการเจ็บป่วยบาดเจ็บที่เกิดจากการทำงาน ส่วนการเจ็บป่วยนอกงานนั้นคนงานต้องรับผิดชอบดูแลรักษาตนเอง

แบบแผนที่พบสำหรับการรักษาพยาบาลในกรณีของการเจ็บป่วยนอกงานคือ คนงานก่อสร้างนิยมไปรักษาตัวตามคลินิกเอกชน ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่ก็สามารถพบแพทย์และรับบริการรวดเร็วกว่าการไปตามโรงพยาบาลของรัฐ อีกทั้งคลินิกในพื้นที่นี้ก็มีกระจายอยู่จำนวนมากพอสมควรจึงมีความสะดวกพอประมาณสำหรับผู้ใช้งานเหล่านี้ โรงพยาบาลที่คนงานเอ่ยถึงอยู่ทั่วไปใช้บริการบ้างคือ โรงพยาบาลอ่าวอุดม และโรงพยาบาลสมเด็จพระราชา

กรณีที่คนงานมีการเจ็บป่วยจากสาเหตุของการทำงานนั้น ในบางบริษัทคนงานก่อสร้างได้รับเงินค่าแรงแม้ว่าจะไม่สามารถไปทำงานได้ โดยที่อัตราค่าแรงที่รับแตกต่างกันไปแล้วแต่บริษัท อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลไม่ได้ครอบคลุมถึงสมาชิกครอบครัวที่ไม่ได้ทำงานก่อสร้าง

“ถ้าทำงานไม่ได้ เราก็บอกกับคนเช็ชื่อนะว่าไม่สบาย เขาก็ลงค่าแรงให้เรา”

“คนงานเจ็บป่วย ออกแต่ไม่มาก จ่ายให้ครึ่งแรง”

“ถ้าไม่ใช่คนงาน เขาไม่ช่วย”

“ช่วยแต่คนทำงาน คนที่ไม่ได้ทำงานเขาก็ไม่ได้ช่วยเหลือ”

เมื่อถามถึงประเด็นของการชดเชยทุพพลภาพหรือการสูญเสียอวัยวะ จากการรายงานของคนงานพบว่า โดยส่วนใหญ่คนงานไม่มีความรู้เลยว่าจะได้รับการชดเชยหรือไม่ แต่ตามข้อเท็จจริงได้มีการกำหนดอยู่ในกฎหมายแรงงานมานานแล้วว่าจะต้องมีการจ่ายค่าทดแทนแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายจนสูญเสียอวัยวะบางส่วน หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานตามความร้ายแรงของการสูญเสีย (วิจิตร ระวิวงศ์, 2519) จึงควรได้มีการให้ความรู้แก่คนงานในเรื่องนี้

ต่อคำถามที่ว่าคนงานได้รับสวัสดิการในรูปแบบของการประกันสังคมหรือไม่ พบว่ามีคนงานก่อสร้างที่ทำงานให้กับบริษัทก่อสร้างส่วนหนึ่งได้รับบัตรประกันสังคมแล้ว ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเปิดเผยว่านายจ้างได้หักเงินค่าแรงสำหรับการประกันสังคมมาเป็นเวลาหลายเดือน แต่ยังไม่ได้รับบัตร คนงานก่อสร้างที่ทำงานให้กับผู้รับเหมามักจะไม่ได้รับสวัสดิการด้านนี้

“มีแต่หักเงินๆ แล้วก็ไม่มีบัตรมาให้”

“หักค่าประกันสังคมทำนั่นทำนี่ แล้วก็บัตร ไม่มี”

การดำเนินการให้ระบบประกันสังคมสามารถครอบคลุมอย่างทั่วถึงสำหรับผู้ใช้งานกลุ่มนี้คงต้องใช้เวลาอีกพอสมควร โดยต้องขึ้นอยู่กับ การรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันสังคมในฐานะสวัสดิการรูปแบบหนึ่งที่ทุกฝ่ายต้องเสียสละผลประโยชน์ของตนจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลประโยชน์กลับมาอย่างคุ้มค่า ฝ่ายรัฐจึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

3.3.3 ที่พัก น้ำ ไฟ การจักรรับส่ง

สวัสดิการตามกฎหมายอีกประเภทหนึ่งที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้างเพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นข้อได้เปรียบของการทำงานอาชีพอ่อนสร้างคือ การจัดที่พักพร้อมไฟฟ้าและน้ำไว้ให้คนงานก่อสร้างอุปโภคบริโภค โดยคนงานไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเสียเพียงเล็กน้อย สวัสดิการในด้านนี้สามารถช่วยเหลือและชดเชยให้กับคนงานก่อสร้างได้อย่างมาก เพราะวาระรายได้ที่ได้รับเป็นตัวเงินนั้นนับว่าไม่มากพอที่จะใช้จ่ายอย่างสะดวกสบาย หากคนงานต้องเจียดค่าแรงไปจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ด้วยคงประสบความยากลำบากมากทีเดียว อย่างไรก็ตาม การที่นายจ้างจัดสวัสดิการด้านนี้ให้กับลูกจ้างทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้สภาพที่พักอาศัยสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของเครื่องอุปโภคบริโภคที่นายจ้างจัดให้จึงมีลักษณะที่สามารถเห็นได้โดยทั่วไปว่าอยู่ในสภาพที่ไม่ดีนัก แต่ก็อาจจะมี ความแตกต่างกันไปบ้างขึ้นอยู่กับ การเห็นความสำคัญ ของทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างในการจัดให้ที่พักอาศัยและส่วนประกอบอื่นๆ อยู่ในสภาพที่ดีหรือไม่เพียงใด

ที่พักของคนงานก่อสร้างบางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ว่างบริเวณสถานที่ก่อสร้างหรือบางแห่งก็อาจอยู่ในบริเวณสถานที่ก่อสร้างส่วนที่สร้างเสร็จแล้ว หากไม่เช่นนั้น นายจ้างบางแห่งก็จัดที่พักให้คนงานอยู่ห่างจากสถานที่ก่อสร้าง แต่ก็มักจะไม่ใช่ไกลจากกันมาก โดยมีสวัสดิการรับส่งด้วยกรณีของการย้ายสถานที่ก่อสร้าง หากคนงานก่อสร้างยังคงทำงานกับนายจ้างคนเดิม นายจ้างจะออกค่าใช้จ่ายในการขนของให้แก่ลูกจ้าง หรือจัดรถมาขนของให้เลย เท่าที่ทราบจากคนงานก่อสร้างในพื้นที่นี้ นายจ้างได้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องที่พัก น้ำใช้ น้ำดื่ม รวมทั้งไฟฟ้าให้หมด โดยที่คนงานไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

โดยทั่วไปคนงานก่อสร้างอาศัยในที่พักมีลักษณะคล้ายๆ กันคือ เป็นห้องแถวเล็กเรียงกันไป ขนาดประมาณ 4 ตารางเมตร มีหน้าต่างบ้างไม่มีหน้าต่างบ้าง ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ คนงานต้องจัดหามาเอง อากาศในห้องมักจะร้อน อบอ้าว สำหรับไฟฟ้านั้นนายจ้างจัดให้คนงานใช้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย น้ำใช้น้ำดื่มมักเป็นน้ำประปา ซึ่งคนงานจะใช้ดื่มโดยไม่ดื่มก่อน ห้องอาบน้ำมักไม่แยกระหว่างห้องอาบน้ำชายห้องอาบน้ำหญิง ดังนั้นในเวลาเลิกงานบริเวณอาบน้ำจะ

เต็มไปด้วยคนงานที่ต้องการอาบน้ำชำระร่างกายเพื่อจะได้รับเข้านอนพักผ่อน ส่วนห้องส้วมจะมีประมาณ 10 ห้อง โดยส่วนใหญ่ไม่มีการจัดคนทำความสะอาด

“เพราะมันเล็กโอทีก็สี่ทุ่ม ฉ้ามัวแยกกันไม่ได้แล้ว อาบเลขจะรีบนอนแล้ว”

“อยู่นี้อึดอัด รุนวาย คนหลายตึกกันทะเลาะกัน น้ำทอ ส่งวันละ 4 เทียว อาบรวม ส้วมถ่ายรวมกันหมดประมาณ 30 ไม่มีทำความสะอาด คำน้ำค่าไฟฟรี หนออยู่”

การอยู่รวมกันมากๆ จนมีสภาพเป็นชุมชนหนึ่งย่อมมีการสร้างปัญหาขึ้นบ้าง นายจ้างบางแห่งจึงได้ออกกฎเกณฑ์ในการอยู่รวมกันในที่พักคนงาน กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้แก่ ห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มเหล้ากิน 4 ทุ่ม ห้ามส่งเสียงดังเกิน 3 ทุ่ม ห้ามทะเลาะวิวาท เป็นต้น แต่คนงานบางแห่งก็กล่าวว่า ในที่พักของคนไม่มีกฎเกณฑ์อะไร ในทางปฏิบัตินั้นดูเหมือนว่ากฎเกณฑ์ข้อบังคับเหล่านี้ไม่ได้รับการใส่ใจทั้งจากตัวคนงานและผู้ดูแลที่พัก รวมทั้งไม่มีการกำหนดบทลงโทษว่าเป็นอย่างไรรู้ เจ้าหน้าทีทางราชการที่ได้เข้ามาตรวจตราบ้างก็คือ ตำรวจ

3.3.4 สันทนาการ

เท่าที่ทราบจากการรายงานของคนงานก่อสร้างในเขตนี้ปรากฏว่านายจ้างไม่ได้มีการจัดสวัสดิการในเรื่องสันทนาการเลย คนงานมีวิธีการพักผ่อนของตนเองหรือกับครอบครัวโดยการเดินเที่ยว พูดคุยกับเพื่อนบ้าน เที่ยวตามหาด ไปจับจ่ายซื้อของ

3.4 โอกาสในการพัฒนาฝีมือและเลื่อนระดับการทำงาน

ลูกจ้างในอุตสาหกรรมโดยทั่วไปสามารถพัฒนาฝีมือความรู้เพื่อมีโอกาสได้ทำงานมีความรับผิดชอบ ตำแหน่ง และรายได้สูงขึ้น สำหรับคนงานก่อสร้างการพัฒนาฝีมือหมายถึงโอกาสในการเลื่อนระดับการทำงาน และได้ค่าแรงสูงขึ้นเช่นกัน การเลื่อนระดับการทำงานของคนงานก่อสร้างอาจหมายถึงเปลี่ยนจากกรรมกรเป็นช่าง จากช่างเป็นหัวหน้าช่าง เป็นต้น

คนงานก่อสร้างมักเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย และไม่ได้รับการอบรมเพิ่มเติมอย่างเป็นทางการก่อนเริ่มงานก่อสร้าง คนงานชายส่วนใหญ่มีโอกาสดำเนินงานหน้าที่ที่ใช้ฝีมืออยู่บ้าง ด้วยอาจจะมีฝีมือติดตัวมาบ้างแล้ว แต่คนงานหญิงมีโอกาสนั้นน้อยกว่า การพัฒนาฝีมือและเลื่อนระดับการทำงานของคนงานหญิงจึงมีความเป็นไปได้น้อยกว่า คนงานเรียนรู้วิธีการทำงานจากการสังเกตดูคนงานคนอื่น แล้วจดจำวิธีการหรือเพียงแต่รับคำสั่งจากหัวหน้างานว่าจะให้ทำอะไร หากเป็นคนงานที่มีความตั้งใจ ขยันขันแข็ง รู้จักสังเกต และฝึกฝนงานแสดงให้หัวหน้างานเห็นความสามารถจะยังมีโอกาสเลื่อนระดับการทำงานให้มีตำแหน่ง และรายได้ดีขึ้น แรงงานหญิงนั้นยังคงมี

บทบาทของการเป็นแม่บ้าน เป็นมารดาด้วย การพัฒนาฝีมือและเลื่อนระดับการทำงานจึงเป็นโอกาสของแรงงานชายมากกว่า ดังที่คนงานได้กล่าวถึงการทำงานของคนงานดังต่อไปนี้

“ไม่มีใครสอน มาหัดทำเอง ทำไปเรื่อยๆ”

“ก็คล้ายๆ กับเราดูเขา ประสบการณ์และหัดทำไปด้วย”

“เริ่มเป็นช่างไม้เลย ไปกับเพื่อนๆ เขาฝึกให้ แล้วเราก็พอได้”

“เป็นช่างไม้ เป็นช่างมาตลอด ตอนนี่คือขุดแล”

นายจ้างโดยทั่วไปไม่เห็นความสำคัญของการจัดอบรมให้กับคนงาน เพื่อคนงานจะได้พัฒนาฝีมือ คนงานสามารถมีโอกาสเช่นนั้นได้โดยอาศัยการพากเพียรของตน และการจดจำงานของคนอื่น ภาครัฐน่าจะสามารรถเข้ามามีส่วนช่วยได้โดยการจัดอบรมพัฒนาฝีมือให้กับคนงาน และให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจจะฝึกฝนงานก่อสร้างเพื่อเป็นอาชีพเสริมอีกทางหนึ่ง

8.5 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางกฎหมาย

ประเด็นเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์ทางกฎหมายในการศึกษารั้งนี้ ได้มุ่งประเด็นไปที่ความรู้ในเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งผลปรากฏว่า คนงานก่อสร้างทั้งหญิงและชายส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าค่าแรงขั้นต่ำที่ทางกฎหมายกำหนดไว้สำหรับพื้นที่จังหวัดชลบุรีนั้นคือเท่าใด โดยที่ยังพบว่าคนงานบางคนสามารถตอบได้ว่าค่าแรงขั้นต่ำในขณะนั้นมีจำนวนเท่าใดแต่เป็นค่าแรงของพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในขณะที่เดียวกันคนงานบางคนมีความรู้ยู่บ้างว่าคนงานหญิงและชายควรได้รับค่าแรงเท่ากัน ดังเช่นนางเต็ม

ถาม : กรมแรงงานเขากำหนดว่าผู้หญิงกับผู้ชายค่าแรงเท่ากันหรือไม่

ตอบ : รู้ว่าเท่ากันนะ อยากได้เท่ากัน แต่ไม่เท่า

ถาม : รู้ไหมว่าขั้นต่ำที่เขากำหนดไว้ได้กี่บาท

ตอบ : ไม่รู้

8.6 ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

ในการศึกษารั้งนี้มีการสอบถามความคิดเห็นของคนงานก่อสร้างเกี่ยวกับนายจ้างและหัวหน้างานของเขาว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งสอบถามด้วยว่านายจ้างและลูกจ้างที่ดีเป็นอย่างไร คำตอบที่ได้รับมีสาระสำคัญคือ โดยทั่วไปคนงานก่อสร้างมีทัศนคติที่ดีต่อนายจ้างและหัวหน้างาน ส่วนใหญ่กล่าวว่า นายจ้างใจดี ไม่เคยด่าว่า เวลาสถานที่ก่อสร้างก็จะมาตรวจดูเรื่อยๆ ส่วนใหญ่หัวหน้างานจะมีบทบาทใกล้ชิดกับคนงาน ในบางครั้งคนงานก็จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาบ้าง เช่น

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย คนงานบางคนกล่าวว่าตั้งแต่ทำงานมายังไม่เคยเห็นนายจ้างเลข ข้อดีอีกประการหนึ่งคือการจ่ายค่าแรงตรงตามเวลา อย่างไรก็ตาม คนงานบางคนก็พูดถึงหัวหน้าในแง่ลบบ้าง เช่น จู้จี้ ทำงานไม่ทันก็จะบ่นมาก

หากถามถึงว่านายจ้างที่ดีควรเป็นอย่างไรนั้น ส่วนใหญ่คนงานก่อสร้างจะแสดงความคิดเห็นว่า นายจ้างที่ดีควรเป็นคนมีเหตุผล มีความเป็นกันเอง ช่วยเหลือลูกจ้างและให้เกิดคติแก่คนงานด้วย ส่วนลูกจ้างที่ดีนั้นต้องขยันทำงาน ปฏิบัติตามคำสั่ง ลักษณะของนายจ้างที่คนงานต้องการนั้นดูเหมือนจะเน้นในแง่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หากเทียบกับนายจ้างในปัจจุบันของคนงาน ซึ่งได้รับการสะท้อนในเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่ก็น่าจะเป็นที่ยินดีว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในอุตสาหกรรมนี้โดยเฉพาะพื้นที่นี้มีคุณภาพอยู่พอสมควร

3.7 การรวมกันเพื่อต่อรองกับนายจ้าง

คนงานเกือบทั้งหมดที่ได้พูดคุยด้วยไม่มีประสบการณ์ในการรวมตัวกันเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่คนงานสามารถใช้ได้โดยสันติวิธีหากถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ความคิดเห็นของคนงานในเรื่องนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ คนงานก่อสร้างบางคนเห็นด้วยกับการรวมตัวเพื่อต่อรองในกรณีที่ทราบแน่นอนว่านายจ้างเอาเปรียบมากเกินไป ในขณะที่คนงานก่อสร้างอีกกลุ่มหนึ่งไม่อยากเสี่ยงต่อการถูกให้ออกจากงาน จึงใช้วิธีการอดทนยอมรับสภาพ คนงานมีความคิดเห็นที่น่าสนใจในเรื่องนี้ เช่น จากการสนทนากลุ่มคนงานหญิง :-

พิธีกร : เห็นด้วยหรือไม่ที่มีลูกจ้างรวมตัวเรียกร้องสิทธิต่างๆ จากนายจ้าง

ชำนาญ : เห็นด้วย

พิธีกร : คิดจะไปเข้าร่วมไหม

ชำนาญ : ถ้าเกี่ยวข้องด้วยก็เข้า

สุมาลี : เหมือนกัน

พิธีกร : เห็นด้วยไหม

สำรอง : เห็นด้วย

พิธีกร : คิดว่าจะเรียกร้องกับเขาไหมถ้าเกิด

สำรอง : มันต้องดูเหตุผลก่อน

ตัวอย่างจากกลุ่มสนทนาชาย :-

พิธีกร : คนงานบางกลุ่มมีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิจากนายจ้างเห็นด้วยหรือไม่

ไพโรจน์ : ไม่มีครับ ส่วนมากเวลาเรียกร้อง เขาคำ เรียกร้องก็ไล่ออก

สมพงษ์ : ไม่เห็นด้วย แบบเราไม่รู้ว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกหรือไม่ถูก

สถานการณ์แรงงานสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมก่อสร้างจากการศึกษาครั้งนี้ได้สนับสนุนข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ เท่าที่ผ่านมามีว่า คนงานก่อสร้างถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างทั้งในด้านค่าตอบแทนซึ่งไม่เป็นไปตามสิทธิที่คนงานพึงได้รับ ในด้านสวัสดิการ เช่น ความปลอดภัยในการทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสังคม ซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้คนงานก่อสร้างยังมีความรู้ในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ที่พึงได้รับอย่างจำกัด รวมทั้งยังไม่มีการรวมตัวกันเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการผลักดันให้การแรงงานสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมนี้มีคุณภาพสูงขึ้นคงต้องตกอยู่กับหน่วยงานราชการซึ่งมีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงที่จะดำเนินการให้ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างได้รับประโยชน์จากการลงทุนลงแรงของตนอย่างไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะฝ่ายลูกจ้างนั้นควรได้รับความคุ้มครองและเหลียวแลอย่างยิ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4 ความคาดหวังในชีวิต

คนงานก่อสร้างซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่สนใจศึกษานี้ เป็นที่เชื่อได้ว่าต่างมีความคาดหวังในชีวิตเช่นเดียวกับผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นในบทนี้จึงจะได้กล่าวถึง ความคาดหวังในชีวิตของคนงานก่อสร้างซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องชีวิตของตนเอง ชีวิตของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น บุตรธิดา ประเด็นของความคาดหวังในชีวิตของคนงานก่อสร้างนี้จะประกอบด้วย การเข้าใจถึงชีวิตในอดีต เปรียบเทียบกับปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่อนาคต รวมทั้งความคาดหวังในอนาคตของบุตรซึ่งกล่าวขานกันว่าเป็นทั้งชีวิตและความหวังของบิดามารดา

4.1 ชีวิตในอดีตกับปัจจุบัน

ก่อนเข้ามาสู่อารชีพก่อสร้างคนงานเหล่านี้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในความคิดของเขาเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพเกษตรกรรมที่ทำที่บ้านเกิด กับอาชีพก่อสร้างที่ทำอยู่ในปัจจุบันเฉพาะในด้านการงานและการเงินมีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

4.1.1 ด้านการงาน

จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า คนงานก่อสร้างมีความคิดเห็นว่างานก่อสร้างเป็นงานหนัก เหนื่อยและลำบาก ส่วนงานเกษตรเป็นงานที่ค่อนข้างสบายกว่า ดังคำพูดเหล่านี้ :-

นางสุนทร : ก็ทำทุกวันเหนื่อย

นายบุญศรี : มันลำบากหน่อย ก่อสร้างนี้มันก็ต้องทนเอาหน่อย แต่มันไม่ค่อยสบายใจหรอก

นอกจากนี้งานก่อสร้างจัดว่าเป็นงานหาเช้ากินค่ำและต้องทำทุกวัน จึงไม่มีวันหยุดให้พักผ่อน ซึ่งแตกต่างกับงานเกษตรที่ให้ความอิสระ ไม่ลำบากสามารถหยุดพักเมื่อไหร่ก็ได้ และงานเกษตรเป็นงานตามฤดูกาล ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ :-

นางสุมาลี : หาเช่ากินค่า ไม่อบอุ่น

นายคณิง : ทำนาไม่ลำบากทำแค่ 1-2 เดือนก็พักผ่อน แต่ทำก่อสร้างไม่มีวันหยุด

นางเพิ่ม : อยู่ที่นี้ลำบากค่ะ แต่อยู่อุบลฯ ทำนาเสร็จแล้วก็สบาย อยู่ที่นี่ต้องทำงาน ตั้งแต่เช้ามาก็ทำงาน ไม่ได้ไปไหน

นางเอี่ยม : ก่อสร้างหนักกว่า ทำนเวลาเสร็จก็หยุด ก่อสร้างนี้ไม่มีเวลาพัก ต้องทำไปดำไม่ทำก็อด

นายสุนทร : ทำไร่ทำนามันอิสระ แบบของเราเองนะ ก่อสร้างมันไม่อิสระแบบเหมือนก่อน
ทำเป็นรายวัน

คนงานเหล่านี้ยังมีความคิดเห็นว่างานก่อสร้างเป็นงานที่ไม่อิสระ ต้องอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าคนงาน ซึ่งหัวหน้าคนงานบางคนก็ทำให้มีความเกรงใจ แต่บางคนก็ชอบดู พุดจาไม่ดี เป็นที่น่าสังเกตุว่าคนงานหญิงมีความเกรงใจหัวหน้างานมากกว่าคนงานชาย ส่วนคนงานชายมีความรู้สึกว่าคุณควบคุมมากกว่า ดังข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ :-

นางคณิง : เราอยู่อย่างนี้เป็นลูกน้องเขา เราก็ต้องกลัวเขาว่า อย่างเราทำอะไรทำงานของเราเอง
เราเหนื่อยเราก็เลิกได้ไม่มีใครมาบังคับเรา

นางแดง : ทำนาก็เหนื่อย แต่ว่าเวลาได้ผลมาก็พอใจ มีเวลาพักทำนา นี่มันแบบว่าเราทำงานของเรา
เราเหนื่อยเราก็หยุดได้ แต่มาทำก่อสร้างเราต้องเกรงใจหัวหน้าเขา เราหยุดนานไม่ได้

นายกี : งานก่อสร้างมันจำเจมาก บางทีก็โดนหัวหน้าคนงานมาก ๆ ก็เบื่อ

นายสมจริง : อยู่บ้านมันก็เป็นอิสระ อยู่ที่นี่อยู่ได้บังคับของหัวหน้า

นายดำรง : ก็บางครั้งก็ดี บางครั้งก็อย่างไรล่ะ ลำบากใจหน่อยก็ทำแบบทำให้ตายเขาไม่ว่าดีสักคำ
นึ่งซะ ถ้าเราทำผิดเขาก็ว่าเรา

นายบรรเลง : ทำไรก็สบาย แบบเราไม่เป็นลูกน้องเขา บางทีเขาก็พูดดี บางทีเขาก็พูดไม่ดี
บางทีเขาก็ดี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่างานก่อสร้างมีความยากลำบากเพียงใด คนงานก่อสร้างก็ยังคิดว่าอาชีพก่อสร้างดีกว่าอาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะเรื่องของรายได้ที่ได้รับ ดังที่จะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

4.1.2 ด้านการเงิน

การประกอบอาชีพทางการเกษตรมีลักษณะงานที่ทำตามฤดูกาล อุปสรรคของอาชีพนี้จึงอยู่ที่การต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศซึ่งมักจะไม่น่าไว้วางใจ ดังนั้นผู้ที่ทำการเกษตรเพียงครั้งเดียวในรอบปีจะมีรายได้เพียงปีละครั้งเท่านั้นจึงยังผลให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เกษตรกรบางคนแก้ไขปัญหานี้ด้วยการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) มาลงทุนซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการเกษตร อย่างไรก็ตาม แม้จะกู้ยืมมาแล้วก็ยังไม่เพียงพอต่อการยังชีพของคนเองและ

ครอบครัว จึงทำให้ต้องแสวงหาอาชีพอื่น อาชีพที่หาทำได้ง่ายคือ อาชีพก่อสร้าง ทั้งนี้เพราะอาชีพนี้ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นและปัจจัยดึงดูดที่สำคัญของอาชีพก่อสร้าง ก็เป็นอาชีพที่ให้รายได้ทุกวัน เงินถึงมือไวและสม่ำเสมอ ทำงานเพียง 15 วันก็ได้รับค่าจ้าง หากรู้จักใช้จ่ายก็ยังสามารถมีเงินเก็บและส่งเงินไปให้ครอบครัวที่ภูมิลำเนาเดิมหรือญาติพี่น้องที่ช่วยดูแลบุตรได้ ดังคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกและการสนทนากลุ่มดังนี้ :-

นายสุชาติ : ก็ทำไปเรื่อยๆ จะคิดว่าทำอะไรทำนานพอ รายได้มันได้ทุกวัน แล้วก็ทำอะไรทำนานมันไม่เหลือ ทำนานปีบางปีเรารู้หรือเปล่าก็ไม่รู้ว่าจะได้หรือไม่ได้ แต่ถ้าผมทำงานก่อสร้างแบบนี้ ผมรู้ว่าผมได้ทุกวัน ต้องเหลือทุกวัน ทำนานปีหนึ่งถึงจะรู้ บางทีก็ไม่เหลือผมถึงว่าทำก่อสร้างนี้ดีกว่า

นางโสภี : เงินเราปีหนึ่งได้ครั้งเดียวแบบนี้ แบบว่าเราทำทุกวันก็ได้ทุกวัน

นางทวิ : ทำนาทำไร่ปีหนึ่งได้ครั้งเดียว ถ้าทำอันอื่นเงินมันก็น้อย สู้ก่อสร้างไม่ได้ ก่อสร้างนี้ถ้าบางครั้งก็เดือนนึงได้ 5-7 พัน

นายสมจริง : อยู่ที่นี่เงินมันถึงมือไวกว่าอยู่บ้าน อยู่บ้านเราทำเป็นปีกว่าจะขายได้ นี่แค่ 15 วันก็ได้เงิน

นายสุนทร : ทำอย่างนั้นมันสบาย แบบว่าเราไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินใคร ทำแล้วก็มีใช้มีกินไปได้ทุกวัน

นายสมพงษ์ : อย่างนี้คิดแล้วถึงจะไม่มีเงินเก็บ แต่ก็ยังมีเงินพอส่งให้ลูกให้เข้าได้กินได้ใช้มันแล้วตัวเราเองก็ไม่อดไม่อยาก พอได้

นอกจากนี้อาชีพก่อสร้างเป็นอาชีพที่คนงานไม่ต้องลงทุนเอง ลงแรงลงกำลังเพียงอย่างเดียว ส่วนเกษตรกรต้องลงทุนซื้อปุ๋ย ซื้อยาฆ่าแมลงและซื้อเมล็ดพันธุ์ คนงานบางคนก็อาศัยเงินที่ได้จากค่าแรงในการทำก่อสร้างไปเป็นทุนจ้างคนอื่นทำการเกษตรแทนตน จากการสัมภาษณ์ดังนี้ :-

นายจรูญ : ทำไร่นาก็ไม่ค่อยดีนะ ก็ลงมาทำงานก่อสร้างที่นี้ก็ได้เหนื่อย ดีกว่าทำอะไรทำนาดีที่เราไม่ต้องลงทุนซื้อปุ๋ย ซื้อยาไปฆ่า เราแค่ลงแรงอย่างเดียว ใช้หัวเรา

นางคณิง : พอเราได้ทุนจากนี้ไปไหนแล้วไปจ้างเขาทำ ทำเสร็จแล้วเราก็ก่อนมาทำ เพราะมันสำปะหลังมันนานปีหนึ่งถึงจะได้ผลผลิตครั้งหนึ่ง เราก็มีเวลามาทำงานแบบนี้ นี่ตอนช่วงแบบนี้ ช่วงปีใหม่กลับไปซุกมันกินแล้วก็พอเสร็จก็กลับมาใหม่

ถึงแม้คนงานก่อสร้างรู้สึกที่อาชีพก่อสร้างเป็นอาชีพที่หนัก เหนื่อย ลำบาก และพวกเขาไม่มีเวลาหยุดพัก ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของหัวหน้าคนงาน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนคือค่าแรงที่ได้รับเป็นรายวัน และไม่ต้องลงทุนด้วยเงินจำนวนมาก เพียงแต่ลงแรงหรือกำลังอย่างเดียว ดูเหมือนว่าคนงานก่อสร้างก็มีความพอใจในอาชีพนี้ เพราะเป็นทางออกทางหนึ่งในการหา

เลี้ยงชีพสำหรับสภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว และต้องยอมรับในสภาพจำยอมที่ไม่สามารถเลือกอาชีพอื่นได้ อันเนื่องมาจากมีการศึกษาติดตัวมาในระดับค่อนข้างต่ำ คือระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่ความนึกคิดในจิตใจที่เกี่ยวกับชีวิตในอนาคต ความฝัน ความคาดหวัง ยังคงมีอยู่ในจิตใจของพวกเขาเหล่านี้

4.2 ความคาดหวังในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับอาชีพปัจจุบัน และแผนการสำหรับอนาคตของแรงงานก่อสร้าง สามารถสรุปได้ 3 ทศนะดังนี้ :-

1) คนงานก่อสร้างคิดว่าจะประกอบอาชีพนี้เพียงระยะหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งคือไม่คิดที่จะประกอบอาชีพนี้ตลอดไปโดยมีการกำหนดระยะเวลาที่จะเลิก เช่น ภายในช่วงเวลา 2-3 ปีหรือเมื่อสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย หรือเมื่อสามารถชำระหนี้สินหมด หรือจบบุตรจบการศึกษา ดังบทสนทนาเหล่านี้ :-

นายสายลม : อีก 2 ปีผมก็เลิกแล้วครับ

นายไพโรจน์ : ผมทำอีก 3 ปี

นางคนึง : คิดว่าจะทำไปสักระยะหนึ่งก่อน คงประมาณไม่เกินปีสองปี เหนื่อยเหมือนกัน
อยากหยุดเหมือนกัน

นางแดง : ก็ไขว่จะยึดเป็นอาชีพ มาชั่วคราว

นายขาว : แบบว่าตัวเองอายุมากแล้ว มันแล้วแต่สุขภาพครับ ถ้าสุขภาพไปไหวก็จะทำไปเรื่อยๆ

นายเสน่ห์ : หาเงินใช้หนี้เขา

นายจรูญ : คิดว่าจะทำเลี้ยงลูกให้โตสัก 3 ขวบ 4 ขวบ คนเล็กก็เลิกทำแล้ว

นายสมพงษ์ : ไปจนกว่าจะใช้หนี้เขาหมด และกะว่าถ้าลูกเรียนจบก็ไม่ทำ

2) คนงานก่อสร้างคิดว่าจะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ โดยมีบางคนที่จะคิดจะทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีงานอื่นที่ดีกว่า แต่ถ้าไม่มีงานอื่นที่ดีกว่าก็จะทำอาชีพก่อสร้างนี้ต่อไป

นายกี : ผมก็คิดว่าจะทำตลอดไป

นายชิด : ไม่เลิกครับ ไปเรื่อยๆ ครับ

นางกงสี : มันก็ยังไม่แน่ ถ้ามีงานที่บ้านที่ดีกว่านี้ ก็จะกลับไปทำ แต่ถ้าไม่มีก็ต้องทำอย่างนี้ตลอดไปค่ะ

3) คนงานก่อสร้างคิดว่าจะประกอบอาชีพนี้จนสามารถเก็บเงินจำนวนหนึ่งเพื่อสร้างบ้าน หรือเพื่อปรับปรุงและต่อเติมบ้านเดิมหรือเพื่อซื้อที่ดิน นอกจากนี้ยังมีคนงานก่อสร้างบางคนต้องการเก็บเงินเพื่อประกอบอาชีพอื่นหลังจากเลิกอาชีพนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าคนงานเหล่านี้ไม่ได้คาดหวังอะไรมากมายนัก ส่วนมากตอบเพียงว่าต้องการเงินจำนวนหนึ่งประมาณ 4-5 หมื่นบาท มีบางรายซึ่งเป็นส่วนน้อยต้องการถึง 2 แสนบาท ดังข้อมูลต่อไปนี้ :-

นายสมจริง : ถ้ามีเงินเก็บสัก 4-5 หมื่นบาทก็พอแล้ว จะกลับไปอยู่บ้าน

นายดำรง : คิดว่าได้เงินทุนมาสักก้อนนึงก็กลับบ้าน 5 หมื่นก็พอแล้วครับ

นายสุชาติ : คิดว่าพอเก็บเงินได้ก็จะกลับไปอยู่บ้าน อาจจะเก็บสัก 2 แสนอะไรอย่างนี้ กลับไปอยู่บ้าน

นายบุญศรี : แล้วแต่ถ้าเราทำ ทำได้เยอะเราก็เก็บไว้เยอะๆ จนกว่าเราจะสร้างบ้านเสร็จ

นางกิมฮวย : ทำเงินสักก้อนก็กลับบ้าน 2-3 หมื่น อยากรู้บ้าน มีที่อยู่

นางอมรรัตน์ : คงไม่ตลอดค่ะ มีเงินไปยกบ้านเราก็จะทำกันคงราวๆ 2-3 หมื่น

นางสุนาลี : ถ้าเก็บเงินได้ก็จะไปตั้งหลักที่บ้าน สร้างบ้านประมาณ 4-5 หมื่น

นายสีทน : ทำพอมีทุน หาทุ้งนาได้ 4 หมื่น 5 หมื่นพอ

นางลัดดารัตน์ : เราทำงานมีเงินเก็บเงินออมจนพอเรามีเงินตั้งทุน

ส่วนอาชีพที่คิดจะทำในอนาคต คนงานก่อสร้างชายส่วนใหญ่อยากกลับไปทำไร่ทำนาที่ภูมิลำเนาเดิม เมื่อเลิกทำงานก่อสร้างแล้ว รองลงมาคือ อยากประกอบอาชีพค้าขาย เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงควายอยู่กับบ้าน ส่วนคนงานก่อสร้างหญิงนั้นต้องการจะประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เช่น ขายของที่ตลาด ขายกับข้าว ขายของใช้ รองลงมาคือ อาชีพทำไร่ทำนา ทำงานบ้าน

4.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของบุตร

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ที่มีบุตรอยู่ในวัยเรียนต้องส่งเงินกลับไปทางบ้านเพื่อเป็นค่าเล่าเรียนของบุตร จากสภาพการณ์ทางสังคมในปัจจุบันซึ่งมีการแข่งขันกันสูง การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของบุคคล ด้วยเหตุนี้บิดามารดาโดยส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญแก่การศึกษาของบุตร เพื่อให้บุตรมีอนาคตที่ดีสามารถดูแลตัวเองและดูแลบิดามารดา ยามแก่เฒ่า ดังนั้นในส่วนนี้จะเสนอความคิดเห็นของคนงานก่อสร้างเกี่ยวกับความคาดหวังในเรื่องการศึกษา อาชีพก่อสร้าง และอาชีพของบุตร

4.3.1 การศึกษา

เช่นเดียวกับบิดามารดาที่ประกอบอาชีพอื่นๆ คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ปรารถนาให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง บางคนคาดหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับปริญญา ในขณะที่บางคนคาดหวังเพียงแต่ให้บุตรได้เรียนหนังสือจบระดับประถมศึกษาให้อ่านออกเขียนได้ก็พอ เนื่องจากสถานภาพทางการเงินไม่เอื้ออำนวย และบุตรเองไม่ต้องการเล่าเรียนหนังสือ ดังข้อมูลต่อไปนี้ :-

- นางปลาย : โอ๊ย ไม่มีปัญญาสาหรอก ก็จนเรียนได้แค่ ป.6 หมดทั้ง 4 คน แค่นี้ก็ดีแล้วพอแค่อ่านออกเขียนได้
- นางกงสี : ก็อยากให้เรียนถึงที่สุด แต่ก็มีความสามารถเท่าไรก็ยังไม่รู้ ม.3 อย่างขั้นต่ำนะก็อยากให้เรียนสูงกว่านั้น แต่ก็ยังไม่รู้ ประมาณนั้นเท่าไร เพราะว่าการความฝันของเราก็ออย่างนี้เต็มทีนะ ม.3
- นายคณิง : ม.6 ครับ คงจะไม่ครบหมดทุกคนหรอกครับ คนโตครับ คงจะเป็นคนเล็กมั้ง คนกลางเขาไม่เรียน เขาจะเรียนข้างนอกนะแบบศึกษาผู้ใหญ่
- นางคณิง : จะส่งไปเรื่อยๆ จนกว่าลูกจะบอกว่าจะเรียนไมไหว ที่หวังไว้ ก็คิดว่าจบ ม.3 แล้วให้เขาไปต่อ ม.4, ม.5, ม.6 ไปอีก ความคิดนะ คงจะไม่ไปถึงขั้นนั้นหรอก เพราะว่าเราคนหาไร่หาทานะ อย่างสูงสุดก็แค่ ม.6 อะไรอย่างนี้ เท่าที่เด็กจะอยากเรียน ใจคิดอยากให้เรียนทุกคน เพราะว่าตัวเอง ลำบาก ก็คิดว่าพยายามเอาให้ได้นะ
- นายกี : ก็อยากให้เรียนสูงที่สุด ดุลพินิจ แล้วแต่การเงิน อย่างต่ำก็วิทยาลัย ส่วนมากผมอยากให้เรียนเป็นหมอ
- นายสมจริง : ถ้ามีโอกาสดีก็อยากส่งให้สูงๆ ชั้นปริญญา ถ้ามีโอกาสนะ ก็ต้องขอให้มันเรียนก่อน

4.3.2 อาชีพก่อสร้าง

เมื่อผู้สัมภาษณ์ได้ถามว่า "อยากให้บุตรทำงานก่อสร้างหรือไม่?" คำตอบที่ได้จากคนงานก่อสร้างทุกคนเป็นเสียงเดียวคือ "ไม่อยากให้ทำ" โดยให้เหตุผลว่าเป็นงานลำบาก เหนื่อย อันตราย ไม่ปลอดภัย ไม่อยากให้บุตรของตนทำ บางคนยังให้เหตุผลมากกว่านี้ ดังเช่น :-

- นางคณิง : เวลาแดดร้อน เวลาเหนื่อยแล้วนึกถึงตัวเอง ลำบากไม่อยากจะให้ทำหรอก
- นางทวี : ลำบากทำงานก่อสร้างนี้เหนื่อย แยกไปก็ไม่มีอนาคต
- นางทองกิ้ง : แยกไปก็ไม่มีอะไร ใจไม่อยากจะให้เหมือนแม่ล่ะนะ
- นายกี : พ่อแม่ลำบากมาก บางทีก็ระแหรร้อนไปเรื่อยๆ ลำบาก
- นายสมจริง : ไม่อยากให้ตามแนวของพ่อแม่ ชีวิตจะได้ไม่มปลักจมโคลน

ถึงแม้คำตอบที่ได้จากคนงานที่ถูกสัมภาษณ์จะยืนยันว่าไม่อยากให้บุตรมาประกอบอาชีพก่อสร้างเหมือนกับตน แต่ก็พบว่าคนงานก่อสร้างที่มีบุตรอยู่ในวัยแรงงานบางคนได้นำบุตรมาทำงานก่อสร้างด้วยกันแล้ว สถานการณ์เช่นนี้คงจะยืนยันถึงสภาวะจำยอมต่อการค้ำยโอกาสของชาวชนบท

4.3.3 อาชีพของบุตร

ความคาดหวังอย่างหนึ่งของคนงานก่อสร้างก็คือ ความหวังที่จะให้บุตรมีอาชีพที่ดี และมีอนาคตสดใสกว่าบิดามารดา ทั้งนี้คนงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าท้ายที่สุดแล้วก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและความพอใจของบุตรเอง ดังข้อมูลต่อไปนี้ :-

นางกิมฮวย : ยังไม่รู้เหมือนกัน ยังไม่ได้คิดไว้

นางคณิง : ตอนนี้ยังไม่คิดเลย เพราะว่าได้เป็นคนเรียน แล้วยกย้ายๆ เราไม่มีความรู้ทางนี้ ไซ้ใหม่ มันก็เลิกไม่ออก ก็ต้องแล้วแต่ถึงเวลาเขาเรียนจบ

นางอมรรัตน์ : อยากให้เขาทำงานดีๆ

นางเพิ่ม : แล้วแต่เขาจะทำงานอะไร แบบใจนี้ะทำงานโรงงาน ทำงานแบบโรงงานอย่างไรก็ได้

นางงสิ : อยากให้ลูกทำงานดีๆ แต่ก็คงไม่มีความสามารถกะ ทำงานแบบอย่างน้อยก็เข้าโรงงานดีๆ หรือว่างานอะไรก็ได้ที่เป็นงานที่ดีกว่างานที่ทำอยู่ทุกวันนี้ (บุตรทำงานก่อสร้างที่นี่)

นายจรูญ : อยากให้ลูกทำงานดีๆ นะ ทำงานอะไรก็ได้ที่มันดีๆ หน่อย พวกโรงงานหรือก็ข้าราชการก็ได้

นายสากล : อยากจะให้เป็นครูบ้าง

นางเอี่ยม : ทำงานบริษัท ทำอะไรก็ได้ที่เขาให้ทำ

นายสมจริง : ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้เป็นหมอ

นายกี : อยากให้ลูกเป็นหมอ บางทีพ่อแม่ไม่สบาย พี่น้องไม่สบายเขาอาจรักษาเราได้

โดยสรุปแล้ว คนงานก่อสร้างเหล่านี้มีความคาดหวังอยากให้บุตรมีการศึกษาที่ดีกว่าพวกเขาเพื่อบุตรจะได้มีอนาคตและอาชีพที่ดีกว่า สบายกว่าบิดามารดา หากพิจารณาความคาดหวังในชีวิตของคนงานก่อสร้างในการศึกษานี้ โดยเปรียบเทียบกับความต้องการของมนุษย์ตามแนวความคิดของมาสโลว์ (Maslow, 1954) จะเห็นว่าความต้องการพื้นฐานของคนงานก่อสร้างเหล่านี้ยังอยู่ในระดับต้นเท่านั้น กล่าวคือ มีความต้องการมีสิ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อความต้องการทางร่างกายและความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ส่วนความต้องการขั้นสูงนั้นดูเหมือนจะไม่มีมีความสำคัญแต่อย่างใดหากยังไม่ได้รับการสนองต่อขั้นแรกๆ ความต้องการขั้นสูงนั้นได้แก่ ความต้องการการ

ยอมรับในสังคมรวมทั้งความสำเร็จและความสมหวังในชีวิต ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
คนงานก่อสร้างจึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ปัญหาสังคมของคณงานก่อสร้าง

สังคมในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ระบบสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นจนยากต่อการที่บุคคลจะดำรงชีวิตได้ด้วยแบบแผนง่ายๆ ดังเช่นสังคมในอดีต เมื่อมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นจึงมักไม่สามารถแก้ไขให้หมดลงได้โดยง่าย สถานการณ์เช่นนี้มีผลกระทบต่อตัวบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ด้วยไม่มีใครปรารถนาให้ตนต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ในขณะเดียวกันหากปล่อยทิ้งไว้ให้ปัญหาต่างๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้นก็จะมีผลต่อสังคมโดยรวมในที่สุด อย่างไรก็ตาม ปัญหาสังคมนั้นสามารถแก้ไขได้โดยการร่วมมือกันระหว่างบุคคลากรกลุ่มต่างๆ อย่างจริงจัง (Horton and Leslie, 1960: 4 อ้างถึงใน พิศวร ธรรมพันทา, 2523: 324)

ผลพวงจากความเจริญก้าวหน้าทางสาธารณสุขชี้ให้เห็นว่า การดูแลสุขภาพของคนในสังคมไม่สามารถมองปัญหาเฉพาะทางด้านตัวโรค (Disease) ได้เพียงด้านเดียว การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพที่ดีซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคมในปัจจุบันนี้จะต้องดำเนินการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมพร้อมกันไป

การศึกษาปัญหาสังคมร่วมกับการศึกษาปัญหาสาธารณสุขของคณงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม จะทำให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางด้านกายภาพ (Physical) ทางพฤติกรรม (Behavioral) และสภาพแวดล้อม (Environmental) ของคณงานก่อสร้างชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การกำหนดทิศทาง และนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรกลุ่มนี้

ผลการศึกษาปัญหาสังคมของคณงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต แสดงให้เห็นว่า หากพูดคุยกันอย่างผิวเผินคณงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่จะระบุว่าตนเองนั้นไม่มีปัญหาอะไร แต่หลังจากที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่มไปสักระยะหนึ่ง คณงานจะค่อยๆ บอกเล่าถึงปัญหาที่ตนและครอบครัวเผชิญอยู่ในที่สุด จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบประเด็นปัญหาสำคัญ ที่คณงานก่อสร้างกล่าวถึงดังนี้

5.1 ปัญหาความยากจน

คนงานก่อสร้างทั้งในแหล่งก่อสร้างขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมอยู่ในภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด ไร่ถั่วลิสง ซึ่งมักประสบปัญหาภาวะภัยแล้ง และไม่มีงานทำในท้องถิ่นจึงขาดรายได้ ประกอบกับความรู้น้อย ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การอพยพเคลื่อนย้ายจากชนบททั่วประเทศ โดยเฉพาะแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือได้เข้ามารับจ้างทำงานก่อสร้างในเมืองใหญ่ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้างขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานเพื่อแลกกับเงินค่าจ้างที่นายจ้างเป็นผู้กำหนด เมื่อคนงานก่อสร้างหยุดงานเนื่องจากเจ็บป่วยที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน หรืออยู่ในระหว่างรองานใหม่ หลังจากงานเก่าสิ้นสุดลง หรืออยู่ในระยะรอโยกย้ายสถานที่ทำงาน คนงานก่อสร้างจะขาดรายได้ และประสบปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้น ปัญหาความยากจนของคนงานก่อสร้างที่ทำงานในเขตเทศบาลแหลมฉบังยังคงมีอยู่และพบมากในกลุ่มต่อไปนี้

5.1.1 คนงานก่อสร้างไร้ฝีมือ

เป็นคนงานที่ไม่มีมีความรู้เกี่ยวกับงานก่อสร้าง ได้แก่ คนงานก่อสร้างที่เริ่มเข้ามาทำงานใหม่ๆ แรงงานหญิง แรงงานที่อายุน้อย หรือแรงงานก่อสร้างเก่าที่ขาดความรู้และทักษะในการทำงานก่อสร้าง ไม่สามารถพัฒนาแรงงานของตนให้เป็นแรงงานมีฝีมือได้ แม้ว่าได้เข้ามาทำงานก่อสร้างเป็นระยะเวลาานาน แรงงานก่อสร้างกลุ่มนี้ได้รับค่าแรงน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงคนงานก่อสร้างกลุ่มอื่นๆ ขณะเดียวกันคนงานก่อสร้างเองก็ไม่มีสิทธิ์ต่อรองการกำหนดค่าแรงในการทำงานซึ่งหัวหน้างานหรือนายจ้างจะเป็นผู้กำหนด ถ้านายจ้างไม่พอใจผลงาน ก็สามารถให้ค่าแรงต่ำหรือให้ออกจากงาน ลักษณะความยากจนของคนงานกลุ่มนี้ยังคงมีอยู่และเห็นเด่นชัด

5.1.2 กลุ่มคนงานก่อสร้างที่มีบุตรกำลังศึกษาเล่าเรียน

คนงานก่อสร้างในแหล่งก่อสร้างทั้งขนาดใหญ่และเล็กส่วนใหญ่ส่งบุตรกลับไปศึกษาเล่าเรียนในชนบท ซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิมของตน และต้องอดออมแบ่งรายได้จากการทำงานส่งกลับไปให้บุตร คนงานก่อสร้างไม่สามารถกำหนดความสามารถของตนเองในการส่งเงินเพื่อการศึกษาของบุตรว่าจะทำได้ในระดับใด เพียงแต่มีความคาดหวังที่จะส่งเสียให้บุตรได้รับการศึกษาสูงกว่าตน และไม่ต้องการให้บุตรทำงานก่อสร้าง

ตัวอย่างปัญหาความยากจนของคนงานก่อสร้าง :-

นายสายลม : อายุ 16 ปี เกิดที่จังหวัดบุรีรัมย์ โสภณ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจบการศึกษาไม่ได้เรียนอะไรเพิ่มเติม ทำงานก่อสร้างตั้งแต่อายุ 12 ปี อาชีพเดิมทำนา ไม่มีนาของตนเอง มีนาของพ่อ "ขายแล้ว" มาทำงานก่อสร้างเพราะ "นาไม่มี" ขณะนี้ทำหน้าที่เป็น "กรรมกร" รายได้ "90 บาท" ต่อวัน มีหนี้สิน "มีครบ เซ็นเขาไว้" เซ็น "ขนม" จะใช้เขาเมื่อ "เงินออกครบ"

นางหงส์ : อายุ 33 ปี บ้านเดิมอยู่จังหวัดพิษณุโลก เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปัจจุบันทำหน้าที่ "ก่อสร้าง กรรมกรคะ โม่ปูนมั่ง แยกไม้ ส่งไม้ ให้เขา" สามี่ทำงานก่อสร้างที่เดียวกันเป็นช่างไม้ มีลูก 5 คน "คนโตอยู่นี้ อายุ 15 ปี ออกแล้ว ทำงานด้วยกัน คนกลางนั้นจะอยู่ 1.6 คนเล็กอยู่ 1.2 ลูกอยู่ที่หนองคาย อยู่กับยายคะ ส่งเงินไปให้ทีก็ 500 ทีก็ 1,000 มั่ง ตอนนี้อ่าสั่งท้องด้วยคะ 5 เดือนแล้วคะ แท้งคนนึงเมื่อปีที่แล้ว" ตอนนี้อยู่ยังทำงานอยู่ ไม่มีเงินเก็บ

นายบุญศรี : อายุ 26 ปี บ้านเดิมอยู่จังหวัดน่าน จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 "บ้านเดิมทำไร่ทำนา ทำอยู่บ้านมันหยุดๆ หย่อนๆ มันไม่ค่อยพอกิน"

นายเสน่ห์ : อายุ 37 ปี บ้านเดิมอยู่จังหวัดตาก จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ย้ายมาทำงานก่อสร้างเพราะ "ทำไร่มันน้ำท่วม ก็เลยมาทำงานก่อสร้าง"

นางสำรอง : อายุ 33 ปี บ้านเดิมอยู่จังหวัดบุรีรัมย์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มาทำงานก่อสร้างเพราะ "ความจนคะ ได้ยื่นเขาพูดกันนะ งานก่อสร้างนี่"

5.2 ปัญหาการศึกษาต่ำ

การศึกษาของคนงานก่อสร้างอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ตามการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือคนงานก่อสร้างที่อายุมากส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนงานก่อสร้างที่อายุน้อยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้รับการศึกษาต่อเพิ่มเติม การอ่านออกเขียนได้จึงมีจำกัด

5.3 ปัญหาขาดความรู้และทักษะในการทำงานก่อสร้าง

คนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวเข้ามาทำงานในระบบอุตสาหกรรมก่อสร้าง คนงานก่อสร้างจึงขาดทักษะในการทำงาน ทำให้คนงานก่อสร้างที่เข้ามาทำงานใหม่ๆ ต้องเริ่มต้นจากทำหน้าที่เป็น "กรรมกร" หรือ "จับกัง" ซึ่งเป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ และเริ่มเรียนรู้การทำงานก่อสร้างจากการสังเกต จดจำ ฝึกงานหาความรู้จากประสบการณ์การทำงานของตนเอง โดยมีญาติ เพื่อนร่วมงาน หรือหัวหน้างานเป็นผู้แนะนำ ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็เรียนรู้การทำงานก่อสร้างมาจากระบบเดียวกัน ดังนั้นศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของคนงานก่อสร้างจึงมีความจำกัด ทำให้คนงานก่อสร้างขาดโอกาสก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ คนงาน

ก่อสร้างที่เลื่อนสถานภาพในการทำงานสูงขึ้นมีเพียงกลุ่มน้อย และต้องใช้เวลาทำงานมาเป็นระยะเวลา นาน จึงสามารถพัฒนาแรงงานให้เป็นแรงงานมีฝีมือ เช่น "ช่างปูน" "ช่างไม้" หรือ "หัวหน้างานที่ดูแบบก่อสร้างเป็น" เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบโดยทั่วไปว่าคนงานเทศาภิบาลมีโอกาสเลื่อน สถานภาพในการทำงานก่อสร้างน้อยกว่าเพศชาย และมีงานก่อสร้างบางประเภทไม่ใช่แรงงานหญิง เช่น "งานช่างไม้"

นายสากล : อายุ 34 ปี ช่างไม้ รายได้ 135 บาทต่อวัน เรียนจบ "ป.4 ครบ" การศึกษาต่อ "ไม่ได้ เรียนเลข ทำงานก่อสร้าง 2 ปีแล้ว" ผู้สอนงาน "ก็ดูเขาทำ ก็จำเอาบ้าง ทำเองเลย" ข้างงานมาหลายบริษัทเพราะ "ก็งานไม่ดี เงินไม่ดี เลยกเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ที่ไหนดีก็อยู่"

นางอมรรัตน์ : อายุ 20 ปี กรรมกร รายได้วันละ 90 บาท เรียนจบ ป.6 ไม่ได้เรียนอะไรเพิ่มเติม ทำงานก่อสร้างเกือบหนึ่งปี การสอนงาน "เป็นกันเองกะ ดูอย่างเขาทำเราก็ทำ กันไป"

เด็กหญิงวราภรณ์ : อายุ 13 ปี กรรมกร ทิวปูน ทำความสะอาด รายได้ 85 บาท ต่อวัน เรียนจบ ป.6 และไม่ได้เรียนอะไรเพิ่มเติม ผู้สอนงานก่อสร้าง "ก็ดูเขา" คำแรง "ก็แล้วแต่เขาจะให้"

นายจรูญ : อายุ 36 ปี ช่างไม้ เรียนจบ ป.4 ไม่ได้เรียนอะไรเพิ่มเติม ทำงานก่อสร้างมา 5 ปี ผู้สอนงานก่อสร้าง "ดูเขาทำไม่มีใครสอน ทำไปก็ดูเขาไป" รายได้ 130 บาทต่อวัน

เพราะปัญหาความยากจน การศึกษาต่ำ และขาดทักษะในการทำงานก่อสร้างดังกล่าว ทำให้คนงานก่อสร้างยอมรับสภาพการทำงานหนัก ถูกเอารัดเอาเปรียบต่างๆ เช่น การทำงานโดยไม่ทราบค่าแรง การปล่อยให้นายจ้างเป็นผู้กำหนดค่าแรงตามความพอใจ ส่วนคนงานก่อสร้างที่ไม่พอใจค่าแรงที่ได้รับก็ต้องโยกย้ายไปทำงานทำในแหล่งก่อสร้างอื่นที่ให้ค่าแรงสูงกว่า

5.4 ปัญหาครอบครัวขาดภาวะสมดุลของการหน้าที่ในสังคม

คนงานก่อสร้างที่ทำงานอยู่ในเขตเทศบาลแหลมฉบังส่วนใหญ่สมรสแล้ว การโยกย้ายเข้ามาสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอาศัยอยู่ในที่พักคนงานก่อสร้าง ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งทำให้เกิดการขาดภาวะสมดุลของการหน้าที่ในสังคมดังนี้

5.4.1 ปัญหาการเลี้ยงดูบุตรในสถานที่ไม่เหมาะสม

คนงานก่อสร้างที่สมรสแล้วส่วนใหญ่จะนำบุตรเล็กๆ มาเลี้ยงดูในที่พักคนงานก่อสร้าง ทั้งในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือ มีสภาพที่อยู่แออัด แคมป์ เต็มไปด้วยฝุ่นละออง สกปรก ร้อน ยุงชุม ทำให้เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ และ

ในบางครอบครัวซึ่งทั้งบิดามารดาต้องประกอบอาชีพหารายได้ มารดาต้องทำงานก่อสร้างและดูแลบุตรในเวลาเดียวกัน บุตรของคนงานก่อสร้างจึงยิ่งเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุมากขึ้น

ตัวอย่างปัญหาการเลี้ยงดูบุตรในแหล่งที่ไม่เหมาะสม เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ :-

นายสมจริง : อายุ 26 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานหน้าที่ช่างไม้ รายได้ 140 บาทต่อวัน ในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่ศรีราชา ภรรยาอายุ 23 ปี เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้างรายได้ 90 บาทต่อวัน แต่งงานมา 9 ปี มีบุตร 1 คน เป็นหญิงอายุ 4 ปี เลี้ยงดูบุตรในแหล่งก่อสร้าง การดูแลบุตรระหว่างบิดามารดาไปประกอบอาชีพ "ก็มันโหดแล้ว มันก็เดินเล่นของมัน"

นางอมรรัตน์ : อายุ 20 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นกรรมกรก่อสร้างในแหล่งก่อสร้างขนาดเล็ก สามีจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นช่างเหล็ก มีบุตร "ลูกคนเดียว 2 ขวบ อยู่ที่นี่ เลี้ยงด้วยทำงานด้วย เขาก็เล่นอยู่นี่บริเวณในบ้านกะ เล่น แล้วญาติช่วยกันดูญาติดูห่างๆ"

นางอ้อย : อายุ 28 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำงานหน้าที่กรรมกร สามีทำงานช่างไม้ ในแหล่งก่อสร้างขนาดเล็ก "มีลูกคนเดียว อายุ 4 ปี เลี้ยงเอง เขาอยู่คนเดียว พอมาทำงานก็เอามาด้วย มาเดินอยู่ด้วย เวลาขึ้นไปก็เอาไปด้วย เวลาให้ลูกมีแต่ตอนค่ำ เวลาลูกโตจะเข้าโรงเรียน จะเอาไปเข้าที่บ้าน"

นางกิมฮวย : อายุ 25 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่ ทำหน้าที่แรงงานไร้ฝีมือ สามีอายุ 27 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำหน้าที่ช่างไฟ รายได้ 120 บาทต่อวัน มีบุตร "คนเดียว อายุ 3 ขวบ 4 เดือน ลูกอยู่ที่นี้" สามีภรรยาทำงาน "หาด้วยกัน นี่ก็ทำได้วันละ 70 เก็บขยะ ล้างอ่าง ล้างห้องน้ำ"

5.4.2 ปัญหาบิดามารดาไม่สามารถทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรตามที่สังคมคาดหวัง

คนงานก่อสร้างที่มีบุตรอยู่ในวัยเล่าเรียน ส่วนใหญ่ต้องส่งบุตรกลับไปอยู่ในความดูแลของญาติในชนบท จึงไม่สามารถทำหน้าที่ของบิดามารดา ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามบทบาทของครอบครัวที่สังคมคาดหวัง ทำให้บุตรขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดที่ปรึกษา และต้นแบบในการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี

5.4.3 ปัญหาการทอดทิ้งให้ผู้สูงอายุรับภาระดูแลเด็ก

การที่คนงานก่อสร้างมอบภาระการดูแลบุตรให้ผู้สูงอายุ ซึ่งมักเป็นบิดามารดาของตน ทำให้ผู้สูงอายุมีหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากภารกิจในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ในขณะที่ผู้สูงอายุเองมีสุขภาพเสื่อมถอยลง เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าผู้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็กเล็กและเด็กในวัยเรียน ต้องใช้กำลังกายกำลังใจสูงจึงสามารถให้ความอบอุ่นความใกล้ชิด และเป็นທີ່ปรึกษาของเด็ก

เมื่อมีปัญหา เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตและพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม สถานการณ์เช่นนี้จึงไม่น่าจะเป็นผลดีต่อทั้งตัวเด็กและผู้สูงอายุ ซึ่งต่างก็เป็นวัยที่ต้องการผู้ดูแลเช่นกัน

ตัวอย่างปัญหาบิดามารดาไม่สามารถทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร และทิ้งให้ผู้สูงอายุรับภาระดูแลเด็ก :-

- นางเพิ่ม : อายุ 27 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่เป็นกรรมกรในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่ มีบุตร 2 คน และตั้งครรภ์คนที่ 3 ได้ 4 เดือน การเลี้ยงดูบุตร "คนโตอายุ 7 ปีแล้วค่ะ เข้าโรงเรียน ป.1 แล้ว คนกลางอายุ 5 ปี อยู่บ้านทั้ง 2 คนเลย ที่จังหวัดอุบลฯ อยู่กับยาย ส่งเงินไปให้ลูก แล้วแต่ค่ะ บางทีก็ พันหนึ่ง บางทีก็หกเจ็ดร้อย"
- นางเอี่ยม : อายุ 38 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่เป็นกรรมกรในแหล่งก่อสร้างขนาดเล็ก "มีลูก 3 คน คนโตอายุ 11 ปี เรียน ป.5 คนที่ 2 อายุ 10 ปี คนที่ 3 อายุ 8 ปี ลูกอยู่กับย่าที่บุรีรัมย์" ไม่ได้เอาลูกมาเพราะ "กำลังเรียน" สามปีทำงานช่วงไม่อยู่ในแหล่งก่อสร้างที่เดียวกัน นางเอี่ยมและสามีเป็นผู้ส่งบุตรเรียนหนังสือ "ส่งเงินไปให้เขา ส่งเงินเวลาเงินออกก็เอาไปให้เอง ทีละ 500 เดือนละ 2 ครั้ง เงินไม่พอ ไม่เป็นหนี้ ไม่มีเงินเก็บเลย คิดถึงลูกและลูกคิดถึงเรา เวลาไปไม่ยอมไปโรงเรียน เห็นพ่อแม่ไปไม่ไปโรงเรียนเลย ไม่อยากให้ลูกทำงานก่อสร้าง เพราะลำบาก"

5.5 ปัญหาขาดกิจกรรมร่วมทางสังคมและการรับรู้ข่าวสาร

งานก่อสร้างเป็นงานหนักและใช้แรงกาย อีกทั้งในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่คนงานก่อสร้างต้องทำงานล่วงเวลาอีกด้วย ขณะพักเที่ยงหรือเมื่อเลิกงานคนงานก่อสร้างส่วนใหญ่จะนอนพักผ่อนให้หายเหนื่อย มีคนงานน้อยรายที่ดูโทรทัศน์ การรับรู้ข่าวสารจากภายนอกจึงมีน้อย กิจกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในชนบทที่คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่เคยทำในอดีต เมื่อมาทำงานก่อสร้างในเขตนี้แทบจะไม่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมดังกล่าว กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนที่อยู่ใกล้ชิดคุ้นเคยกันมีปรากฏอยู่บ้าง เช่น การไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า การไปเที่ยวพญาหรือเขาเขียว เป็นต้น ส่วนกิจกรรมร่วมของหมู่คณะเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับหมู่คณะนั้นไม่มีปรากฏ

5.6 ปัญหาการปรับตัวทางสังคมและการโยกย้าย

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นบ่อยครั้ง และมีการย้ายเข้าออกระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม จึงต้องปรับตัวทางสังคมอยู่ตลอดเวลา

5.7 ปัญหาที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อม

ปัญหาที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างและสิ่งแวดลอมของแหล่งก่อสร้างขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่ เพราะแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่มีกฎระเบียบและได้รับการดูแลดีกว่า คนงานก่อสร้างที่ทำงานอยู่ในเขตเทศบาลแหลมฉบังตระหนักถึงปัญหาของที่พักอาศัยในแหล่งก่อสร้าง แต่ต้องทนต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างข้อเท็จจริงที่สะท้อนจากคนงานต่อไปนี้ :-

- นางแดง : ก็อยู่ไป ก็อยู่อย่างกรรมกร ไม่มีหน้าค่าง ที่บ้านสบายกว่า น้ำอาบ อาบในอ่าง ดักอาบรวมกัน ผู้ชายผู้หญิงเหมือนกัน (สถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก)
- นางเอี่ยม : อยู่บ้านเราก็สบาย กว้างขวางดี อยู่มีมันคัมแคบ แต่ว่าเราก็อยู่ได้ ที่พักเล็ก (สถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก)
- นายจรูญ : ห้องทำด้วยสังกะสีสี่ด้าน 2 เมตร คูณ 3 เมตร ไม่มีหน้าค่าง ร้อนกริบ (สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่)
- นายสมจริง : (ห้องน้ำ ห้องส้วม) ก็ไม่ค่อยสะอาด ไม่มีใครดูแล ที่อาบน้ำผู้ชายผู้หญิงรวมกันเลย (สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่)
- นางกสิ : ขยะเยอะมีกลิ่นเหม็น ห้องน้ำสกปรกด้วย น้ำที่อาบไหลลงมาจากหน้าหมู่บ้าน ขยะเยอะ (สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่)
- นางเพิ่ม : ขยะเยอะ แมลงวันก็เยอะทั้งนั้นแหละ หนูก็มี แมลงสาบมีหมดเลย ขยะทั้งหน้าบ้านแหละ คนทำความสะอาดก็มี (สถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่)

ในขณะที่เดียวกัน คนงาน แหล่งก่อสร้าง และที่พักคนงานก่อสร้างก็ได้ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสภาพแวดล้อมใกล้เคียง เช่น มีเศษวัสดุก่อสร้างทิ้งไว้เกลื่อนกลาด มีฝุ่นละออง ขยะ น้ำเสียส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชนบริเวณใกล้เคียง และมีเสียงดังอีกที่กกรึกโครม

5.8 ปัญหาการดื่มสุรา

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนงานก่อสร้างในเชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตสภาพแวดล้อมให้ผลที่มีลักษณะสอดคล้องกันคือ การดื่มสุราเป็นพฤติกรรมของคนงานก่อสร้างที่แพร่หลายพบได้ในที่พักคนงานก่อสร้างทุกแห่งในเวลาเลิกงาน หรือวันที่ได้รับเงินค่าแรง นอกจากนี้ยังพบว่าคนงานก่อสร้างชายทั้งที่เป็นโสดและสมรสมีดื่มสุรามากในวันที่คนงานก่อสร้างได้รับค่าแรง ก่อให้เกิดปัญหาส่งเสียงรบกวนในที่พัก และบางครั้งนำไปสู่ความรุนแรง เช่น การทะเลาะวิวาทชกต่อยทำร้ายร่างกายระหว่างคนงานก่อสร้างด้วยกัน และก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวของตน และในชุมชนก่อสร้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ :-

- นางเพิ่ม : ผู้ชายที่นี้เขาค้มเหล้าทุกคนเลยคะ สามีกินแต่เขามาอนที่ไซค์ก่อสร้าง เคยมีคนทะเลาะกัน ส่วนมากเป็นผู้ชายคะ ทะเลาะตอนกลางคืน เวลากินเหล้าเมามาก็ทะเลาะกัน
นี่ก็ไม่รู้ยู่นี้คะ เห็นข้างในเขาพูดกันมีเวลาเงินออกมีทุกงวดเลย
- นายก : (เหล้า) ก็ทาน ไม่ทุกวัน มันก็ไม่แน่ มีเพื่อนฝูงมากก็กินกัน บางคนก็มีกินเหล้ามา
- นายสากล : (การทะเลาะกัน) ก็มีเป็นธรรมดา กินเหล้าไว้วายกันไป อะอะไว้วาย กินตอนเย็น กินตอนเลิกงาน มันก็ทุกวัน วันละกลุ่ม ละกลุ่ม เขาไม่ได้กินคนเดียว เคยมีการชกต่อยทำร้ายก็มี ตอนกินเหล้า ตอนกินเหล้าเมาเขา เมาแล้วก็อะอะกัน อาละวาดกัน เลิกๆ น้อยๆ (ตัวเอง) วันละกึ่ง 2 กึ่ง เหนื่อยๆ เลิกงานมาเหนื่อยๆ ค้มเพราะเหนื่อย

5.9 ปัญหาขาดความมั่นคงในชีวิต

ไม่ว่าจะเป็นงานก่อสร้างขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ เมื่องานสิ้นสุดลง คนงานก่อสร้างจะประสบปัญหาต้องโยกย้ายที่ทำงาน ที่พัก หรือว่างงาน ในขณะที่คนงานก่อสร้างหยุดงานเนื่องจากปัญหาดังกล่าว คนงานก่อสร้างจะขาดรายได้จึงทำให้ไม่ทราบอนาคตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว แบบแผนที่ปรากฏอยู่คือการโยกย้ายไปเรื่อยๆ ตามแหล่งงานที่ทำเพื่อ "เงินที่จะได้รับจากค่าจ้างตอบแทน" ถ้าที่ไหนมีรายได้ดี คนงานก่อสร้างจะย้ายไปอยู่ที่นั่น และหาแหล่งทำงานที่ดีและได้รับค่าจ้างตรงตามเวลา บางครั้งคนงานต้องใช้วิธีลองทำงานก่อน ถ้าเงินค่าจ้างไม่จ่ายตามเวลาก็จะย้ายต่อไปอีก ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เช่น :

- นายอนันต์ : อายุ 43 ปี เริ่มทำงานก่อสร้างตั้งแต่อายุ 21 ปี ทำหน้าที่ "กรรมกร" ปัจจุบันเป็น "ช่างเหล็ก" การย้ายงาน "ที่นี้งานมันหมด เขาก็หรือพูดที่หา ผมก็รอไม่ได้ รอไม่ไหวก็ต้องย้ายมาทำที่นี้" การย้ายงานไปเรื่อยๆ "ก็เกรงเหมือนกับปลาเนื้อดีในมันสมบรูณ์ ตีมันก็อยู่ได้นาน ถ้าไม่มีมันก็ไปเรื่อยๆ เหมือนนกขมิ้น อยู่ที่นายจ้าง ทุกคนไม่อยากย้ายไปเรื่อยๆ พรอก อยากรอยู่กับที่ให้มันคง แต่มันก็อยู่ไม่ได้ไรใหม่"
- นายก : อายุ 35 ปี เริ่มทำงานก่อสร้างตั้งแต่อายุ 17 ปี เริ่มจากหน้าที่ "กรรมกร" ปัจจุบันทำหน้าที่ "ช่างไม้" "งานก่อสร้างมันไม่แน่นอน แบบที่เราสบายใจที่ไหนก็ไปที่นั่น การเงินด้วยบางทีโดนหัวหน้าคุมมากๆ ก็เบื่อ บางทีเราไม่พอใจหัวหน้าเราก็ออก บางทีถ้าพอใจหัวหน้าเราก็อยู่เป็นปีสองปี"
- นายสายลม : อายุ 16 ปี กรรมกรก่อสร้าง ย้ายที่ทำงานบ่อยๆ เพราะ "เงินไม่ดี งานยาก เงินเขาโกง เขาอะไรบ้างครับ เขาโกงก็รับเงินจากบริษัท แล้วหนีไปเลย"
- นายจรรยา : อายุ 36 ปี ช่างไม้ "ชีวิตก่อสร้างมันไม่แน่นอน พอแก่ไปเขาก็ไม่เอาแล้ว พอทำไม่ไหวเขาก็ไม่เอาแล้ว"

5.10 ปัญหาสถานภาพคนงานก่อสร้างหญิง

โดยทั่วไปคนงานก่อสร้างหญิงได้รับค่าแรงต่ำกว่าคนงานชาย เนื่องจากคนงานหญิงส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกร และไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแรงงานมีฝีมือ ประกอบกับลักษณะงานจำกัด จึงมีผลให้แรงงานหญิงมีรายได้น้อย ไม่เสมอภาคกับแรงงานชาย นอกจากนี้ต้องทำงานก่อสร้างเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวแล้ว แรงงานหญิงเหล่านี้ยังต้องทำงานตามบทบาทของความเป็นหญิง กล่าวคือเป็นภรรยา ทำงานบ้าน หุงหาอาหาร และเป็นมารดาเลี้ยงดูบุตร จึงทำให้ไม่มีเวลาและโอกาสที่จะพัฒนาฝีมือของตนได้เท่าเทียมกับแรงงานชาย

5.11 ปัญหาความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน

เพื่อให้การก่อสร้างมีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมาย ทันตามกำหนดเวลา จากการศึกษาพบว่าหัวหน้างานต้องควบคุมดูแลใกล้ชิด บางครั้งก่อให้เกิดการดูดี แรงงาน ทำให้คนงานก่อสร้างไม่พอใจและมีความรู้สึกว่าถูกบังคับ จึงทำให้สัมพันธ์ภาพของคนงานก่อสร้างและหัวหน้างานไม่ดี เช่น :-

สายลม : เป็นกรรมกรในไซต์ใหญ่ มีปัญหากับนายจ้าง "ที่นี่ลำบาก หัวหน้าว่า จู้จี้ ทำงานไม่ทัน เขาก็บ่น ทำงานเขาก็บ่น บ่นทุกวัน ว่าทำอะไรทำให้ดีฯ หน้อยแบบนี้" และ "ว่าจะดี หัวหน้าเองพาเพื่อน ดีแล้วกลับบ้าน"

อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่จากการศึกษายังพบว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างหัวหน้างานและลูกจ้างในเขตเทศบาลแหลมฉบังเป็นสัมพันธ์ภาพที่ดี ทั้งแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งอาจจะอธิบายได้จากข้อเท็จจริงที่ว่างานในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่ในเขตนี้ไม่เร่งด่วนมาก ปัญหาที่มีอยู่ดังเช่นนายสายลมนั้นมีเพียงส่วนน้อย และเป็นปัญหาของคนงานวัยรุ่น

5.12 ปัญหาขาดการดูแลจากรัฐ

ข้อมูลที่ได้รับการศึกษาคั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าทั้งในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่และเล็กนั้นมีเจ้าหน้าที่จากทางราชการมาตรวจในแหล่งก่อสร้างน้อยมาก ดังที่ปรากฏตามคำบอกเล่าของคนงานก่อสร้างดูเหมือนว่าจะมีแต่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐบาลมาให้บริการด้านสุขภาพ แต่ไม่ทราบว่ามีมาจากหน่วยงานใด นอกจากนี้ก็มีเฉพาะตำรวจสายตรวจเท่านั้นที่ผ่านไปมา ดังเช่น :-

นายจรรยา : ทำงานก่อสร้างไซต์ใหญ่ เคยมีเจ้าหน้าที่ของราชการมาตรวจเยี่ยมอะไรบ้างไหม "ก็มาตอนเป็นโรคตาแดงอะไร มาแจกยาแจกอะไร" แล้วตามปกติจะมาไหม หรือต้องมีโรคแล้วถึงจะมา "มีโรคแล้วถึงจะมา ธรรมดาไม่มา"

นายกิติ : ทำงานก่อสร้างไซต์ใหญ่ ทางราชการเคยมาตรวจเยี่ยม มาตรวจอะไรบ้างไหม "มา
 บ่อยไหมคะ "ก็ไม่บ่อย" เป็นคนจากที่ไหน "เป็นโรงพยาบาล" เจ้าหน้าที่ประเภทแรงงาน
 ละคะ มีไหมที่มาดูแลเกี่ยวกับการทำงาน "ไม่มี"

นางอ้อย : ทำงานก่อสร้างไซต์เล็ก เคยมีเจ้าหน้าที่ราชการมาช่วยบ้างไหม "ไม่เคย" เขามาตรวจ
 เข็มมีไหม "มีตำรวจมาตอนค้าๆ ผ่านไปมา มาแต่นานๆ ครั้ง"

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

ปัญหาสาธารณสุขของคณงานก่อสร้าง

สภาพความเป็นอยู่ของคณงานก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นที่ใดมักจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือที่อยู่หรือห้องพักมีลักษณะเป็นห้องๆ เป็นแถวยาว ทำด้วยไม้หรือสังกะสีทั้ง 4 ด้าน กว้างยาวประมาณ 2 X 3 เมตร หลังคามุงด้วยสังกะสี ได้สูงประมาณ 1/2 เมตร หากเป็นคณงานที่ทำงานกับบริษัทใหญ่และทำงานในสถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ บริษัทมักเช่าที่ดินให้คณงานปลูกสร้างที่พักชั่วคราวเป็นเรือนแถวชั้นเดียวแบ่งเป็นห้องพักได้ประมาณแถวละ 15-20 ห้อง มีจำนวน 2-3 แถว ส่วนคณงานที่ทำงานกับผู้รับเหมาก่อสร้างบ้านจัดสรรหรือสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็ก จะสร้างที่พักอยู่ใกล้บริเวณที่ก่อสร้าง ซึ่งลักษณะของที่พักก็เป็นดังที่กล่าวมาแล้ว ภายในห้องพักประกอบไปด้วยที่นอน มีมุ้งรวบไว้ที่ด้านหนึ่ง มีกระเป๋าสื่อผ้า เครื่องมือการก่อสร้าง พวกหมอน ตะปู เครื่องวางอยู่บนหิ้งหรือที่มุมห้อง อีกด้านหนึ่งมีชั้นพลาสติกวางเครื่องครัว เช่น แก้วน้ำ จาน ชาม ขวดน้ำ ปลา ถังน้ำ หม้อข้าว เป็นต้น ห้องพักหนึ่งๆ จัดเป็นห้องอเนกประสงค์ กล่าวคือ เป็นทั้งห้องนอน ห้องนั่งเล่น ห้องครัว ห้องรับแขก เบ็ดเสร็จภายใน 1 ห้อง แต่ในสถานที่พักบางแห่งคณงานจะต่อระเบียงเล็กๆ ออกมาบริเวณหน้าบ้านเพื่อไว้เป็นที่เก็บรองเท้า ถังน้ำ และเป็นที่นั่งเล่นของภรรยา และบุตร และบางครั้งก็เป็นที่ตั้งสรรของแม่บ้านของคณงานก่อสร้างที่ไม่ได้ทำงาน อากาศภายในห้องพักนั้นร้อนอบอ้าวและมีคณงานบางคนมีพดลภายในห้อง แต่บางคนก็ไม่มี เมื่อร้อน "ก็อาบน้ำ" หรือ "ก็ทนเอา"

นอกเหนือจากเรื่องที่อยู่อาศัยแล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคณงานก่อสร้าง ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำใช้ การทิ้งขยะมูลฝอย การเสพสุรา สูบบุหรี่ การทำงานหนัก การพักผ่อนหย่อนใจ สภาวะทางจิตใจของคณงานที่แยกจากครอบครัวและบ้านเกิดเป็นเวลานาน ในบทนี้จึงจะได้บรรยายถึงปัญหาสาธารณสุขของคณงานก่อสร้างในพื้นที่เทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ คือ

- 6.1 ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ
- 6.2 สุขภาพจิต
- 6.3 พฤติกรรมสุขภาพ/พฤติกรรมเสี่ยง
- 6.4 การเข้าถึงบริการสุขภาพ/การดูแลตนเอง
- 6.5 ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ

6.1 ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ

คนงานก่อสร้างทั้งชายและหญิงมีปัญหาสุขภาพหลายอย่าง คนงานก่อสร้างได้กล่าวถึงโรคที่มักเป็นกันในหมู่คนงานคือ ท้องเสีย ตาแดง ไข้หวัด และโรคผิวหนัง เมื่อจำแนกการเจ็บป่วยของคนงานก่อสร้างหญิงและชาย รวมทั้งของบุตรของคนงาน จากการพูดคุยกับคนงานพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ :-

- คนงานหญิงรายงานถึงโรคประจำตัวของตนมากกว่าคนงานชาย การเจ็บป่วยที่คนงานหญิงกล่าวถึงในการสัมภาษณ์ ได้แก่ เป็นตะคริว ตัวเย็น หายใจไม่ออก เป็นไข้ ไข้หวัด ท้องเสีย ปวดท้อง ปวดศีรษะ ปวดข้อ ตาแดง เกรียด

ผู้สัมภาษณ์ : ปกติแข็งแรงดีไหม

นางกัลยาณี : ไม่ค่อยแข็งแรง ตอนช่วงเย็นๆ จะปวดท้องมาก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วทำอย่างไร ช่วงตัวเองปวดท้องมาก

นางกัลยาณี : ยังไม่รู้เลยว่าจะไปหาหมอหลายครั้งแล้ว แต่ยังไม่ได้ไป

ผู้สัมภาษณ์ : ปวดท้องมาก แล้วมีอะไรอีกหรือเปล่า แล้วเราทำอย่างไรเวลาเราปวดท้องมาก

นางกัลยาณี : ซัวย่า

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ไหนคะ

นางกัลยาณี : ที่ร้านขายยา

ผู้สัมภาษณ์ : ทุกครั้งเลยหรือเปล่า

นางกัลยาณี : ทุกครั้ง

- คนงานก่อสร้างชายได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเจ็บป่วยว่า เขาเคยเป็นมาเลเรีย ปวดหัวข้างเดียว ตาแดง ท้องเสีย อหิวาตกโรค ไข้หวัด โรคผิวหนัง เป็นไข้ เป็นที่น่าสังเกตว่าคนงานชายได้รับอุบัติเหตุมากกว่าคนงานหญิง ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากคนงานชายต้องทำงานในที่สูงและปีนป่ายมากกว่าคนงานหญิง

นายสุนทร : พ่อเสียแล้ว พ่อเสียตอนทำงานอยู่ที่.....(แยกชื่ออาคารแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพฯ)

ผมก็เจ็บตัวที่ตึก.....เจ็บตัวรักษาหมดไปสองแสนห้า

ผู้สัมภาษณ์ : เจ็บตัวโดนอะไรคะ โดนอะไร

นายสุนทร : ไอน้ำร้อนมันล้นทับหลัง กระดุกหลังหัก

ผู้สัมภาษณ์ : เขาออกให้หมดไหมบริษัท

นายสุนทร : ออกให้หมด บริษัทเขาออกค่าใช้จ่ายให้หมด ผมผ่าตัดคามเหล็กไว้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ตามเหล็กไว้ ที่ตึกตึกนั้งร้านที่.....นะหรือ

ผู้สัมภาษณ์ : มีโรคระบาดอะไรบ้างที่นี่

นายจรรณู : เป็นหวัดเยอะ โรคตาแดงครั้งที่แล้วนี่เป็นทั้งแคมปีเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ทั้งแคมป์เลข ผู้หญิง ผู้ชาย

นายจรูญ : เด็กนะครับ ทั้งเด็กเล็กด้วย แต่ตอนนี้หายแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเขาทำอะไรจึงหายคะ

นายจรูญ : มีหมอ หมอประจำที่ไปเยี่ยม ให้ยาหยอดตา เพราะมีหัวน้ำไปแฉะ

- เด็กในเขตก่อสร้างเป็นบุตรของคณงานที่พากันมาทำงานก่อสร้างทั้งสามีและภรรยา มีอายุตั้งแต่ 1 ขวบถึง 5 ขวบ คณงานหญิงบางคนต้องหยุดงานเพื่อเลี้ยงบุตร บางคนก็ต้องรบกวนญาติให้ช่วยเหลือ จากการสังเกตเด็กๆ ที่วิ่งเล่นอยู่ในบริเวณที่หักพบว่า โดยทั่วไปมีความสะอาดพอควร เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับการฉีดวัคซีนหลายครั้ง แต่บางคนขาดการฉีดกระตุ้น ในเขตก่อสร้างขนาดใหญ่ เด็กอยู่ในบริเวณที่หักคณงานซึ่งบางแห่งอยู่ห่างจากที่ก่อสร้างประมาณ 5 กิโลเมตร แต่ในเขตก่อสร้างขนาดเล็ก เด็กเล่นอยู่ในบริเวณสถานที่ก่อสร้าง เด็กบางคนอยู่กับมารดาซึ่งต้องทำงานไปด้วยเลี้ยงบุตรไปด้วย จากการสอบถามพบว่า บุตรของคณงานก่อสร้างไม่ค่อยมีโอกาสได้เล่นเนื่องจากคณงานมีรายได้จำกัด ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการบอกเล่าและความคิดเห็นของคณงานเกี่ยวกับบุตรของตน

ผู้สัมภาษณ์ : ตั้งแต่ลูกมาอยู่ที่นี้ ไม่สบายเป็นอะไร

นายคณ : หายแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ทามาหาหมอนี่หรือ

นายคณ : อยู่บ้านบางครั้ง แม่ก็แก่แล้วกลัวจะเป็นมาก แล้วซีก็เจ็บเดี๋ยวก็โทรเลขมาตามเราก็กต้องเสียเงินไป เอามาแล้วพาไปฉีดขาดคลินิก

ผู้สัมภาษณ์ : ต้องฉีดยาหรือ

นายคณ : ฉีด เพราะว่าเป็นไข้หวัดเรื้อรังนะ ตอนแรกพาไปโรงพยาบาล (ชื่อโรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง) เขาจัดยามาให้กิน ไม่ฉีด ที่นี้ก็ไม่หาย ยาหมอดก็ไม่หายเลยพาไปคลินิก เขาฉีดยาให้เข็มหนึ่งก็หาย

ผู้สัมภาษณ์ : เด็กที่นี้ เมื่อเทียบกับเด็กที่บ้านเดิมของเรา ทีสิทนว่าอย่างไรคะ รู้สึกว่าเด็กที่ใดที่นี้กับเด็กที่ใดที่บ้านเดิมของเรานี้ อันไหนแข็งแรงกว่ากันคะ

นายสิทน : คิดว่าบ้านเดิมของเรา ลูกหมกก็อยู่บ้านเดิม ลูกหมก

ผู้สัมภาษณ์ : ลูกอยู่บ้านนะคะไม่ได้ใดที่นี้ แล้วทำที่ที่เห็นเด็กๆ แถวนี่ที่รู้สึกแข็งแรงดีไหม หรือว่าเด็กที่บ้านแข็งแรงกว่า

นายสิทน : แถวบ้านแข็งแรงกว่า

ผู้สัมภาษณ์ : แข็งแรงกว่าเพราะอะไร

นายสิทน : ที่บ้าน พวกของพวกอะไรมันไม่ค่อยมีเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้มีปัญหาของ

นายสิทน : มีเยอะครับ

6.2 สุขภาพจิต

ผลการศึกษาสภาวะสุขภาพจิตของคณงานก่อสร้างที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามทางสุขภาพจิต แต่เป็นการประเมินจากการสัมภาษณ์และการสังเกต ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

6.2.1 สุขภาพจิตเมื่อแยกจากครอบครัวและการปรับตัว

คณงานส่วนใหญ่อยู่ห่างจากครอบครัว จึงมีความคิดถึงและห่วงใย โดยเฉพาะหากบุตรต้องถูกทิ้งไว้กับญาติพี่น้อง โอกาสเยี่ยมเยียนนั้นก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล และดังที่กล่าวแล้วว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ต้องย้ายที่ทำงานและที่อยู่กันบ่อย ปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่คณงานก่อสร้างต้องประสบ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้ลองเล่าหน่อยซิ โดยเฉพาะเพิ่งจะมาถึงรู้สึกว่ล้าบากไหม ปรับตัวให้เข้ากับ
กรมทำงานที่นี่

นางคณิง : เรามาที่แรกก็รู้ว่มันล้าบาก มันก็ต้องปรับตัวเพราะเรามาแล้ว เราก็ต้องทนเพราะถ้า
ไม่ทนก็ไม่ได้เงิน

ผู้สัมภาษณ์ : นานไหมในการปรับตัว

นางคณิง : นานเหมือนกันแหละ 2 วิกไปแล้วแหละ เดือนไปแล้วแหละกว่าจะชิน

ผู้สัมภาษณ์ : มันต่างกันอย่างไรลองเล่าได้ไหมคะ ต่างกันอย่างไร เอาตั้งแต่สมมุติว่พวกกันตั้งแต่
เข้าตื้นขึ้นมาจากชีวิตที่นี่กับชีวิตที่บ้าน

นางคณิง : ต่างกันมาก ที่บ้านเราอิสระไรใหม่ เราจะตื่นหกโมงก็ได้ เจ็ดโมงก็ได้ อะไรอย่างนี้
แล้วมาอยู่ที่นี้ตีห้าเราก็ต้องรีบลุกมาทำกับข้าว แล้วก็รีบอาบน้ำไปทำงาน กลัวไม่ทันเขา
อย่างนี้ เราก็ต้องตื่นแต่เช้า แล้วก็กลับมาจากทำงานตอนเย็นนี่เราก็รีบกินข้าวแล้ว ไปออก
โอที ออกโอทีมาแล้ว เราก็ต้องมาซักผ้า ซักแล้วไม่มีเวลาซักผ้า แบบมันรีบไปหมดนะ
อยู่อย่างนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าพูดถึงเรื่องที่พักที่นี่กับที่บ้าน

นางคณิง : ที่บ้านก็สะดวกกว่า เพราะเราอยู่ที่นี่อย่างน้อยมันเป็นบ้านนอก มันเป็นบ้านไม้
ชั้นเดียวหรือว่บ้านนั้นแหละ อย่างนี้เราอยู่แค่มื่ออยู่ห้อง คนหนุ่มมากคนส่วนมาก
เสียดังอะไรอย่างนี้ เราก็รำคาญ

6.2.2 การระบายความเครียดและความก้าวร้าว

ความเครียดของคณงานก่อสร้างน่าจะเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ (1) การทำงานทั้งวัน โดยไม่มีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ และ (2) ความไม่พอใจต่อหัวหน้างานซึ่งคณงานก่อสร้างบางคนรู้สึกว่หัวหน้างานชอบพูดว่กล่าวดำ ทาหนี อย่างไรก็ตาม คณงานมีวิธีพักผ่อน เช่น ในวันหยุด

คนงานไปตลาดซื้อของ บางคนไปเที่ยวชายทะเล ถ้าเป็นวันเงินออก จะมีการดื่มสุราเป็นกลุ่มเพื่อระบายความเครียด และเป็นการเข้ากลุ่มสังคมของคนงานผู้ชาย แต่บางครั้งก็ถึงกับมีการทะเลาะวิวาทและแสดงความก้าวร้าวบ้างเช่นกัน

ผู้สัมภาษณ์ : การทำงานก่อสร้างเป็นอย่างไร

นายดำรง : ลำบากใจหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : ลำบากใจ เรื่องอะไรบ้าง

นายดำรง : ก็ทำแบบทำให้ตายเขาไม่ว่าดีสะ สักคำนี่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ทำให้ตายเขาก็ไม่ว่าดี

นายดำรง : ถ้าเราทำผิดนิด เขาก็ว่าเรา

ผู้สัมภาษณ์ : มีเวลาได้หยุดพักบ้างไหมนี่ วันหนึ่งๆ ตอนเย็นได้เล่นทำอะไรบ้างไหม

นายดำรง : พวกหนุ่มๆ ก็เตะตะกร้อ

ผู้สัมภาษณ์ : กลางคืนนี้ผู้ชายจะตั้งวงกินเหล้ากันบ้างไหม

นางกัลยาณี : กิน

ผู้สัมภาษณ์ : ประจำไหม

นางกัลยาณี : บ่อยมาก ทุกวันเลย

ผู้สัมภาษณ์ : มีการทะเลาะกันอะไรมั้งไหม

นางกัลยาณี : เคยทะเลาะ ตีกันครั้งหนึ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : ตีกันเลขหรือ

นางกัลยาณี : ตีกัน

ผู้สัมภาษณ์ : เจ็บไหม

นางกัลยาณี : ก็ไม่เจ็บมาก

ผู้สัมภาษณ์ : ทำยังไงจึงหยุดตีกัน

นางกัลยาณี : หัวหน้าเขาไปห้าม

6.2.3 การดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเล่นการพนัน

ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนงานก่อสร้างหรือจากการสังเกตที่ปักคนงาน ข้อมูลที่ได้รับยืนยันถึงความแพร่หลายของการดื่มสุราในหมู่คนงานก่อสร้าง โดยเฉพาะคนงานชายนั้นจะดื่มคอนเล็กงานและทุกครั้งที่มีเงินออก ถ้าสังเกตบริเวณใต้ถุนที่พักของคนงานจะเห็นขวดเหล้า เบียร์ และกระป๋องเบียร์ วางเกลื่อนกลาดไปหมด การดื่มสุรานี้คนงานถือว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์ ดื่มเพื่อบรรเทาความเหน็ดเหนื่อย ภายหลังจากการดื่มอาจจะมีการทะเลาะทำร้ายร่างกายกัน เนื่องจากพูดผิดหูกัน คนงานชายบางคนห่างจากครอบครัวมานาน ทำให้เกิดความเหงาและยึดการดื่มสุรากับเพื่อนเป็นสิ่งบรรเทาความเหงา การดื่มนี้จะดื่มทั้งคนที่แต่งงานแล้ว

และคนโสด มีส่วนน้อยมากที่ไม่ดื่ม นอกจากนี้ยังมีความแพร่หลายของการสูบบุหรี่ในหมู่คนงานก่อสร้างชาย รวมทั้งการเล่นการพนันคือ สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน ไฮโล และไพ่

6.8 พฤติกรรมสุขภาพ/พฤติกรรมเสี่ยง

6.8.1 พฤติกรรมสุขภาพ

6.8.1.1 การรับประทานอาหาร

คนงานซื้ออาหารในบริเวณร้านค้าหน้าห้องแถวที่พัก ค่าอาหารแต่ละวันตกวันละ 50 บาท ถ้าเป็นคนงานที่มีครอบครัวแล้วจะซื้ออาหารสดมาปรุง คนงานที่อยู่คนเดียวจะหุงข้าวและซื้อกับข้าวสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายมารับประทานทั้ง 3 มื้อ การบริโภคอาหารยังมีการบริโภคอาหารท้องถิ่นคือ คนงานที่มาจากภาคอีสานมีการรับประทานปลาร้า ลาบเลือด กุ้งฝอยสด

นางคณิง : อาหารทำเองทั้ง 3 มื้อ แต่ทำเฉพาะตอนเช้ากับตอนเย็น ตอนเที่ยงอย่างไรล่ะ แบบทำไว้ตอนเช้าไข่มุข กล้วยไข่กินตอนเที่ยง ตอนเที่ยงก็กลับมากินข้าวที่แคมป์ นามีเวลาอื่นบ้าง

นายสุชาติ : อยู่คนเดียว ซื้อเขากิน ข้าวกล่องนะ เป็นข้าวผัดกระเพรา ข้าวผัดไข่บ้างอะไรอย่างนี้ เช้าข้าวกล่อง ตอนพักเที่ยงก็ข้าวกล่อง ข้าวกล่อง 3 มื้อ อยู่คนเดียวไม่รู้จะทำไปทำไม

นางอ้อย : มีหมู มีเนื้อ ทุกวันไม่ขาด

นางลัดดารัตน์ : อาหารหลัก ก็มาฆ่าไก่

นายไพโรจน์ : พวกอีสาน เขากินปลาร้า ลาบเลือด

นางสมาลี : กินข้าวเหนียว ลาบ ทำลาบ ทำใส่ผัก

6.8.1.2 การตรวจร่างกายประจำปี

คนงานก่อสร้างไม่เคยได้รับการตรวจร่างกายประจำปี การไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดการเจ็บป่วย หรือได้รับอุบัติเหตุ สาเหตุที่ไม่ไปตรวจร่างกายนั้นเป็นเพราะไม่มีความรู้ ไม่เห็นความจำเป็นและไม่มีเงิน แต่คนงานสตรีมีโอกาจะไปโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยอยู่บ้างเพื่อรับยาคุมกำเนิด :-

นางอ้อย : กินยาคุม ซื้อจากบ้าน เพราะว่ามีอนามัยเขาแจกให้ ถ้าเรากลับบ้าน 3 เดือนเราไปเอาแล้วเขาก็ให้

นายคณิง : ปวดท้องบ่อย ไปหาหมอ เอ๊กซเรย์ดู แต่หมอว่าไม่มีอะไร มันเจ็บตรงนี้ (ชี้หน้าอก) ชอบไปโรงพยาบาล

นายสุชาติ : ไปโรงพยาบาลปีละครั้ง ไปเช็คสุขภาพ (เป็นคนงานที่จบชั้น ม.3 ซึ่งมีเพียง 1 คนเท่านั้น)

6.3.1.3 การดูแลสุขภาพตนเอง

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีรูปร่างอยู่ในระดับมาตรฐานหญิงไทย ชายไทยปกติ พบคนงานหญิงมีลักษณะอ้วนเพียง 1 คนเท่านั้น คนงานส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการวัดความดันโลหิต และไม่ทราบว่าตนเองมีความดันโลหิตอยู่ในระดับใด สาเหตุที่คนงานไม่มีลักษณะคนอ้วนเพราะคนงานเหล่านี้ทำงานหนัก กลางแดด มีเหงื่อออกมาก เวลาในการทำงานยาวนานถ้าหากมีการทำงานล่วงเวลา อาหารที่รับประทานเป็นอาหารที่ปรุงเองอย่างง่ายๆ และตอนกลางคืนเมื่อเลิกจากทำงานล่วงเวลาก็ไม่ได้รับประทานอาหาร นอกจากบางคนดื่มโอวัลติน 1 แก้ว ตอนเช้าหากเร่งรีบมากบางคนจะดื่มกาแฟ 1 แก้วแล้วไปทำงาน

6.3.1.4 การออกกำลังกาย

เมื่อถามถึงการออกกำลังกายคนงานส่วนใหญ่ กล่าวว่าไม่ได้ออกกำลังกาย เพราะงานที่ทำหนักและทำให้เมื่อยล้าอยู่แล้ว อีกประการหนึ่งคือ ไม่มีเวลา เนื่องจากต้องทำงานตั้งแต่ 7.00 น. จนถึง 17.00 น. และทำโอทีจนถึง 22.00 น. หรือ 24.00 น. ในบางวัน ทำให้อ่อนล้าและไม่ได้ออกกำลังกาย ในเขตที่พักของคนงานก่อสร้างในชลบุรีนี้ รอบๆ บริเวณที่พักจะมีบริเวณกว้าง คนงานบอกว่าในตอนเย็นบางครั้งคนงานชายจะเตะตะกร้อเป็นการพักผ่อนและออกกำลังกาย

6.3.1.5 การใช้เวลาว่าง

เมื่อคนงานก่อสร้างมีเวลาว่าง ส่วนใหญ่จะนอนพักผ่อน และไปซื้อของในตลาด บางคนไปเที่ยวอ่าวหรือชายทะเล เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล บางคนดูโทรทัศน์ พวกคนงานผู้หญิงจะออกมานั่งคุยกับเพื่อนคนงานด้วยกัน พวกผู้ชายจะไปตามร้านอาหารหรือห้องอาหารใกล้บริเวณนั้น จากการสอบถามพบว่าคนงานจะไม่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ บางคนจะอ่านหนังสือการ์ตูนที่ซื้อได้ในตลาด

6.3.2 พฤติกรรมเสี่ยง

คนงานก่อสร้างมีพฤติกรรมเสี่ยงหลายอย่าง ได้แก่ การไม่ใช้เครื่องป้องกันอุบัติเหตุ การทำงานล่วงเวลาโดยไม่มีการพักผ่อนเพียงพอ การเสพย์สุรา การบริโภคอาหารสุกๆ ดิบๆ พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดโรคคั่งที่จะกล่าวถึงต่อไป

6.3.2.1 การไม่ใช้เครื่องป้องกันอุบัติเหตุในระหว่างการทำงาน

เมื่อสังเกตการแต่งกายของคณงานก่อสร้างในเขตแหลมฉบังหลายแห่งพบว่า คณงานก่อสร้างทั้งชายและหญิงสวมรองเท้าแตะฟองน้ำแบบคิบบ สวมหมวกใบลาน ไม่สวมถุงมือ แต่ไว้ในสถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ก็พบคณงานชายสวมหมวกกันกระแทก รองเท้าหุ้มส้น และมีเข็มขัดนิรภัยติดตัวในระหว่างเวลาพักเที่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่าในเขตก่อสร้างขนาดใหญ่ จะมีการแจกอุปกรณ์นิรภัยให้แก่คณงาน และมีบางแห่งคณงานต้องซื้อหมวกและรองเท้า แต่ในสถานที่ก่อสร้างขนาดเล็กเจ้าของกิจการ ไม่ได้ดูแลในเรื่องเครื่องมือเพื่อความปลอดภัยให้แก่คณงาน ทั้งนี้ คณงานให้ความเห็นว่า :-

นางลัดดารัตน์ : ก็เสี่ยง คือว่าเวลาโบกสูงๆ อะไอย่างนี้ต้องระมัดระวังตัวหน่อย คือเสี่ยง

นางควร : หัวหน้าเขาสั่ง ทำให้ไม่ได้ก็คืนทำ ลูกสาวคณหนึ่งร้านคณหนึ่งแล้ว

นายสุนทร : มีการเหยียบตะปูอะไร ก็มีขี้ส้างแผลให้

นายขาว : มีอะ การบาดเจ็บ

นายไพโรจน์ : แต่ถ้าที่อื่นบางทีก็มีตายกันเยอะ ถ้าทำงานสูงๆ ก็ต้องมีตาชอยู่แล้ว

นายขาว : ก็มันทำเหนือพื้นดิน

นางแดง : ก็เมื่อวันนั้นก็หลานชายไม้หล่นใส่ หัวแตก ก็แบบว่าทำงานก็ต้องระวัง อันไหนที่เห็น ไม่กล้าเอ็งก็อย่าขึ้นสูง ในเมื่อเขาไม่มีอะไรให้ก็ไม่กล้าเสี่ยง

จะเห็นได้ว่าคณงานก่อสร้างมีความเสี่ยงสูงในการบาดเจ็บจากการทำงานทั้งจากสาเหตุของการไม่ได้รับอุปกรณ์นิรภัย และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองที่ยังไม่ดีพอ กล่าวคือ บางคณไม่สวมหมวก รองเท้า ถุงมือ แวนตา ขณะทำงานและไม่ได้ระมัดระวังตัวขณะทำงานในที่สูง

6.3.2.2 การเสพยาสุรา

คณงานชายในสถานก่อสร้างทุกแห่งดื่มสุรา การดื่มสุรามักจะดื่มกันตอนเย็น หลังเลิกงาน หรือดื่มในวันรับเงินค่าแรง การดื่มจะดื่มเป็นกลุ่มในหมู่เพื่อน บางคณดื่มไปแล้วเขาก็ไปนอน บางคณดื่มแล้วก็ทะเลาะวิวาทกันในกลุ่ม และทะเลาะวิวาทกับภรรยา คณงานหลายคนให้เหตุผลในการดื่มว่าเป็นการดื่มเพื่อสังคัม ดื่มเพื่อรับประทานอาหารได้ และดื่มเพื่อให้หายเหนื่อยจากการทำงานหนักและไม่ได้พักผ่อนเพียงพอ คณงานหญิงคณหนึ่งได้เล่าว่า :-

ผู้สัมภาษณ์ : ขอดมเรื่องการดื่มเหล้าของพวกผู้ชายเป็นอย่างไร

นางกิมฮวย : ตอนเย็น

ผู้สัมภาษณ์ : ทุกวันไหม ทีละกี่คณ

นางกิมฮวย : หลายคณ 7-8 คณ

ผู้สัมภาษณ์ : การเที่ยวโสเภณีมีไหม

นายก็ : อย่างนี้ผมไม่รู้

ผู้สัมภาษณ์ : พี่ไปไหม

นายก็ : ไม่เคยครับ

ผู้สัมภาษณ์ : คนหนุ่มโสเภณีไหม

นายก็ : มันอาจจะมึ

ผู้สัมภาษณ์ : ตั้งแต่อยู่กับแฟนมานี้ แฟนเคยไปเที่ยวผู้หญิงหากินไหม

นางกัลยาณี : เขาไม่เคย ดูตลอดเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ไปเที่ยวผู้หญิงหรือเปล่า

นายจรูญ : ไป นานๆ ไปสักที

ผู้สัมภาษณ์ : นานๆ นะเท่าไร? เดือนทุกเดือน

นายจรูญ : ไปเดือนละครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : แฟนเที่ยวไหม

นางกิมฮวย : เที่ยวเหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : เที่ยวผู้หญิงนะ

นางกิมฮวย : ค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : เที่ยววันไหนส่วนใหญ่

นางกิมฮวย : เคียวนี่เขาไม่เที่ยวแล้ว แต่ก่อนเขาเที่ยว

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนหนุ่มหรือตอนแต่งงานแล้ว

นางกิมฮวย : ตอนท้องเด็ก

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมรู้ว่าเขาเที่ยว

นางกิมฮวย : เขาไม่ได้มานอนห้องเลย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ไม่ได้มานอนห้อง

นางกิมฮวย : ไปเที่ยวทุกคืน ทุกคืน

6.4 การเข้าถึงบริการสาธารณสุข/การดูแลตนเอง

6.4.1 การประกันสุขภาพ

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ที่ทำงานในเขตเทศบาลแหลมฉบัง ไม่มีบัตรประกันสุขภาพ ยกเว้นคนงานที่อยู่ในบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่บางแห่ง เมื่อมีการเจ็บป่วยคนงานจะไปรับการรักษาที่คลินิก และโรงพยาบาลอ่าวอุดม คนงานบอกว่าการใช้บริการรักษาโรคที่คลินิกได้รับบริการรวดเร็วกว่า แต่ต้องเสียเงินแพงกว่า คนงานมีความไว้วางใจในบริการโรงพยาบาลของรัฐ แต่กล่าว

ว่าการให้บริการนั้นยังไม่สะดวก จึงนิยมไปคลินิกโดยเฉพาะในกรณีเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ถ้าเจ็บป่วยมาก เช่น ต้องรับการผ่าตัดคนงานจะไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งก็มีเครื่องมือที่ทันสมัยกว่า การจ่ายค่ารักษาพยาบาลนั้น ถ้าคนงานไม่มีบัตรประกันสังคมภาระค่าใช้จ่ายก็ตกเป็นของคนงานเอง ยกเว้นการเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุระหว่างการทำงาน นายจ้างจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้

6.4.2 การมีญาติไปบ้านพักหรือในที่ก่อสร้าง

ในแหล่งก่อสร้างขนาดใหญ่บริษัทมักจัดจ่ายจำเป็นบางอย่างเก็บไว้ในที่ทำงานของหัวหน้าหรือสตรี แต่ในเขตก่อสร้างขนาดเล็กมักไม่มีขายจัดให้ เมื่อคนงานเจ็บป่วยเล็กน้อยก็จะซื้อยาที่มีขายในร้านขายของชำ ซึ่งมีขายจำหน่าย และอยู่ในบริเวณบ้านพักคนงานนั่นเอง

6.4.3 ความรู้เรื่องโรคเอดส์และการป้องกัน

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ว่าติดจากการมีเพศสัมพันธ์ แต่การติดต่อทางเลือดและทางมารดาสู่บุตรนั้น บางคนไม่ทราบ และบางคนมีความเข้าใจว่า โรคเอดส์สามารถติดต่อกันโดยการอาบน้ำร่วมกันหรือทางเสื้อผ้า ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์นั้น คนงานส่วนใหญ่รับทราบจากทางโทรทัศน์ คนงานชายยังคงมีพฤติกรรมกาเที่ยวหญิงบริการ บางคนใช้ถุงยางอนามัย บางคนก็ไม่ใช้ แต่คนงานทั้งชายและหญิงต่างมีความคิดเห็นว่า ตนไม่มีโอกาสติดโรคเอดส์

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่เคยดูทีวี แล้วพอจะทราบไหมว่าโรคเอดส์เกิดจากอะไร

นายสุนทร : ผมว่าเกิดได้หลายอย่าง จากเสพยาเสพติด หลายอย่าง มันไม่ค่อยมีเวลาดูเท่าไร บางที่ทำงานเลิกแล้วก็นอน

ผู้สัมภาษณ์ : เคยได้ยินไหมโรคเอดส์

นางเอี่ยม : ได้ยิน

ผู้สัมภาษณ์ : ได้ยินว่าอะไร

นางเอี่ยม : ได้ยิน แต่ไม่เคยรู้ เคยเห็นในโทรทัศน์

ผู้สัมภาษณ์ : รู้ไหมคะว่ามันติดต่อกันได้อย่างไร

นางเอี่ยม : ไม่รู้

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างผู้ชายที่ไปเที่ยวผู้หญิง เขามีโอกาสติดเอดส์ไหม

นางเอี่ยม : คิดว่ามีโอกาส

ผู้สัมภาษณ์ : ป้ารู้จักโรคเอดส์ไหมคะ

นางแดง : เคยแต่ได้ยิน แต่ไม่เคยเห็นเขาเป็น

ผู้สัมภาษณ์ : เคยได้ยินจากไหนคะ

นางแดง : เคยได้ยินจากในโทรทัศน์

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในทีวีเขาบอกป้าใหม่ว่าโรคเอดส์เกิดจากอะไร

นางแดง : ก็เกี่ยวข้องสำสอนเรื่องผู้หญิง

ผู้สัมภาษณ์ : นอกจากสำสอนแล้วยังมีเรื่องอื่นอีกไหมคะ

นางแดง : เช่นว่ากินอาหาร มีขนาดมีดอะไรอย่างนี้ ก็ได้ยินเขาพูดๆ กันเหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ในทีวีเขาบอกป้าใหม่ว่ามีวิธีป้องกันอย่างไรบ้างที่ไม่ให้เป็นเอดส์

นางแดง : จ๊ะ ก็เห็นเขาบอกว่าไม่ให้ไปเที่ยว ไม่ให้สำสอนมั่ง ไม่ให้กินข้าวของร่วมกันกับคนเป็นเอดส์นะจ๊ะ

ผู้สัมภาษณ์ : คิดว่าคุณมีโอกาสติดเอดส์ไหม

นายสมจริง : ไม่รู้

ผู้สัมภาษณ์ : คิดว่ามีโอกาสไหม

นายสมจริง : ตัวผมเองคิดว่าไม่มีโอกาสติดแน่นอน เพราะ ไม่ได้สำสอน

ผู้สัมภาษณ์ : คุณคิดว่าคุณมีโอกาสติดเอดส์ไหม

นางหงส์ : ไม่ติดค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : แน่แน่นอน 100%

นางหงส์ : ค่ะ เพราะว่าแฟนไม่เคยเที่ยว

ผู้สัมภาษณ์ : เอดส์เป็นอย่างไร

นายสาธิต : เอดส์มันต้องติด อันนี้มันเป็นโรคติดต่อ

ผู้สัมภาษณ์ : มันเป็นโรคติดต่อ เกิดจากอะไรพอจะทราบไหมคะ มันติดกันทางไหน

นายสาธิต : เกิดจากบ่อน้ำปออะไรี่ เราเข้าไปมันก็ติดกับเสื้อผ้า

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีติดจากที่ไหนอีกไหมคะที่เราทราบ

นายสาธิต : ไม่รู้อะไรมาก

ผู้สัมภาษณ์ : ทราบวิธีป้องกันการติดต่อดีว่าจะป้องกันอย่างไร ไม่ให้ติดเอดส์

นายสาธิต : ก็สวมถุงยางอนามัยเท่านั้นแหละค่ะ

6.5 ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ

เมื่อพิจารณาเรื่องค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพแล้ว สามารถอธิบายค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพของคณงานก่อสร้างได้ ดังนี้

6.5.1 การให้ความสำคัญกับสุขภาพของคณงานก่อสร้าง

คณงานก่อสร้างทุกคนรับรู้ถึงความสำคัญของสุขภาพว่า การมีสุขภาพดีทำให้ทำงานได้ การทำงานได้หมายถึง การได้เงินมาใช้จ่าย และการหยุดงานเนื่องจากความเจ็บป่วยจะทำให้ไม่ได้รับค่าแรงในวันนั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณงานจะบอกว่าสุขภาพมีความสำคัญมากสำหรับตน เมื่อถามถึงวิธีการปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพดี คณงานไม่สามารถบอกได้

นอกจากนี้คณงานยังมีพฤติกรรมบางอย่างที่สวนทางกับการมีสุขภาพดี เช่น การทำงานในที่ที่มีฝุ่นละอองมาก (กวาดผงปูน) โดยไม่ใส่เครื่องป้องกันฝุ่นคือ ผูกผ้าปิดจมูก หรือการที่คณงานชายตั้งวงดื่มสุราในวันเงินค่าแรงออก และมีความเชื่อว่า "ดื่มนิดหน่อย ทำให้มีแรงทำงาน" แม้ในเวลาพัก 1 ชั่วโมง ก่อนเข้าทำงานล่วงหน้า คณงานชายจะถือโอกาสดื่มสุรา ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงสูงของการบาดเจ็บ

6.5.2 ความสามารถในการควบคุมสุขภาพของตนเอง

คณงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ตนเองไม่สามารถควบคุมสุขภาพของตนเองได้ เนื่องจากบางคนแยกจากครอบครัวมาอยู่ตามลำพัง ทำให้ไม่สามารถปรุงอาหารเอง และต้องซื้ออาหารจากร้านค้าที่อยู่หน้าบริเวณที่พัก ซึ่งอาหารเหล่านี้ได้แก่ ข้าวผัด ข้าวผัดกระเพราไก่ ไข่ดาว เป็นต้น อาหารที่มีขายอยู่ในบริเวณแหล่งก่อสร้างมีราคาสูงกว่าที่ตลาด ผู้ขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นภรรยาของหัวหน้าแคมป์หรือหัวหน้าคณงานก่อสร้าง

การพักผ่อนไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คณงานไม่สามารถควบคุมสภาวะสุขภาพของตนเองได้ เนื่องจากต้องทำงานล่วงเวลา และการพักผ่อนมีน้อย เมื่อกลับจากทำงานตอนดึก บางคนจะรับประทานอาหาร เช่น บะหมี่สำเร็จรูปหรือต้มโอวัลติน 1 แก้วก่อนเข้านอน บางครั้งบางวันก็ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าเลย

6.5.3 ความสามารถในการดูแลตนเอง

คณงานก่อสร้างส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา และเข้ามาทำงานก่อสร้างเป็นเวลานาน ทำให้บางคนล้มการอ่าน และไม่มีเวลาในการอ่านหนังสือ โอกาสที่จะฝึกอบรมหลังจากจบการศึกษาก็น้อย ทำให้ไม่มีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ด้านสุขภาพ ข่าวสารด้านการสาธารณสุขและกฎหมายแรงงาน นอกจากนี้แล้วฐานะทางเศรษฐกิจของคณงานก่อสร้างซึ่งพึ่งพารายได้ที่เป็นรายวัน และ

ต้องใช้จ่ายในครอบครัว บางส่วนส่งไปให้บุตรหลาน บิดา มารดาที่ต่างจังหวัด เป็นอุปสรรคที่ทำให้เงินที่จะนำมาใช้ในการบำรุงรักษาสุขภาพย่อมน้อยลงไปด้วย บางคนเจ็บป่วยก็ไม่ยอมหยุดงานเนื่องจากกลัวขาดรายได้

6.5.4 การรับรู้สิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ตระหนักว่าตนเองทำงานเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น ตกจากที่สูง ถูกวัสดุโลหะทิ่มแทงแขนขา ของหนักหล่นทับ ถูกรถชนเมื่อทำงานใกล้ถนน แต่นายจ้างบางแห่งก็ไม่ได้ให้เครื่องป้องกันอันตราย เช่น หมวกกันกระแทก ถุงมือ แวนตา รองเท้าหุ้มส้น เข็มขัดนิรภัย คนงานจึงต้องคอยระมัดระวังกันเอง

นายคณิง : เข็มขัดเซฟตี้เกะ ผูกรัดตัวเราไว้แล้ว เอาเชือกไปเกะเหล็กไว้ ถ้าเราตกมันจะติดตัวเราไว้

นายสากล : ไม่สวมรองเท้านูท เพราะมันไม่ได้ลงซีโคลน ไม่ได้เทปูน

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

อุตสาหกรรมก่อสร้างประกอบด้วยแรงงานจำนวนมากซึ่งส่วนหนึ่งเป็นแรงงานด้อยฝีมือ และเป็นแรงงานตามฤดูกาลอพยพย้ายถิ่นจากชนบท เพื่อหนีสถานะเด็กร้อนและแสงหารายได้ โดยใช้แรงกายของตน อย่างไรก็ตาม การทำงานในอุตสาหกรรมนี้ไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ใช้แรงงานเหล่านี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขจึงได้สนับสนุนให้หน่วยงานวิจัยหลายแห่งร่วมมือดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านสังคมและสาธารณสุขของแรงงานก่อสร้างในระดับประเทศ โดยมีสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการวิจัยปัญหาสังคมและสาธารณสุขของแรงงานก่อสร้างในเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะแรงงานก่อสร้างที่ทำงานในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มีสถานที่ก่อสร้างที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 6 แห่ง จำนวนแรงงานก่อสร้างที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึก 21 ราย และดำเนินการสนทนากลุ่ม 4 กลุ่ม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคมและสาธารณสุขของแรงงานก่อสร้างในเขตพื้นที่เทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี สามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ผลักดันให้ชาวชนบท โดยเฉพาะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนล่างหันเหชีวิตเข้าสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง เมื่อมาทำงานในอาชีพนี้แล้วแรงงานยอมรับว่างานก่อสร้างเป็นงานหนักและไม่มีอิสระ แต่สามารถให้รายได้นำมาใช้จ่ายในครอบครัวและชำระหนี้สิน รวมทั้งบางคนอาจจะเก็บออมได้บ้าง คนงานมักย้ายกันมาทั้งครอบครัวคือทั้งสามีและภรรยา หากมีบุตรอยู่ในวัยเรียนก็จะให้บุตรอาศัยอยู่ที่บ้านเดิม โดยมีญาติผู้ใหญ่ช่วยเหลือ หากบุตรยังเล็กก็จะนำมาอยู่ด้วยกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าคนงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานก่อสร้าง จึงมักเริ่มต้นจากงานกรรมกรและเรียนรู้งานต่างๆ จากการสังเกตรวมทั้งการสอนงานของเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน แต่ไม่มีการอบรมอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด การขาดความรู้และทักษะนี้นำไปสู่ปัญหาหลายประการ อาทิเช่น การขาดอำนาจต่อรองในเรื่องค่าจ้าง การขาดโอกาสหรือมีโอกาส

อย่างจำกัดในการเลื่อนระดับการทำงานจากแรงงานไร้ฝีมือเป็นแรงงานกึ่งมีฝีมือหรือเป็นหัวหน้างาน ผลผลิตของแรงงานไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น นอกจากนี้คนงานยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองทั้งในด้านสวัสดิภาพ ตลอดจนขนาดสวัสดิการที่ดีพอ โดยบริษัทก่อสร้างแต่ละแห่งจะให้สวัสดิการแก่คนงานแตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันคนงานก่อสร้างเองก็ขาดความรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมายแรงงานและสวัสดิการต่างๆ จึงเป็นเหตุให้คนงานก่อสร้างขาดอำนาจการต่อรองและถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย

การทำงานก่อสร้างนั้นเป็นงานที่ไม่มีสถานที่ทำงานและที่พักคนงานอย่างถาวร เมื่อเสร็จจากแหล่งหนึ่งคนงานก็จะย้ายไปยังแหล่งก่อสร้างใหม่ที่มีงานให้ทำ คนงานก่อสร้างมักจะมีการย้ายถิ่นไปในที่ต่างๆ บางส่วนจะเป็นการย้ายถิ่นไปทำงานก่อสร้างในจังหวัดต่างๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นการย้ายไปมาระหว่างการทำงานก่อสร้างกับการทำงานภาคเกษตรในชนบท การเคลื่อนย้ายบ่อยครั้งย่อมหมายถึงว่า คนงานก่อสร้างและครอบครัวต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มทางสังคมต่างๆ ที่ต้องเข้าไปอยู่ร่วมด้วย รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยสรุปคนงานก่อสร้างจึงประสบกับปัญหาสำคัญๆ ทางสังคมอันได้แก่

- ปัญหาความยากจน โดยเฉพาะในกลุ่มคนงานก่อสร้างที่เพิ่งเริ่มทำงาน คนงานไร้ฝีมือ และคนงานที่ยังต้องรับภาระส่งเสียด้านการศึกษาให้แก่บุตร
- การขาดความสมดุลในครอบครัว อันเนื่องมาจากคนงานบางส่วนต้องแยกจากคู่สมรส บางส่วนมาทำงานก่อสร้างกับคู่สมรสแต่ต้องแยกจากบุตร โดยฝากไว้กับปู่ย่าตายายในชนบทให้ดูแลแทน นอกจากนี้ผู้สูงอายุบางส่วนถูกละทิ้งให้อยู่ตามลำพังเนื่องจากบุตรต้องเข้ามาทำงานก่อสร้าง และยิ่งไปกว่านั้นผู้สูงอายุในชนบทบางคนยังต้องรับภาระในการดูแลหลานซึ่งเป็นบุตรของคนงานก่อสร้างด้วย
- ปัญหาการเลี้ยงดูบุตรในที่พักคนงานก่อสร้าง เนื่องจากบุตรของคนงานขาดผู้ดูแล ทำให้บ่อยครั้งมารดาต้องหยุดงานหรือคนงานบางส่วนก็ปล่อยให้เด็กดูแลตนเอง จึงเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุต่างๆ นอกจากนี้บุตรที่มาอยู่กับบิดามารดาที่ทำงานก่อสร้างประสบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งการศึกษาเนื่องจากต้องย้ายตามบิดามารดาไปเรื่อยๆ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็ก
- ปัญหาการปรับตัวทางสังคม อันเกิดจากการที่คนงานโยกย้ายเป็นประจำทำให้ต้องห่างเหินจากกลุ่มเครือญาติในชนบท และต้องเปลี่ยนกลุ่มเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานที่ก่อสร้างขนาดใหญ่คนงานไม่ค่อยมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน เนื่องจากการทำงานหนักและไม่มีเวลาพักผ่อนมากนัก คนงานจึงรู้จักกันแต่เฉพาะเพื่อนร่วมงานที่มาจากภูมิสำเนาเดียวกันหรืออยู่ห้องพักข้างเคียงกันเท่านั้น เมื่อประสบปัญหาต่างๆ จึงต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก

- ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการติดสุรา กล่าวคือคนงานบางส่วนโดยเฉพาะคนงานชายที่เป็นโสด หรือสมรสแล้วแต่มาอยู่ตามลำพัง มักมีการใช้เวลาว่างไปที่ข่วงตามสถานเริงรมย์ และเที่ยวหญิงบริการ นอกจากนี้คนงานชายส่วนใหญ่มักนิยมดื่มสุราเป็นประจำ และบ่อยครั้งเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาความแตกแยกในครอบครัวและการทะเลาะวิวาท

ในส่วนของปัญหาสาธารณสุขนั้นก็พบว่าเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพของคนงานก่อสร้างมีสาเหตุมาจากการอยู่อาศัยในที่พักที่แออัด ไม่ถูกสุขอนามัย มีขยะมูลฝอยเคลื่อนกลาด น้ำคั้นน้ำใช้ไม่สะดวก มีแมลงวัน ขุง หากเปรียบเทียบกับสภาพที่อยู่อาศัยที่บ้านเดิม คนงานมีความคิดเห็นว่าที่บ้านของตนในชนบทมีสภาพที่ดีกว่า ข้อเท็จจริงจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคนงานก่อสร้างเป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อยอีกทั้งมีอำนาจในการต่อรองน้อย ความสามารถในการดูแลตนเองและความรู้ในด้านสุขภาพจึงมีจำกัด

คนงานก่อสร้างรายงานว่ามีการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัด ปวดหลัง ปวดศีรษะ คนงานหญิงกล่าวถึงการเจ็บป่วยมากกว่าคนงานชาย โรคระบาดที่พบบ่อยคือ ไข้หวัด ตาแดง และท้องร่วง สาเหตุของโรคระบาดมาจากการกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

ในเรื่องของอุบัติเหตุนั้น การขาดเครื่องป้องกันภัยและการขาดความรู้และทักษะของคนงานก่อสร้างนำไปสู่การบาดเจ็บและเสียชีวิต คนงานโดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้อย่างมากในเรื่องมาตรการรักษาความปลอดภัยในการทำงาน และผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้รับเหมาที่ขาดการเอาใจใส่ในสวัสดิภาพของคนงาน ตลอดจนไม่มีการเตรียมอุปกรณ์ป้องกันภัยไว้ให้คนงานอย่างครบถ้วน ทั้งยังขาดการอบรมและบังคับใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยอย่างเข้มงวด นอกจากตัวคนงานก่อสร้างได้รับอุบัติเหตุแล้ว บุตรของคนงานที่อยู่ในที่พักคนงานหรือนำมาเลี้ยงดูใกล้กับบริเวณที่ก่อสร้างยังอาจได้รับอันตรายได้ อุบัติเหตุในกลุ่มคนงานก่อสร้างนับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตของคนงานก่อสร้างและครอบครัวด้วย

สำหรับประเด็นของการเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยนั้น หากเป็นการเจ็บป่วยเนื่องมาจากการทำงานนั้นส่วนใหญ่ทางเจ้าของกิจการจะเป็นผู้ออกค่ารักษาพยาบาลให้ หากเป็นการเจ็บป่วยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานคนงานก่อสร้างต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง รวมทั้งเมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนงานก่อสร้างบางส่วนซึ่งมีส่วนน้อยจะได้รับสิทธิในการรักษาจากการประกันสังคมแต่สิทธิประโยชน์ดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมถึงสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว

คนงานชายเป็นจำนวนมากมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การนิยมดื่มสุราเป็นประจำ ซึ่งบ่อยครั้งนำไปสู่ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมและรวมถึงปัญหาสุขภาพในระยะยาว นอกจากนี้ยังพบว่าคนงานก่อสร้างชายโสดและคนงานก่อสร้างชายที่สมรสแล้วแต่ภรรยาไม่ได้อยู่ด้วยนิยมไปที่ข่วง

หญิงบริการซึ่งอาจนำไปสู่โอกาสของการเป็นโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ในเรื่องโรคเอดส์นี้ยังพบว่า คนงานส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์และวิธีการป้องกัน

ข้อเสนอแนะ

1. คนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีประสบสภาวะเหมือนกับคนงานที่ทำงานที่อื่นคือ มักจะได้รับค่าจ้างจกนายจ้างต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้คนงานมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ และการจ่ายหนี้สินจากการกู้ยืมเงินในอดีต หรือซื้อเชื่อสินค้าเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่น่าไปสู่สภาวะ "ความยากจนเรื้อรัง" สำหรับชาวชนบทซึ่งมาประกอบอาชีพนี้ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนงานก่อสร้างได้รับค่าแรงต่ำนั้น น่าจะมาจากคนงานขาดทักษะ ประสบการณ์และการฝึกฝนอบรมในด้านการก่อสร้าง คนงานก่อสร้างโดยส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานที่ขาดคุณภาพ การยกระดับรายได้ของคนงานให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่โดยการใช้อนุสัญญาที่กำหนดและปรับค่าแรงขั้นต่ำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ ทางเศรษฐกิจของประเทศแต่เพียงมาตรการเดียวนั้น คงยากที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง

มาตรการหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้คือ การพัฒนาให้คนงานมีทักษะและมีฝีมือในการทำงานก่อสร้างให้มากยิ่งขึ้น เมื่อคนงานเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและมีฝีมือย่อมทำให้คนงานมีอำนาจต่อรองเกี่ยวกับรายได้มากยิ่งขึ้น และสามารถสร้างผลิตผลที่ได้มาตรฐาน ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการจัดการฝึกฝนอบรมให้กับแรงงานที่เพิ่งเริ่มเข้ามาสู่อุตสาหกรรมก่อสร้างสักระยะหนึ่งก่อนที่จะเริ่มทำงาน หรือจัดอบรมในท้องถิ่นให้กับชาวชนบทระหว่างว่างจากการเกษตร ซึ่งการจัดอบรมนี้อาจดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมแรงงาน สถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งมีการออกประกาศนียบัตรรับรองหรือส่งเสริมให้บริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่จัดการอบรมฝึกฝนทักษะให้แก่คนงานก่อสร้างในสังกัด โดยการจูงใจให้ฝ่ายนายจ้างตระหนักว่าการเพิ่มความรู้ให้กับคนงานก่อสร้างนี้เจ้าของกิจการก็ได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยเช่นกัน เพราะแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและให้ผลงานที่มีคุณภาพ นอกจากนี้หากบริษัทสามารถจ่ายค่าแรงให้แก่คนงานได้ตามที่กฎหมายกำหนดสามารถช่วยในการลดปัญหาการที่คนงานย้ายไปทำงานกับบริษัทอื่นหรือการขาดแคลนคนงาน เพราะรายได้ที่ดีย่อมดึงดูดใจให้คนงานต้องการทำงานกับบริษัทเดิม

2. ปัญหาเกี่ยวกับบุตรของคนงานก่อสร้าง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ควรได้รับแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของผู้ดูแลเด็กในสถานที่ก่อสร้างและการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้ คนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลแหลมฉบังบางคนเผชิญปัญหาไม่สามารถนำบุตรมาอยู่ด้วยกันได้ เนื่องจากเด็กอยู่ใน

วัยเรียนจึงต้องฝากบุตรไว้กับญาติพี่น้องที่ชนบท ในขณะที่กลุ่มคนงานที่นำบุตรมาอยู่ด้วยนั้นมักจะประสบปัญหาขาดผู้ดูแล เพราะทั้งบิดามารดาจำเป็นต้องทำงานก่อสร้างเพื่อหารายได้ แต่ถ้ามีบุตรเล็กๆ บางครั้งมารดาจำเป็นต้องหยุดงานเพื่อดูแลเด็กทำให้ขาดรายได้ ในสถานที่ก่อสร้างบางแห่งที่ไม่มีกฎหมายห้ามนำเด็กมาในบริเวณหน้างานก็จะนำบุตรมาเล่นใกล้ๆ กับที่คนทำงานอยู่ จึงเกิดความไม่ปลอดภัยกับตัวเด็ก ด้วยเหตุนี้เจ้าของกิจการหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจะได้มีการจัดสวัสดิการ เช่น ผู้ดูแลเด็กให้กับคนงานก่อสร้างด้วย นอกจากนี้ควรมีการขยายการศึกษาาระบบนอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มเด็กซึ่งเป็นบุตรคนงานก่อสร้างให้มากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการปรับปรุงสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักคนงานในด้านต่างๆ เช่น สภาพห้องพัก การเพิ่มจำนวนส้วม การแยกที่อาบน้ำระหว่างชายหญิง และที่สำคัญคือการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมบริเวณที่พักคนงาน วิธีการที่น่าจะช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ ควรจะเน้นถึงการสร้างจิตสำนึกให้คนงานก่อสร้างรู้จักการรักษาความสะอาดบริเวณที่พัก รักษาสิ่งแวดล้อม แม้ว่าคนงานจะมาอยู่ในที่พักดังกล่าวเพียงชั่วคราาก็ตาม ในส่วนเจ้าของกิจการหรือผู้รับเหมานั้น ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้คำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนงานด้วยมิใช่หวังแต่เพียงผลกำไรอย่างเดียว โดยการปรับปรุงสภาพห้องพัก จัดหาที่ทิ้งสิ่งปฏิกูล และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐให้มาจัดเก็บขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของคนงานให้ดีขึ้นน่าจะเป็นแรงจูงใจให้คนงานมีความผูกพันกับบริษัทที่ตนทำงานมากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานทางอ้อม นอกจากนี้เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมบริเวณที่พักของคนงานมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงควรมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานของที่พักอาศัย และมีการตรวจสอบบริเวณที่พักคนงานว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างจริงจัง

4. ความปลอดภัยในการทำงานก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้คนงานมีความปลอดภัยมากที่สุดนั้นต้องอาศัยการให้ความรู้กับคนงานในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้ที่เจ้าของกิจการและผู้รับเหมาควรเตรียมอุปกรณ์นิรภัยต่างๆ ให้กับคนงานอย่างครบถ้วน นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐควรตรวจสอบอย่างเข้มงวดด้วยว่าฝ่ายนายจ้างได้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ หรือไม่ และฝ่ายลูกจ้างได้มีการใช้อุปกรณ์อย่างพร้อมเพรียงหรือไม่

5. ควรมีการให้ความรู้ทางด้านการสาธารณสุขกับคนงานในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ โภชนาการ การป้องกันโรคต่างๆ โดยเฉพาะโรคเอดส์ โครงการ IBC และรูปแบบการให้บริการสาธารณสุขที่เหมาะสม จะต้องเพิ่มขึ้นโดยการวางแผนเป็นพิเศษให้กับประชากรกลุ่มนี้ เช่น บริการตรวจสุขภาพให้กับคนงานเป็นระยะ โดยประสานงานกับเจ้าของกิจการ

6. รัฐควรจะเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือสอดคล้องดูแลคนงานให้มากยิ่งขึ้นในเรื่องต่างๆ เช่น การว่าจ้างงาน การใช้แรงงานหญิง ค่าแรง สวัสดิการต่างๆ รวมทั้งการประกันสังคม เพื่อให้ นายจ้างได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ฝ่ายลูกจ้างก็ได้รับสิทธิประโยชน์ ตามที่พึงได้ซึ่งจะส่งผลให้คนงานก่อสร้างได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีพอสมควร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยปี 2535. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เพิ่มเสริมกิจ, 2535.

กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย. สถิติแรงงาน 2534. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย. สถิติแรงงาน 2535. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เด่นพงษ์ พลละคร. การแรงงานสัมพันธ์. ใน เอกสารประกอบการอบรมของโครงการเสริมการศึกษา. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

ทัศนา บุญทอง. แนวความคิดของการดูแลสุขภาพตนเองกับการพัฒนาสุขภาพของประชาชน. สารสภากาชาดไทย. 6 (มิถุนายน 2534): 11-14.

ทัตยา สายหู. กลไกของสังคม. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์. ประชากรศาสตร์: สำคัญโดยสังเขป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ภัตสร ลิมานนท์. สรุปผลวิจัยเบื้องต้นโครงการศึกษาครอบครัวไทย. เอกสารสถาบันหมายเลข 227/38. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

รัชนิวรรณ อุทัยศรี. การแรงงานสัมพันธ์ หลักการ กลไก และองค์การที่เกี่ยวข้อง. ใน คำบรรยายวิชาแรงงานสัมพันธ์. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

แล วิทยดิลกรัตน์. พัฒนาการของขบวนการสหภาพแรงงาน พ.ศ.2501-ปัจจุบัน. ใน คำบรรยายวิชาแรงงานสัมพันธ์. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วิจิตร ระวิวงศ์. สวัสดิการอุตสาหกรรม. ใน เอกสารประกอบการอบรมของโครงการเสริม
การศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2519.

วิจิตรา (ฟุ้งกล้าดา) วิเชียรชม. ข้อหลักกฎหมายแรงงาน. สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.

สุขุมล ชนาเศรษฐ์อังกูล และคณะ. การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชนชนบท
เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์. 16 (2537): 30-37.

สุภาวค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

Anspaugh, David J. *Wellness Concepts and Applications*. St. Louis: Mosby,
1994.

Barry, Patricia D. *Mental Health and Mental Illness*. Philadelphia: J. B.
Lippincott Co., 1994.

Horton, Pual B. and Leslie, Gerald R. *Sociology and Social Problems*.
New York: Appleton Century-Crofts, Inc., 1960. อ้างถึงใน ทิศวง
ธรรมนันทา. สังคมวิทยาเบื้องต้น. โอเดียนสโตร์, 2523. หน้า 324.

Maslow, A.H., *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. แนวคำถามแบบสัมภาษณ์เจาะลึก

ข้อมูลทั่วไป

- ชื่อ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา จำนวนพี่น้อง

การสมรส การวางแผนครอบครัว และการมีบุตร

- ประวัติการสมรส การจดทะเบียนสมรส และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสมรส
- การใช้วิธีคุมกำเนิด
- การมีบุตร จำนวนบุตร การอยู่อาศัยของบุตร การศึกษาของบุตร ความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบุตร

การย้ายถิ่น การเข้าสู่แรงงานก่อสร้าง และชีวิตความเป็นอยู่

- สถานที่เกิด
- ประวัติการย้ายถิ่น ได้แก่ อายุเมื่อย้าย สาเหตุการย้าย
- ประวัติการทำงาน
- การเข้าสู่แรงงานก่อสร้าง ได้แก่ บุคคลที่ชักชวน สาเหตุ รายได้ หน้าที่ที่ทำ การเรียนรู้ งานก่อสร้างและ โอกาสที่จะทำงานก่อสร้างตลอดไป (ระยะเวลาที่จะยังอยู่ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง)
- ชีวิตความเป็นอยู่ โดยเปรียบเทียบชีวิตก่อนทำงานก่อสร้างกับชีวิตในปัจจุบัน เหมือนหรือต่างกันอย่างไร การปรับตัว การกินอยู่
- ที่พักคนงานเป็นอย่างไร
- ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือระหว่างคนงานก่อสร้าง การปรึกษาหารือ
- หนี้สิน
- โอกาสในการเลื่อนระดับการทำงานและการเปลี่ยนอาชีพ
- การใช้ชีวิตในเวลาว่างจากการทำงาน

การติดต่อ และส่งเสียครอบครัวที่อาศัยอยู่ที่อื่น

- การเยี่ยมเยียนครอบครัว ความบ่อยครั้ง ระยะเวลา
- การส่งเสียเงินหรือสิ่งของไปให้ครอบครัว ความบ่อยครั้ง
- การที่ครอบครัวมาเยี่ยมเยียนและการส่งเงินหรือสิ่งของมาให้

สุขภาพ

- ปัญหาสุขภาพก่อนมาทำงานก่อสร้างและในระหว่างทำงานก่อสร้าง
- การรักษาสุขภาพและการไปรับบริการรักษาความเจ็บป่วย
- โรคระบาดในสถานที่ก่อสร้าง
- อุบัติเหตุต่างๆ
- การปฏิบัติของนายจ้างในการให้ความช่วยเหลือคนงาน
- การใช้สารเสพติดต่างๆ เช่น บุหรี่ สุรา ยาสูบกำลัง สาเหตุที่ต้องใช้
- การรักษาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวของคนงานก่อสร้าง เช่น ของบุตร

สวัสดิการ

- ความพอใจเกี่ยวกับค่าแรงที่ได้รับ
- ค่าแรงของคนงานก่อสร้างหญิงและชาย
- ค่าแรงที่ได้รับนั้นขึ้นอยู่กัใคร
- อุปกรณ์ป้องกันภัยที่มีอยู่ในสถานที่ก่อสร้าง
- การประกันสังคม
- เวลาทำงาน และการทำงานล่วงเวลา
- กฎเกณฑ์ในสถานที่ก่อสร้าง และที่พักคนงาน
- การรวมตัวเพื่อต่อรองกับนายจ้าง
- การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอื่นๆ

- การทะเลาะวิวาทกันในกลุ่มคนงานก่อสร้าง
- การลักขโมย การเล่นเกมพนัน โรคจิต โรคประสาท
- ความรู้เรื่องโรคเอดส์
- ความเชื่อเกี่ยวกับโชคระตา

ข. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

1. ชีวิตความเป็นอยู่

- 1.1 ชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานก่อสร้างเป็นอย่างไร สุขสบายดีหรือไม่ หรือมีปัญหาอะไร
- 1.2 ชีวิตความเป็นอยู่ที่นี้กับที่บ้านต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 1.3 ถ้าเลือกได้อยากอยู่ที่ไหนมากกว่ากัน
- 1.4 ทำไมจึงมาทำงานก่อสร้างที่นี่
- 1.5 จริงๆแล้วชอบทำนา / สวน หรือชอบทำงานก่อสร้างมากกว่ากัน เพราะอะไร

2. การอพยพย้ายถิ่น

- 2.1 คนงานส่วนใหญ่ที่มาทำงานที่นี่ มาจากภาคไหน จังหวัดไหน
- 2.2 ส่วนใหญ่เป็นคนงานผู้ชายหรือผู้หญิง
- 2.3 อายุซักเท่าไร (อายุมากที่สุด / อายุน้อยที่สุด)
- 2.4 คนงานทั้งผู้ชายและผู้หญิงมากันทั้งครอบครัว หรือมาคนเดียว
- 2.5 ส่วนใหญ่แต่งงานแล้วหรือเป็นโสด
- 2.6 มีปัญหาอะไรหรือไม่ ที่ต้องมาทั้งครอบครัว
- 2.7 คนงานจะตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นี้อย่างถาวรหรืออยู่ชั่วคราว เพราะอะไร
- 2.8 คนงานมีปัญหาหรือไม่ในการย้ายงาน ย้ายสถานที่ทำงานกันบ่อยๆ ปัญหาอะไร
- 2.9 มีปัญหาเรื่องการปรับตัวหรือไม่
- 2.10 ตอนที่เริ่มทำงานก่อสร้างครั้งแรกมีปัญหาอะไรหรือไม่ อย่างไร
- 2.11 ใครเป็นคนแนะนำ หรือชักชวนมา
- 2.12 ทำไมจึงตัดสินใจมาทำงานก่อสร้าง
- 2.13 เวลาหมดแล้ว คนงานกลับบ้านหรือไม่ หรือว่าหางานทำใหม่ อย่างไร

3. งานก่อสร้างและแรงงานหญิง

- 3.1 งานก่อสร้างที่ทำอยู่เป็นงานที่หนักเกินไปหรือไม่
- 3.2 เปรียบเทียบกับงานที่เคยทำมาก่อน งานไหนหนักกว่ากัน
- 3.3 งานก่อสร้างกับงานที่ทำที่บ้านเดิมนั้น งานไหนดีกว่ากัน

- 3.4 งานก่อสร้างเป็นงานที่อันตรายหรือไม่
- 3.5 คนงานก่อสร้างคิดจะทำงานก่อสร้างไปเรื่อยๆ หรือจะหยุดทำงานเมื่อไร (เปรียบเทียบชายและหญิง)
- 3.6 เมื่อเลิกทำงานก่อสร้างแล้วจะไปทำงานอะไร
- 3.7 ผู้หญิงควรทำงานก่อสร้างหรือไม่
- 3.8 ผู้หญิงทำงานได้เหมือนผู้ชายหรือไม่
- 3.9 คนงานก่อสร้างหญิงทำงานหน้าที่อะไร และคนงานก่อสร้างชายทำงานหน้าที่อะไร
- 3.10 มีงานอะไรที่ผู้หญิงทำได้ และงานอะไรที่ผู้หญิงทำไม่ได้ ทำไม
- 3.11 ผู้หญิง / ผู้ชายที่ทำงานก่อสร้างอย่างเดียวกัน ได้ค่าแรงเท่ากันหรือไม่ ทำไม ยุติธรรมหรือไม่
- 3.12 ทำไมผู้หญิงจึงไม่ได้เป็นหัวหน้างาน

4. แรงงานสัมพันธ์

- 4.1 ค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมายได้เท่าไร
- 4.2 คนงานที่ได้ค่าแรงมากกว่าคนอื่นๆ นั้นขึ้นอยู่กับอะไร
- 4.3 คนงานก่อสร้างพอใจกับค่าแรงที่ได้รับตอนนี้หรือไม่ (อยากได้เท่าไร)
- 4.4 นายจ้างมีสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักหรือการรักษาพยาบาลให้คนงานหรือไม่
- 4.5 คนงานก่อสร้างพอใจกับที่พักหรือการรักษาพยาบาลหรือไม่
- 4.6 คนงานก่อสร้างต้องการสวัสดิการอื่นๆ อีกหรือไม่ อะไร
- 4.7 นายจ้างจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายให้หรือไม่ อะไรบ้าง
- 4.8 คนงานใช้อุปกรณ์เหล่านั้นหรือไม่ ทำไม
- 4.9 คนงานก่อสร้างคิดว่าตัวเองมีความปลอดภัยหรือไม่ในการทำงาน
- 4.10 นายจ้างจัดอุปกรณ์ในการทำงานให้หรือไม่ อะไรบ้าง
- 4.11 นายจ้างที่ดีควรเป็นอย่างไร
- 4.12 ลูกจ้างหรือลูกน้องที่ดีควรเป็นอย่างไร
- 4.13 นายจ้างควรช่วยเหลือลูกจ้างอย่างไร
- 4.14 เคยมีหน่วยงานทางราชการหรือเอกชน เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ บ้างหรือไม่ อย่างไร
- 4.15 อยากให้เขามาช่วยเหลือเรื่องอะไรบ้าง
- 4.16 เห็นด้วยหรือไม่ที่คนงานก่อสร้างจะทำการรวมตัวเพื่อต่อรองเรียกร้องสิทธิกับนายจ้าง เรื่องอะไรบ้าง ทำไม

- 4.17 ถ้าคนงานก่อสร้างรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิแล้ว คิดว่านายจ้างจะยอมตกลงหรือไม่
- 4.18 มีกฎระเบียบอะไรหรือไม่ในสถานที่ก่อสร้างและในที่พักคนงาน ปฏิบัติกันหรือไม่ ทำไม

5. เครือข่ายทางสังคม

- 5.1 เวลาคนงานก่อสร้างมาอยู่รวมในที่พักเดียวกัน มีปัญหาอะไรหรือไม่
- 5.2 เวลามีปัญหาเคยขอความช่วยเหลือจากเพื่อนในที่พักหรือไม่
- 5.3 เวลาขอความช่วยเหลือจำเป็นต้องเป็นคนภาคเดียวกัน หรือจังหวัดเดียวกันหรือไม่ ทำไม
- 5.4 ระหว่างเพื่อนที่นี้กับที่บ้านเดิม สะดวกใจที่จะขอความช่วยเหลือจากใคร
- 5.5 คนงานก่อสร้างกลับไปเยี่ยมบ้านบ่อยหรือไม่ นานหรือไม่
- 5.6 เวลากลับไปบ้านหลายวัน ต้องลาไปหรือนายจ้างหยุดให้ ได้ค่าแรงหรือไม่
- 5.7 คนงานก่อสร้างส่งข่าวคราวหรือยังติดต่อกับบ้านเดิมหรือไม่
- 5.8 ต้องส่งเงินไปให้ที่บ้านหรือไม่ ส่งเงินไปมากน้อยแค่ไหน
- 5.9 คิดว่าจำเป็นหรือไม่ที่คนงานก่อสร้างกลับไปอยู่บ้านเรื่อยๆ
- 5.10 ถ้าไม่ส่งเงินกลับไปบ้าน คนงานก่อสร้างเอาเงินไปทำอะไร
- 5.11 เวลาเงินออก ใครเป็นคนเก็บเงินระหว่างสามัคคีกับภรรยา
- 5.12 เคยกลับไปชวนคนทางบ้านมาทำงานก่อสร้างด้วยหรือไม่
- 5.13 ทางบ้านเคยส่งเงินหรือข้าวของมาให้บ้างหรือไม่
- 5.14 ทางบ้านเคยขอความช่วยเหลือในเรื่องอะไรบ้าง

6. พฤติกรรมทางสังคม

- 6.1 เวลาตอนเย็นๆ หรือว่างงาน คนงานมีการรวมกลุ่มทำอะไรกันหรือไม่ ทำอะไร
- 6.2 มีการดื่มสุรากันหรือไม่ ใครบ้าง ชายหรือหญิง
- 6.3 มีการทะเลาะวิวาทกันหรือไม่
- 6.4 ที่ที่พักมีการลักขโมยหรือไม่ ทราบหรือไม่ว่าใครทำ
- 6.5 มีการเล่นการพนันหรือไม่
- 6.6 มีการข่มขืน หรือจุดผู้หญิงบ้างหรือไม่
- 6.7 มีคนงานเป็นโรคจิต โรคประสาทหรือไม่
- 6.8 เวลาว่างๆ เคยทากรอบครัวไปเที่ยวหรือพักผ่อนบ้างหรือไม่ ไปที่ไหนหรือทำอะไรบ้าง

- 6.9 คนโสดเวลาว่างๆ หรือมีวันหยุด ทำอะไร
- 6.10 การใช้เวลาว่างของคนงานชายและหญิง เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร
- 6.11 คนโสดกับคนแต่งงานแล้วใช้เวลาว่างต่างกันอย่างไร
- 6.12 คนงานผู้ชายไปเที่ยวผู้หญิงบริการหรือไม่ คนโสดหรือคนที่แต่งงานแล้ว
- 6.13 มีคนงานผู้ชายเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์บ้างหรือไม่
- 6.14 มีคนงานติดยาเสพติดบ้างหรือไม่
- 6.15 คนงานเวลามีปัญหาเครียด เคยมานั่งปรึกษากันหรือไม่
- 6.16 ผู้หญิงนอกจากทำงานบ้านแล้ว มีการทำงานอย่างอื่นอีกหรือไม่
- 6.17 เคยไปวัดทำบุญกันบ้างหรือไม่

7. เด็กในสถานที่ก่อสร้าง

- 7.1 มีใครเอาลูกมาเลี้ยงที่ทำงานบ้างหรือไม่ ทำไม
- 7.2 คิดว่าลูกอยู่ที่นี้สุขสบายดีหรือไม่
- 7.3 เท่าที่สังเกตเด็กที่โตที่นี้กับที่บ้านเดิม ที่ไหนแข็งแรงกว่ากัน ทำไม
- 7.4 ที่ทำงานก่อสร้างมีที่เล่นสำหรับเด็กหรือไม่
- 7.5 เด็กๆ เคยมีอุบัติเหตุหรือไม่
- 7.6 ทางนายจ้างหรือผู้รับเหมาช่วยเหลือหรือไม่
- 7.7 อยากได้ลูกผู้หญิงหรือผู้ชาย ทำไม ข้อดี ข้อเสีย
- 7.8 ระหว่างลูกชายกับลูกสาว จะให้เรียนเท่ากันหรือไม่
- 7.9 คิดว่าจะส่งลูกให้เรียนได้ถึงชั้นไหน
- 7.10 อยากให้ลูกมาทำงานก่อสร้างหรือไม่ ทำไม
- 7.11 อยากให้ลูกทำงานอะไร
- 7.12 ถ้าเลือกได้อยากให้ลูกอยู่ที่นี้หรือที่บ้านเดิม
- 7.13 เด็กที่อยู่ที่นี่เขาเรียนหนังสือกันอย่างไร
- 7.14 เด็กๆ ป่วยเป็นโรคอะไรบ้าง แล้วทำอย่างไร
- 7.15 เด็กอายุกี่ขวบจึงส่งกลับบ้าน
- 7.16 เด็กๆ รับประทานอาหารกันอย่างไร
- 7.17 มีวิธีอะไรช่วยให้เด็กในที่ก่อสร้างแข็งแรงบ้าง

8. การดูแลรักษาสุขภาพ

- 8.1 คิดว่าทำอะไรสุขภาพจึงจะแข็งแรง
- 8.2 คิดว่าคนงานมีเวลาเที่ยวหรือพักผ่อนเพียงพอหรือไม่
- 8.3 คิดว่าตัวเองเสี่ยงต่อการเป็นเอดส์หรือไม่
- 8.4 มีวิธีป้องกันตัวเองอย่างไรไม่ให้เอดส์
- 8.5 คนงานส่วนใหญ่เจ็บป่วยเป็นโรคอะไร รักษาตัวอย่างไร
- 8.6 ผู้หญิงกับผู้ชาย เจ็บป่วยต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 8.7 คิดว่าอะไรเป็นปัญหาที่ทำให้คนงานก่อสร้างไม่แข็งแรง (ซักว่าแก้ไขอย่างไร)

9. อื่นๆ

- 9.1 คิดว่าคนงานก่อสร้างสามารถจะเปลี่ยนอาชีพได้หรือไม่ จะทำอะไรได้บ้าง
- 9.2 มีเงินซักรั้วไรจึงจะเลิกทำงานก่อสร้าง
- 9.3 คิดว่าจะเปลี่ยนโชคชะตาหรือดวงได้หรือไม่ ทำไม
- 9.4 ความหวังสูงสุด อยากได้อะไร
- 9.5 ชีวิตคนเราขึ้นอยู่กับอะไร ถ้าไม่ได้ขึ้นอยู่กับดวง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย